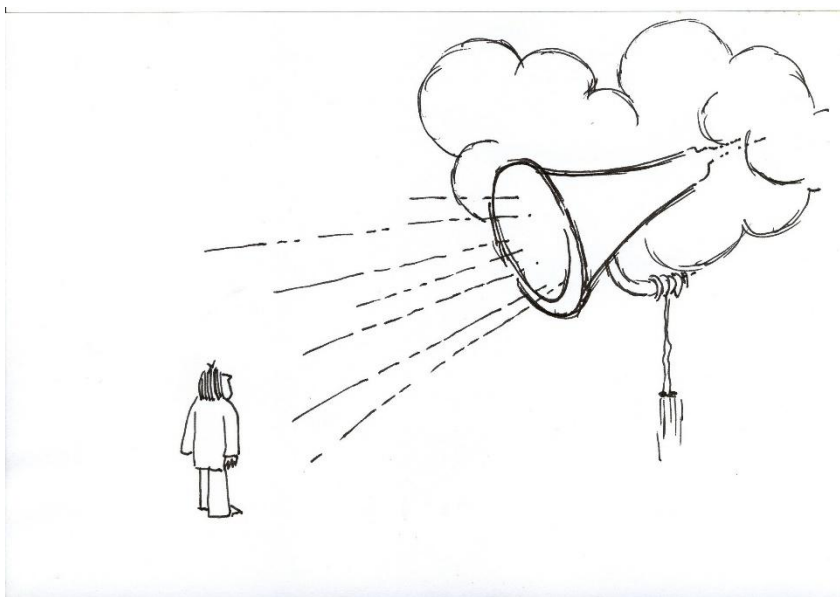

proclamaciÒn
bildiri

2 PROCLAMACİON

duvar yazılarına bir önsöz

konusmasını öğrendikten sonra insanoğlunun, hele
insankızının, çenesi bir düşmüş bir düşmüş ki...
sormayın...

bir türlü de durmadı...

ehemmiyetsiz bir duyguyu, kulaktan dolma bir haberi,
trajik veya komik olabilecek bir saniyelik basit bir olayı
sayfalar dolusu anlattılar.

vır vır vır vır vır...

örnek mi?

thomas mann, dostoyevski, balzac, hegel, komuşu
hatçaanım ve kapıcı hasan ve bizim firmadaki telefoncu
kız ve aklıma gelmeyen milyonlarcası.

cahit arf'a tuğla gibi üç ciltlik kapital'i okuyup okumadığını
ve ne düşündüğü hakkında sorulan soruya üstad:

- evet okudum, demiş, ama ben olsaydım koskoca üç cildi
iki satırlık bir formülle ifade ederdim. edebilirdim.

adam haklı!

mevlana'nın hayatı boyu didinip yazdığı sayfalar dolusu
mesnevi'sine ise yunus'un tepkisi daha da güzeldir:

- ben olsaydım "ete kemiğe büründüm yunus diye
görünürdüm" diye yazardım vesselam demiş.

--mesnevi'de az keçi boynuzu değildir yani laf aramızda--

bir de üç saat boyunca insanları koltuklarına mıhlayan, o
kolosal sinema filmlerinin vermek istedikleri mesajı veya
mesajları bir düşünün...

spartacus...

quo vadis...

gazap üzümleri...

vadim o kadar yeşildi ki...

ara güler üstad belki de dört kare fotoğraf kağıdında belki
de daha da azında çok daha güzel anlatırdı...

anlatılmak isteneni...

steinbeck'in binlerce sayfada anlatmaya çalıştığı
amerikayı ve oradaki insanların yaşamını soul steinberg
iki basit çizgi ile, - iki tek basit çizgi ile - hallediyor.

3 PROCLAMACİON

yani: kısa ve öz...

mesela politikacılar... konuşurlar...

onlar da bu yukardaki allame gibi lafı uzatırlar ama,

onları bir başka san'at...

elhak...

dört saat onbeş dakika konuşacaksın...

ama hiç bir söylemeyeceksin. ya da ne dediğin

anlaşılmayacak.

lafı ayağa düşüren zavallı adamlar...

bugünden sonra sizlere fotoğraf ve karikatürden sonra

insanların kendilerini en güzel ifade etme biçimi olan

"duvar yazılarından" örnekler göndereceğim.

kısa ve öz.

istemeyen varsa söylesin.

05ocak2001

4 PROCLAMACİON

bildiri.....

özgürlük diyorsunuz...

hürriyet, hür olmak, bağımsız olmak istiyorsunuz...

nasıl?

rahmetli ecevit'in bir kitabının önsözünde yazdığı gibi bir adamın gırlıplak soyunup bir binanın tepesine çıkarak avaz avaz "ben özgürüm" diye bağırması gibi mi?

özgürlük dendiği zaman donuna kadar bütün urbalardan arınıp cıscıbil kalmak mı anlaşılıyor acaba...

özgür olamadığınız gibi haysiyetinizi, onurunuzu da özgürlüğünüzle birlikte; size göre, cüzi bir miktara ya da kafi miktarlara karşı tarafa satmak mı yoksa...

devlet denen ucubenin salyalı pis ağızıyla dokuz öğüten hükümetlerine, yargılarına, polislerine, gizli gizli dolaplar çeviren teşkilatlarına, leşkerine o muhayyel özgürlüklerinizi üç on parya peşkeş çekerek mi.

kabahat sizde mi?

bilmem...

hatırlıyor musunuz, "2001 a space odyssey" diye bir film vardı. tarih ve darwin gereği iki ayağının üzerine yeni doğrulmuş ve sonradan da kendisine insan denilecek olan orangutan suratlı bol kıllı bir hayvan; eline kazara geçirdiği eti yenmiş derisi sıyrılmış bir kol kemiğini, oraya buraya savurur... sonra kemiği karşısındakinin kafasına patlatır...

ve kafası kırılanın artık kendisine rakip olamayacağını anlar...

bu güçtür...

yeni keşfedilen GÜÇ...

homo sapiens, homo sapiens neandertalensis'inde yokolması böyle bir hikayedir..

5 PROCLAMACİON

çünkü cro-magnon'ların elinde de aynı kemik, aynı sopa aynı güç vardı...

zamanında bu güç sizi gemiler dolusu zincire vurarak yerinizden yurduunuzdan etti...
hatırlıyor musunuz?
kendinize göre huzurlu bir hayat yaşarken bu güç bir kaç altın uğruna, soyunuzu sopunuzu katletti...
bu lanet güç, biz ezelden beri bu topraklarda yaşarız doğa ile iç içe diyen zavallı kızilderilileri kendi topraklarında keserek, vurarak, esir alarak kendi topraklarından kovarak başarılması güç bir pislige imza attı...
bu güç size köleliği layık gördü...
her şekli ile...
bu güç altı yaşını dolduran bebeleri fabrikalarda onaltı saat çalıştırdı...
madenlerde helak etti...
tarlalarda kamçılattı...

bu güç adamın birinin göğsüne üç beş madalya takarak, eline bir dürbün verip beline de bir altıpatlar takıp ve onu bir tepenin üstüne dikerek sizleri sizin olmayan savaşıllara yolladı...
öldünüz...
öldürdünüz...
neden...
neden nahak yere yaptınız...
hiç mi düşünmediniz...
ne için olduğunu bilmeden...
madalyalı adama direnemediniz...
sormadınız...
ona bir tek laf edemediniz.
"başüstüne komutanım" dan başka

hepsinden daha da kötüsü bu güç bir tanrı icat etti...

6 PROCLAMACIÖN

bir inanca körü körüne itaat etmeyenleri maymundan
miras kalan kol kemiğı ile tepeledi, icat ettiğı tanrı önünde
eğilmeyenleri dönen tekerleklerle bağıladı...

iğneli fıçılara attı...

ateşlerde yaktı...

zincirlere astı...

kamğıladı...

derilerini yüzdü...

kor ateşlerde yaktı...

ve bir inancı körü körüne kabullenmeyenleri enli eğri
palalarınla kelle doğrayarak cihat etti...

bir taraftan sizleri cehennem ateşleri ile durmadan
korkuturken...

bir taraftan olmayan cennetlerin anahtarlarını otuz duka
altınına sattı...

ve saf ve bakir olanları acımadan bir kiliseye kapatıp
yüzlercesini yaktı...

ne biçim bir tanrıysa bu...

bu bir tek tanrının bir ordusu, iki ordusu, üç ordusu karşı
karşıya geldiler çoğı zaman...

birbirlerinin kafalarını kestiler...

karınlarını deştiler...

kalelerini, evlerini başlarına geçirdiler...

karılarını çocuklarını iğfal ettiler...

topraklar işgal ettiler...

yağmaladılar...

hem karşı inancında ve hem de kendi inancında olanları...

"ya inanırsın ya seni keserim"lerle ancak bin sene sonra
icat edilecek olan" jenosidi" o gün icat ettiler...

yürürlüğe koydular...

icat ettikleri tanrı her daim kılığlarının ucundaydı...

kimin için?

o bir tek tanrı için...

7 PROCLAMACİON

ne biçim bir tanrıysa bu...

halkının daha ferah ve daha mutlu yaşayabilmesi için bir büyük bilgeye bir gözüne feda edebilen bir tanrıyı ¹ ve halkını, bir diğer tanrı taraftarları acımadan yeryüzünden sildiler...

efsane de olsa halkı için bir tek gözünü feda edebilecek bir tanrıya söylenecek bir tek sözümüz yoktur. lakin icat ettikleri tanrıdan icat ettikleri oğlunu icat ettikleri çarmlıya gerip hem de ona tapanları hem de demediği bir şey için insanları katletmelerini anlamak mümkün değil...

ne biçim bir tanrıysa bunlar...

medeniyet çok ilerledi...

zamanla eti sıyrılıp yenmiş bitmiş bir kol kemiği, sopaya, kılıca, mızrağa, topa tüfeğe, bombaya dönüştü....

tek atışla tek kişiyi helak etmek te yetmedi..

tek atışla, bir tek atışla yüzbinlerin canına kıydılar...

toptan...

kalan, kurtulan diğer yüzbinlerse acı içinde ölümlerini beklediler senelerce...

bir de bu kendini beğenmiş, bir başka şark tipi kol kemiği

mirasçılarından bir diğerleri yüzondokuz karıdan

peydahladıkları çocuklardan başka oturdukları yerde

asırlar boyu hiç ama hiç bir şey üretmediler...

zaten peydahladıklarını da kementle, zehirle hançerle öldürdüler...

baba yadigarı kanunlarla...

paşa gönülleri dilediği vakit kendi ahalisini ezdiler...

arpa buğday, çoluk, çocuk...

ellerinden aldılar...

¹ wotan

8 PROCLAMACİON

ne sorgu ne sual...

ihtiyaç olduğunda diğer milletleri kırdılar geçirdiler, esir ettiler...

ve onlardan köle, cariye, leşker vesaire...

ve icat edilen tanrının değil ama vekilinin vekili olarak estiler savurdular, sömürdüler, ezdiler...

ne biçim bir tanrıysa bu...

nitekim kendilerine padişah diyen sefiş işe yaramaz buyurganların bir benzerleri de sağlam kalelerinde, muhkem şatolarında, beşyüz odalı altın saraylarında yaşıyorlardı bir zamanlar...

hatırlıyorsunuz değil mi?

size etmediklerini bırakmamışlardı...

zorla çalıştırdılar sizi...

ürünlerinizi aldılar elinizden beş para vermeden...

hatta karılarınızı kızlarınızı bile...

bir an geldi artık dayanamadınız (!)

ayaklandınız...

tabanının altında yüzyıllardır ezildiğiniz piramidi, bir kaç akli evvelin zoruyla, yardımıyla kaldırdınız, tepesi üstü diktiniz.

zirve altta, taban üstte...

gökyüzünde...

öyle muğlak...

layık olduğunuzu zannettiğiniz makamda... ²

² 1848'lerde fransa ve almanya'dan sonra avusturya'da da halk arasında huzursuz bir kıpırdanma başlar. viyana'da halk sokaklara dökülerek imparatorun hak ve yetkilerinin sınırlandırılması için gösteriler yaparlar. hatta hofburg'a kadar ilerlerler. kayzer I. ferdinand bağırıp çağırarak kalabalığı görünce bakanı metternich'e sorar: "ne yapıyor bu kadar insan burada?". metternich: "bir ihtilal yapıyorlar majesteleri" diye cevap verir. bunun üzerine halkın kızgınlığına tepki olarak şaşkın ferdinand tarihe geçen şu sözleri söyler: "tamam da buna müsaadeleri, var mı?"

9 PROCLAMACİON

fakat belli ki hiçbiriniz basit fizik kurallarını bile
bilmiyormuşsunuz...
bir piramit ilelebet ucu altta tepesi üstte mi kalırmış...
ve tabii ki bir zaman sonra pattadanak devrildi...
taban yine alta geldi ve zirve yine yukarı çıktı...
gücün paranın ve tanrının inayetiyle...

tabii belki de zaman içerisinde, çooook uzun bir zaman
içerisinde bu depremden, buyurganlar için sıkıntılı olan bu
hareketlerden bazı dersler aldı bir takım sopa sahipleri...
sağlam kalelerinde, muhkem şatolarında, beşyüz odalı
altın saraylarında yaşayan buyurganlar zamanla
mülayimleştiler...
ama sanıyor musunuz ki sizin mavi ela ya da kara
gözleriniz için?
sanıyor musunuz ki sizlere saygı gösterdikleri için?
sanıyor musunuz ki sizlere değer verdikleri için?
sanıyor musunuz ki sizlere eşitlik verecekleri, özgürlük
verecekleri için?

hayır...
size büyük aldatmacanın temel taşı olan "seçme
hürriyetini" verdiler...
demokrasi...
"madem ki bizleri beğenmiyorsunuz, buyurun sandık
burada... kimi istiyorsunuz...
yazın bi kağıda, sizi o yönetsin" dediler...
" bu" dediler "demokrasidir... yani demos sizsiniz" dediler
" ve idare edecek olan da yine sizsiniz"
d e m o k r a s i ...
gözlerinizin içine baka baka...
sırıtarak, sırt sıvazlayarak, yılışık fakat bazen tehditkar...
yediniz...
tabir caiz ise hepiniz yediniz...

10 PROCLAMACİON

madde bir:

sizce seçilmek üzere sunulan her daim 1,2,3 ve 4 numaralardır...

bunların arasından elbette ki bir tanesini seçme özgürlüğüne, hakkına sahipsiniz...

ama dört'ten sonrasını asla...

özgürlük... güleyim bari...

madde iki:

şimdiye kadar sopa meydandaydı...

şimdi aba altında...

bu konuyu bitirmeden önce şunu söylemem gerekir:

zaman içerisinde sopanın (GÜÇ) yerini para (GÜÇ) aldı...

sopa ise yalnızca paradan bile anlamayan dangalakları

yola getirmek için polis denen teşkilata verildi...

ama para artık sopa demek...

ve bu öyle bir büyük heyula öyle büyük bir canavar, kan

emici, zulmedici, soyguncu, arsız, güce tapan, paraya

tapan bir şey oldu ki, işte onun adına devlet dediler...

ve hatta bir büyük düşünür dahi kalktı; zerre kadar

sevgisi, saygısı, merhameti olmayan bu canavarı

kutsadı...

"o " dedi "kutsaldır"...³

işte bu canavar; dokuz öğüten hükümetlerinle,

yargılarınla, polislerinle, gizli gizli dolaplar çeviren

teşkilatlarınla ve leşkerinle sizleri dört bir tarafınızdan

sardı...

d e v l e t ...

afrikadan uzak doğudan şurdan burdan artık vapur

dolusu ayakları kolları zincirli köleler getirmeye gerek

yok....

çünkü artık zincirler ellere ayaklara takılmıyor..

³ saf mantık uğruna bazen felsefe bile akıl almaz mantıksızlıklar sergileyebilir...

11 PROCLAMACİON

zincir kafanızın içinde...
köle sizsiniz...
sizler kölesiniz...

özgürce (!?) gidip sandıklarınıza oy pusulaları atın...
nasıl daha fazla çaktırmadan, okşanarak, sırtarak,
pohpohlanarak, sırtınız sıvazlanarak ezileceğinizi,
posanızın çıkarılacağını ve aptal yerine konacağınızı
belirlemek, tayin etmek için...
özgürce...

yapın...
bunun yapın...
gönül ferahlığı ile yapın...
çünkü bir başkasına aklınız değil ama kalbiniz ermiyor...
hoş aklınız da artık ermiyor ya...
çünkü size hükmeden canavarın kollarından bir tanesi de
"ratio" dur...
içerisinde hakim vardır, savcı vardır, hukuk vardır...
ama adalet yoktur...
ratio adil değildir...

zaten yaşadıkça hukuk'un belki her yerde ama adaletin
hiç bir zaman hiç bir yerde olmadığını geç te olsa fark
ettiniz...
bu sefer de çaresizlikler içinde icat ettiğiniz tanrının
adaletine sığındınız...
"bak göreceksin o namussuz... cehennem ateşinde
yanacak..." diye avundunuz...
ne kadar hayalperestsiniz bazen...
şimdi soruyorum...
neden başarılı olamadınız?
nerede hata yaptınız?
niçin piramidin; fizik kuralları yerin dibine batsın,
devrilmesine izin verdiniz?
neden piramidi parçalamadınız?

12 PROCLAMACİON

neden onun yerine daha düzgün, sizlerin, insanın sonsuz hayal gücünü yansıtabilecek bir başka geometrik figür bulamadınız?

bu kadar aciz misiniz?

yoksa mazoşist mi?

neden daha çok birbirinizi sevmediniz?

neden sevgiyi bir başkasına çok gördüğünüz yerlerde bile hiç olmazsa saygınızdan bol kepçe harcamak aklınıza gelmedi?

gölmek ve beraber yaşamak...

çok mu zor...

illa elinde bir sopa, bir elinde havuç niyetine bol para, koltuğunun altında sizi yarattığına inandığınız tanrının akıl almaz lakırdıları mı olması gerekiyor...

kim yasakladı gölmeyi ve beraber yaşamayı size?

insan naturası mı...

insan yaradılışı mı...

bırakın artık bunları...

icat ettikleri tanrının sözde kendi suretinde yarattığı

insandan vaz geçin artık...

ve görün...

görün ve anlayın artık...

siz kendinizi kendiniz yaratacaksınız...

bir başkası değil...

görün artık eski çağlardan kalma pis, sefih ahlaksız

buyurganların yeniden hortladığını...

demokrasinin bir aldatmaca olduğunu...

demokrasinin demokrasi değil, zamanında solon'un ve aristo'nun bile makul gördüğü basbayağı ve düpedüz bir "timokrasi" olduğunu...

olması da gerektiğini...

eşit olmak...

evet eşit tam anlamıyla eşit olmak...

13 PROCLAMACİON

bütün bunlarsız; devletsiz, demokrasisiz ve tanrısız
yaşayabilmek için bana sakın insanların eşit
olmadıklarından sakın ha, ama sakın ha bahsetmeyin...
bir aptal (belki size göre-), bir budala (bir ötekine göre-),
bir deli, bir meczup sizinle eşit değil mi?
bir kekeme... bir kör, bir aciz, bir yoksul, bir sakat, bir
düşkün sizinle eşit değil mi?
devlet ve tanrı ve taptığınız demokrasi sizi bu kadar mı
bencil bu kadar mı kendini düşünür sevgiden ve saygıdan
mahrum bıraktı?
kaybettiniz mi bütün hasletlerinizi?
yukarda sıfatları sayılan hemcinslerinizi, utandırdınız,
çekemediğiniz, boş verdiğiniz, bana ne, nemelazım deyip,
kendi rahatınız için kendinizi bile teslim ettiğiniz devlete,
tanrıya ve demokrasiye mi terk ettiniz...

yoksa hala bel bağlamakta inat ettiğiniz aptal bir
determinantın cazibesinde asırlarca geliştirmiş olduğunuz
bir "filozofiya perennis" in zebunu musunuz?

belki de birbirinizi e ş i t gördüğünüz andan ve dolayısıyla
buyurganların ve devletin olmayacağı bir zamandan
itibaren artık kitaplar dolusu tarif edilen bütün erdemleri
çöpe atabilirsiniz...
devleti çöpe atabilirsiniz...
efendilerinizi...
ve tanrılarınızı...

.....

ağlama duvarının önünde haftanın altı günü sallanarak
dua eden garip museviye benzetiyorum kendimi...
sanki duvarlara konuşuyorum...
boşu boşuna...

14 PROCLAMACİON

bir kızgınlık denemesi...⁴

AKILLI OL!

*Tanrı'nın insana gönderdiği en kutsal şey kitaplar
değildir...*

Akıldır...

*Uygar dünyayı yöneten demokrasi kutsal kitaplarda
yoktu...*

Bekir Coşkun

tamam...

mutabıkım...

akıl her şeyden önce...

(bana göre değil ama bir an için öyle varsayalım...)

kim vermiş bu akıllı peki?

allah mı, tanrı mı yoksa tengri mi ya da gott veya dieux,
ilah...

yani görülmeyen dokunulamayan

kendisi ile birebir sohbet edilemeyen...

bektaşinin "yok demeye dilin varmıyor hoca" gibi biri...

bir an için düşün...

yeryüzünde bir tanrı bir ilah her şeyin müsebbibi,

yaratıcısı diye bir şey olmasaydı...

kitaplar, mabetler, sunaklar, ibadetler olmasaydı...

bir an için...

düşün...

bir başka gezegende ne tanrının ne budanın ne isanın

uğramayı unuttuğu bir yer...

insan zekasının, insan hayal gücünün elverdiği kadarı ile...

olasılıklar çerçevesinde bu hiç te imkansız gözüküyor...

o halde...

acaba o zaman da akıl olmayacak mıydı...

yani bir tanrı yok diye kırdaki bayırdaki avare hayvanlar gibi
mi gezecektik.

⁴ metin can (bobaroğlu) bana bekir coşkun'un bir yazısını yollamış...

15 PROCLAMACIÖN

akıllı olduğumuzu neden bir tanrıya hamlediyoruz da
insanlığımızı bilmediğimiz birisi için heder ediyoruz...
halbuki akıllı olan biziz...
o değil...
ve akıllı olduğumuz için biz olduğumuzu ve onun
olmayabileceğini gayet iyi biliyoruz...
bu akılla bu sonuca varıyoruz...
ve bunun için de bu aklın o'nun akli olmadığı kesin...
önümüze ve arkamıza baktığımızda bütün melanetlerin,
pisliklerin, vahşetin; evet vahşetin bu bir tek tanrı için
işlendiğini, ya da elinde güçle onun arkasına saklanarak
işlendiğini görüyoruz...
homo australaipitacus'un eline aldığı ilk odun halen en
geçerli güç...
ve hapsurduğu vakit gökten sağnaklar yağdırabilen
kılıksız cılız bir büyücü ve arkasındaki tanrı...
şu sıralarda çok dağınıkım ve çok kızgınım...
ama mantıksız ve duygusal ve mesnetsiz olsa dahi
kızgınlığımın arkasındayım...

sevgiler...

*ağabim, onun(!) bi günahı yok valla; biz bu akılla onu (ya
da onları) icad etmedik mi.
o zaman aklın bulunduğu her yerde o da olacak.
metin bobaroğlu*

16 PROCLAMACİON

One Flew Over the Cuckoo's Nest ⁵

Şirinevler'de bulunan fast food devi Burger King'e ait bir işletmede önceki gün müşterilerden artan patatesleri aldığı gerekçesiyle Şube Müdürü tarafından bir çocuğun dövülmesi üzerine açıklama yapan Burger King'den "üzgünüz" açıklaması geldi. Şirket, söz konusu çalışanın işten çıkarıldığını bildirdi.

22 ocak 2015 cumhuriyet

"Sosyal olayların meydana getirdiği korkudan yararlanarak hırsızlık yaptığı" iddiasıyla yargılandı ve 4 yıl 3 ay 20 gün hapse mahkûm edildi. Bütün bu işlemler, jet hızıyla, bir buçuk ay içinde tamamlandı. Üstelik mahkeme, cezayı ne paraya çevirdi ne de erteledi. Dosya, temyiz için Yargıtay'da. Ceza onanırsa, 49 gün cezaevinde kalan G.G. yine tutuklanacak. Çikolata hırsızlığına böyle ağır bir ceza öngören yargıç, G.G'nin ihtiyacı olandan fazlasını aldığını söylüyor. G.G. ise yiyecekleri yolda bulduğunu söyleyerek suçlamayı reddediyor. 9 şubat 2015

acından, iki dilim baklava ya da bir parça börek çalan bir çocuğa;
devlet, hükümet hatta bakanlar kurulu ve ticaret odaları, hukukçular cemiyeti, vali ve belediye reisine muhtar dahi birleşip, o acının, o unutulmuşluğun, o eşitsizliğin ve perişanlığın hemen farkına varıp o güzel çocuğa artık her gün nasıl bir parça börek ya da iki baklava verebileceklerini düşünmeleri, kafa patlatmaları ve bunu da mutlaka yapmaları gerekir artık...
adalet budur.
bu adil olmaktır...

ama diğer yandan kalkar bir hakim bu çocuğun zaruretinden, açlığından ve çaresizliğinden çaldığı bir parça böreği suç sayar... kağıda geçirir... ve belki de

⁵ burada guguk "hukuk" yerine kullanıldı...

17 PROCLAMACİON

onlarca yıl hapse yollarsa... bu zihniyet asırlar boyu,
yukardaki adamların birleşip kendi aralarında kurdukları
pis bir kumpasla adına *hukuk* dedikleri ve içinde
çoğunlukla kapitalist, liberalist gibi lakırdılar geçen bir
SİSTEMİN neticesidir...
evet bu hukuktur...

insanlığı, vicdanı, merhameti ve her şeyi nasırlaştırmış...
yalnızca benim olanı düşünmesi...
yalnızca kendine ait olanı; MÜLKİYETİ tırnaklarıyla var
gücüyle ve cansiperane koruması ve savunması için bir
mekanizma geliştirmesi...
bu hukuktur...

hukuk, adaletin sırtında çirkin bir ağırlıktır. bir yükür...
hukuk, içindeki iltihabı, cerahati kanunlarla devamlı
besleyen ve yeni iltihaplar üreten pis bir çıban başıdır...
hukuk yanıştır...

*tarlada kavga eden iki adamın neden kavga
ettiklerini merak eden nasreddin hoca fıkrası...
iki adam buldukları bir küp altını bir türlü
paylaşamazlar... oradan geçen hocaya hakem
olmasını söylerler... hoca sorar kul payı mı yoksa
allah payı mı... tabii ki allah payı der adamlar...
bunun üzerine hoca kavgacıların birisine bir avuç
dolusu altını verir diğerine ise küpün geri kalanını..*

bu ise allah'ın adaletidir...
kullar ise arada sırada işte bu allah'a kurbanlar kesip iyi
parçalarını kendilerine sakladıktan sonra gerisini fakir
fukaraya dağıtırlar...
günah çıkartma hücrelerinde, mabetlerde, kendilerine
göre kutsal mekanlarda, dualarla, kandil günlerinde
tövbelerle, namazlarla...
zekatlar, fitreler hatta bazen sadakalar bile verip kimi
zaman da elli kuruşa bir kağıt mendil alıp bir küçük

18 PROCLAMACİON

dilencinin başını okşayarak vicdanlarını kuru
temizlemecide aklarlar...
akılları sıra...
bir takım allaha inananlar...

çalmak mesela...
bir simit, iki samsa baklava, bir parça kuru ekmek çalmak
HUKUK karşısında büyük bir suçtur... cezası büyüktür...
ama BÜYÜK ÇALMAK ise sistemin hukukla, hukukun ise
sistemle dayanışması ve kendi içerlerinde anlaşmalarıdır.
büyükler sistemin içerisine bir şekilde güçle, makamla,
parayla, gösterişle, şunla bunla kapağı atanlar artık
yargıdan korkmadan rahatça çalabilirler...
hatta öldürebilirler... ırza geçebilirler...
bu şemsiyenin altında olanlar bütün suçlardan, hukukun
elaleme yapıştırdığı, reva gördüğü bütün suçlardan artık
muafıdır...

hukuk ayrıcalıktır...

BU hukuk elalem için geçerli değildir...
elalem artık hukuktan ümidini keser...
elalem artık ümitsizce adalete sığınır...
İLÂHÎ adalete...
fakat orada da küpün neredeyse tamamı zaten büyük
çalanlara nasip olur.
ve karar bilinmeyen bir ahire kalır...

19 PROCLAMACIÖN

hayır....

tanrı ile mefisto arasında geçen konuşmada, tanrı bir yerde:

-yok mu bana söyleyecek başka bir şeyin...

bitmez mi senin hiç şikayetin...

*dünyada hiç mi doğru yok senin için...*⁶

der...

mefisto'nun buna ne cevap verdiği aslında o kadar mühim değil.

başlangıçta bir çamurdan adama secde etmemek için tanrıya karşı çıkan sonradan halk arasında her şeye münafıklıkla suçlanan, dolayısıyla böyle aksi bir tipin ne söyleyebileceği kolayca tahmin edilebilir... ya da edilemez...

vardır böyle tipler...

hep hayır diyiciler,,,

hep karşı olanlar, her şeye karşı olanlar, münafıklar...

ki artık bir yerde tatlı bir sohbetin ortalık yerinde tanrının bile burasına gelip adamı haşlıyor!...

ancak karşı durmak; yanında durmak, yandaş durmak, payanda durmak ya da *`bendeniz de aynı*

*fikirdeyim'*cilerden daha bir başka.

bi kere korkunç bir özgürlüğün var.

sağa sola gittiğinde hiç bir duvara toslamıyorsun...

tamam.

gobi ölünün ortasında duvar yok.

o sıcakta hiç bir duvara toslamadan özgürce anca geberip gidebilirsin.

⁶ aslında bu tam bir tercüme değil. kulağa hoş gelsin ve kafiyeli olsun diye bu şekilde çevirdim. ama umarım anlamından da hiç bir şey kaybetmiş sayılmaz.

"hast du mir weiter nichts zu sagen?

kommst du nur immer anzulagen?

ist auf der erde ewig dir nichts recht"

20 PROCLAMACİON

doğru.

ama hiç olmazsa insanı ezip bitiren inanç, talimat, kanun, hukuk, hükümet, polis, jandarma, devlet... duvarlar... bunların hiç biri yok.

karşı durmak...

hayır demek...

hayır diyebilmek...

bu halinle insanları bezdirebilirsin; baygınlık geçirtip, adamlara gına gelip eninde sonunda seni bir köşeye koyabilirler.

defedebilirler...

kovarlar...

ki yaparlar da yani...

ama bakarsın kimseleri kızdırmadan, ufak yollu, tatlı tatlı ve "ama"larla başlayıp içinde "lakin, fakat" olan cümleciklerle ve her şeye rağmen bir topluluğun içinde kışının altına ufak bir tabure edinip kovulmadan bir süre daha da dinlenebilirsin... direnebilirsin...

bir süre...

almanların dediği gibi: "*galgenfrist*"...

ve seni belki o bir süre daha nezaketen dinlerler.

fakat yeter birader!...

yok mu söyleyecek başka bir şeyin...

iki şeylerin var olduğu bir dünyada yaşıyoruz desem...

hatta belki de üç veya beş şeylerin...

bin, onbin ve daha fazlası...

ne var ki nihayetinde 'o iki' şeylerden biri onbinlerin

kurmuş olduğu iki takımdan birinin kaptanıdır...

tam söylemek gerekirse dokuzbindokuzyüzdoksan olan

takımla on olan takım daima karşı karşıyadırlar...

dokuzbinler daima haklıdır...

çünkü inanç, kanun, hukuk ve devlet (tabii para)

onlardan yanadır...

21 PROCLAMACIÖN

tahta üzerinde oynanan dokuz taş oyununda düzenlerini
kurup hoop bir üç, hoop bir üç yaparak karşısındakinin
taşlarını keperler... ve göz açtırmazlar...

peki 'on' ne yapar.
on 'hayır' der.
(*münasebetsiz... ukala, sevimsiz, çirkin...*)
daha ne demeli ki...
daha ne desin ki...

halbuki bir adım atsalar, bir adım...
o dokuzbinlerin içerisinde ömürleri boyu mutlu ve refah
içerisinde yaşayacaklar...

atmazlar...
perdenin ardında oynanan bütün pis oyunları bilirler...
ama o oyunları bozamazlar bi türlü...
güçleri yetmez,,
ancak karşı çıkarlar...
hayır derler...

'hayır' bir bakıma karşı çıkmanın yanında bir de
şüpheciliğin insana taktığı kanatlarla havalanıp o 'hayırı'
bu türlü fısıldamasıdır...
dudakların arasından çıkan o fısıltıda belki belirgin altı
kalın çizili bir 'hayır' çıkmayacaktır ama...
direnme, karşıya karşı koyma, bir hayır kadar
kuvvetlidir...

22 PROCLAMACİON

bugün pazar...

çoluk çocuğunuzla kahvaltı ettiniz.
belki biraz televizyona bakıp sağma
programlara güldünüz.
sonra arabanıza binip şöyle keyifle
ya yüzde kırkikilik deniz kenarlarına, ⁷
ya yüzde elliikilik dağlara tepelere
doğru vurdunuz...
çoluğunuz çocuğunuzla...
özgürce.

özgürce?...
siz öyle sandınız.
içinde yaşadığınız parmaklıkları, çitleri
duvarları olmayan devasa bir hapisanede
sıkışıp kaldığınızın farkında olmadan...
yüzde ne kadar başkaldırıp
direnmeye yeltendiğinizin
ya da yüzde ne kadar biat ettiğinizin önemi olmadan...

daha da ötesinde hepinizin,
günahı dahi bilinmeyen yüzlerce insanın
parmaklıklı, çitli ve duvarları olan
başka diğer mahpushanelerde
tutulduklarını bildiğiniz halde...

diğer milyonlarcası işsiz ve aç...

siz deniz kenarlarında ve dağlarda özgürce
gezdiğinizizi farz ettiğiniz zamanlarda...

bunları artık umursamamaya çok çabuk alıştınız.
sizlere yollar dolusu arabalar verildi.
sizlere dükkanlar, marketler,

⁷ seçim ya da referandum sonuçları...

23 PROCLAMACIÖN

alışveriş merkezleri dolusu
şuursuzca, tüketme, sarf etme imkanları verildi.
kredi kartları, borçlar, paralarla sizi satın aldılar...
ya da bir torba kömür veya biraz nohut karşılığı...

bunlara çok çabuk alıştınız.
ama bilmediğiniz bir şey var.
uzun süredir bu verdiklerine karşılık
artık siz ve ötekileri
size layık görülen üçbeş kuruşla,
ve bir torba nohutla düşünmeyi terk ettiniz...
farkında mısınız?

artık size düşünmemenize karşılık
verilenin size layık olduğu söylenemez.
siz ona müstahaksınız...

iyi pazarlar...

22kasım2010

24 PROCLAMACİON

bolşoy - akm

arasıra aklıma estiğinde bir iki ileti yollarım millete...
artık o anda aklıma ne gelirse ya da ne okumuş ne görmüşsem.
geçenlerde yine böyle bir iletiye "bolşoy tiyatrosu" konuk oldu. haberlerde gördüğüm için gittim baktım...
adamlar 2008 senesinden beri uğraşıp didinmişler ve amerikan doları cinsinden milyon harcamışlar. ama bir tiyatro olmuş ki görmeye değer...
tabii parası olan için de koltuklardan birine yerleşip seyretmeye...
üşenmedim bir sürü de resim koydum; yeni yapının yaldızlı kadifeli avizeli resimlerini...
iletinin altına, yani kıyas olsun; nerden aklıma geldiyse, bir karşılaştırma yapılsın diye bizim taksimdeki akm'mizin resmini koydum.
"kültür!.." merkezi olarak.
denizkızı da dedi ki "şunları bir yazsan da biz de a-yorum'a koysak"
dedi... ben de yazıyorum işte...

böyle bir yazı nasıl yazılır?
eskiden olsa allah razı osun, gazetelerimizin ellidört kupona dağıttıkları çeşit çeşit ansiklopedilerden birini, ya da olmadı ikisini açar oradan; artık nasıl denk gelirse, oturur bir bakar iki yazardın.
ama artık zamanlar değişti.
şimdi evrensel-ağ'da (nasıl türkçe ama!) istediğin şeyi iki saniyede şıppadanak bulup yazını da yazıverirsin resmini de koyarsın...
bu gibi yazıların ilmî, bilimsel kıymeti harbiyesi olmadığından hiç kimse de seni 'aşırma' (hani var ya "intihal...") suçlamaz...
bu arada, bolşoy tiyatrosu üzerine iki laf etmeden önce şöyle bir dünyanın opera binalarına kuşbakışı bir göz atayım dedim.

25 PROCLAMACİON

keşke atmasaydım dostlar!...
onlarca ve onlarca (belki de yüz) şehrin bale ve opera binalarını gezdim... kıskançlıktan çatlayarak...
her birisindeki o ayrı ihtişam, o ayrı zarafet, o incelik, o iç mekanlar, aydınlatma, tarifsiz güzellikler...
san'atın ve bhusus müziğin eşsiz büyüsunü
kucaklayabilecek bu güzel mabetler...
ve anlatanlar... ve dinleyenler...
ona içtikleri su kadar soludukları hava kadar ihtiyaçları olanlar...
ve o mekanlara, o sanatkarlara ve o san'ata değer verenler...
bir an için gözlerimi kapatıp hayal ettim...

ve taksimde yıllardır kendi haline, dökölmeye, yıkılmaya, unutturulmaya bırakılmış kara bir heyula gibi irice bir gecekond...
kendisine haksız olarak verilen isime hiç mi hiç yakışmayan kültür merkezimiz...

oğlum senelerce akm'nin sahnesinde dans etti...
evlendikten sonra (gelinim değil!) kızım da... bazen bize o evin (!) içini anlatırdı.
"sahnedeyerinden çıkmış tahtalar var biliyor musunuz; hatta çiviler..."
"ee peki ne yapıyorsunuz?"
"artık ezberledik. ona göre dans ediyoruz. ama ödümüz kopuyor bir yerimizi kıracağız diye..."
"yukarları peki?"
"berbat... berbat... bazen günlerce; bırak sıcak suyu, soğuk su bile akmaz... tuvaletler kokar... yukardaki ders yaptığımız çalışma mekanında bazen palto, eldiven, şallarla ders yapardık... yazın da sıcaktan bayılanlar olurdu. çünkü havalandırma yok... pencere yok..."
yani içi sizi dışı bizi (ya da tersi) yakan bir şey... olsun...

26 PROCLAMACİON

bizler ('bir takım bizler') yine de orasını sıkça mekan tutup
içerimizi bir parça olsun aydınlatabiliyorduk...
bizleri, dışardaki 'baldır bacağa dikiz ediyorlar' diyen bir
güruhtan bir ince duvarla ayıran...
"boş ver" diyorduk.. papyon, gravat, smokin vesaireye...
müziğin engin büyüüne kendimizi kaptırarak ne dışardaki
nasipsizleri ne de sahnedeki gacırtıları duymuyorduk...
sahnedekilerin 'her şeye rağmen' özverisi bizi ayrıca bir
başka büyölüyordu...
gecekondu mecekondu...
bak...
şimdi o bile yok..

gelelim bolşoy'a.
17 mart 1776 tarihinde açılıp 1935'lere kadar felaketler,
yangınlar geçirip yine de yeniden yeniden yapılıp aralıksız
hizmet vermiş.
2000 senesinde bir ek bina yapılmış. 2005'ten 2011'e
kadar da kapalı kalmış. ancak 2008'de başlayan
restorasyon çalışmaları; yukarda da değindiğim gibi
devlet eliyle harcanan milyonlarca dolardan sonra tekrar
halkın hizmetine sunulmuş...

çünkü bu 'bir takım onların' havaya ve suya olan
gereksinimleri kadar doğal olan bir şey... gazi'nin dediği
gibi: hayat damarı...
ah! bir kere kesilmeye görsün...

bundan sonra bolşoy'un tarihini bir vak'a-nüvis gibi
oturup ta size nasıl anlatsam?
artık benden ne anlatmamı beklersiniz ki?
dışının haşmetini mi, içinin zarafetini mi, kullanılan en son
teknolojileri mi...
neyi?
sonra da denizkızının isteği üzere 'mukayeseli' akemeyi...
insan utanır yahu...

27 PROCLAMACİON

siz hele bir internete girip 'bolshoy' yazın.
bir seyredin.
ve sonra akemeyi düşünün.
ama onu seyretmeyin...
düştüğümüz yeri düşünün.
bence düşünmeyin...
böylesi daha iyi...

atatürk diktatör müydü?

müsaadenizle size bir hikaye anlatayım.
daha doğrusu doğruluğu kanıtlanmamış, ama bir o kadar da gerçekçi bir anekdot:
gazi kürsüye çıkar ve o günlerde mutlaka milletin hayrı için meclisten geçmesi gereken bir kanun layihasını (anladınız herhalde...) okur ve gerekçelerini anlatır. kürsüden iner. meclis başkanı layihayı milletvekillerinin oylarına sunar. bir takımları el kaldırmazken diğer bir takımları mütereddit ve ürkek parmak kaldırır. gazi yeniden kürsüye çıkar:
- indirin indirin, der... anlamadınız... ben size bir daha anlatayım...

asırlarca delicesine ve şuursuzca akıp gitmiş, horlanmış, ezilmiş, nahak yere padişah ve avnesinin ganimet, hırs ve uçkur tutkuları yüzünden savaş alanlarında telef olmuş, uygarlıktan ve rahatlık ve mutluluktan, bir parçacık oh diyebilmek... refahtan zerrece nasibini alamamış, medeni olmanın ne olduğunu dahi bilemeyen; bir halk değil ama ilelebet köleliğe, cehalete, boyun eğmeye, ümmetliğe hüküm giymiş bir toplumu, artık her ne bahasına olursa olsun bu ezadan kurtarıp bir ulus olarak aydınlığa ve refaha çıkartmaya azmetmiş bir önderin, bu bir güzel adamın bu babaht ulusun vekillerine bile laf anlatamaması daha doğrusu o ümmet artıklarından gelen vekillerinin dahi anlayamaması üzerine yeniden kürsüye çıkıp sabırla yeniden, yeniden anlatması, diktatörlüğün değil, memleket sevgisinin, insan sevgisinin, bir azmin bir tutkunun nişanesidir...

29 PROCLAMACİON

sosyal paylaşım siteleri...

herkes birilerine bişeyler anlatmaya çalışıyor...
herkes birilerine kendi kafa karmaşalarının dökümünü yapıyor...
herkes bi yerlerden alıntılar yaparak birilerine öğütler veriyor..
herkes geçmiş ve zamane bilgelerinin veciz lakırdılarını tekrarlıyor...
herkes feylezofça "öz" lakırdılar ediyor...
herkesin bi dünya arkadaşı var...
381, 516, 1724, 3957... tane...
bazen de bir kaç düzine sıkı-fıkı (mu-tu-al)
herkes bi resimler koyuyor bi yerlerden buldukları...
toplu aile fotoğrafları...
topsuz ıvr fotoğrafları...
herhangi birilerinin fotoğrafları...
"ayy... canım... ne güzel çıkmışsın... ööptüm..."
birilerine ait resimler, çizgiler, karikatürler...
sazlar, cazlar, hareketli filimler...
ayakkabılar, süveterler, çantalar paltolar...
herkes içini dökmeye mi çalışıyor?
herkes döktüğü içi'nin cevabını mı bekliyor umutla bi başkasından?
herkes verdiği öğütte, aldığı alıntıda, kızdığı sorunda ciddi mi?...
diyeceksiniz ki: dertleşiyoruz işte...
bütün senin bu söylediklerini paylaşıyoruz...
fena mı?...
diil...
fena diil...
ama tuhaf...
ilk önceleri ben de sanırım kaptırdım kendimi dalgalara...
ama karaya vurunca...
karadan başka gözüküyor dalgalar...
allah rahmet eylesin, bi mektup çağı vardı...
zarflı, pullu, postaneli felan...

30 PROCLAMACİON

sonra "i-meyil" modası çıktı...
hadi neyse...
elektronik posta döneminde sandal hiç olmazsa babaya
bağlıydı...
dalga da olsa hafif sallanırdı...
bilemedin yazdıktan sonra, okuduktan sonra, kendini
atardın sahile, kendi yalnızlığına sığınırdın...

yani işte böyle...
duyuyorum ne dediğinizi...
siz şimdi diyorsunuz ki "*ulan gene bi meteor düşse de şu
geçkin dinozor nesli de bi geberse*"
haklısınız...
sırtta dikenler bayağı hissedilmeye başlandı...
ee... vakit te geldi sayılır...
siz yazıp çizmeye devam edin...
hiç bişey olmamış gibi...
zaten ben de bişey yazmadım ki...
bugün Pazar

06ocak2013 pazar

31 PROCLAMACIÖN

istanbul...

doğru...

ayni geçmiş yıllardaki gibi "dünyanın yeni yedi harikası yarışması için lütfen falanca siteye gidip 'ayasofya için oy verin'" diyen ve hararetle muazzam bir kampanya yürüten bir takım topluluklar ve insanlar, şimdi de 2010 senesinde istanbul'u avrupa'nın kültür başkenti ilan etmeyi bir şekilde başardılar.

olabilir. aferin onlara...

sevgili metin küpeli'nin yazdığı gibi "eti pilavı kimler yediyse gerdeğe de herhalde onlar girecek."

silivri, sinanoba, beylikdüzü, avcılar'dan sarıyer, anadoluhisarı, pendik, yakacık, bayramoğlu ve gebze sınırına kadar yayılmış; bir metropol değil, bir megapol hiç değil, bir heyula, bir ucube, avrupa'nın başkenti olmaya hazırlanıyor.

yukarlardan bakıldığında kentin her bir yanına dağılmış ve çöreklenmiş, hem kentin doğal yapısı hem de geleneksel mimarisi içinde kabuk bağlamış bir yara gibi çoğalan yüzlerce gecekondu...

kentin oturulabilir, gezilebilir ve hayranlıkla izlenebilir mekanları içerisinde cerahatli kanser gibi uç vermiş nice laz kalfa eseri çirkin yapılar..

beyrut şehrinin yıkılmasından sonra meydana gelen boşluk ve mekan kaymasından sonra belki de batı zenginliğinin gezip tozabileceği, har vurup harman savurabileceği gökdelenlerin, alışveriş merkezlerinin ölçsüz ve tahammülsüze cirit attıkları zavallı bir şehir... ve her yağmurda sel basan mahalleler...

her an kesilebilen elektrikler...

yanıp tutuşan eski yalılar...

devlet ve mafyanın yuttuğu şehrin akciğeri yeşil alanlar...

kimsesiz sokak çocukları...

32 PROCLAMACİON

ve bence en mühimi beş on kişi toplanıp özgürce bir şeyi ilan edemediğimiz, bir fikri savunamadığımız, aptal bir güce karşı gösteri yapamadığımız, yürüyemediğimiz... yürüyemediğimiz... yalnız ve yalnız 'promenad' için ayak sürtebildiğimiz kaldırım fukarası, kimi yerde delik deşik zavallı sokaklarımız...

sanırım bir başkent fikrini ortaya atanlar ve bunu hazırlayanlar bir zamanlar eşsiz güzelliklere sahip bu şehrin halen bir iki kırıntı kültür mirasını barındırabilen merkezdeki bir iki ilçeyi istanbul'un kendisi zannediyorlar. istanbul deyince yalnız uçaklarla yukarlardan çekilen fotoğraflarda görünen ve zararsız turistlere üç beş paraya yutturabildiğimiz ayasofya, sultanahmet meydanı ve önündeki bir bölümde deniz ile kız kulesi manzarasının görünebildiği kartpostal olduğunu düşünüyorlar. istanbul'u, dolaşılabilir, gezilebilir ondan bir tat alınabilir yerlerin, -kısacası onlar için - yalnızca bu bir iki mekandan ibaret olduğunu sanıyorlar. şurada bir tiyatro, şurada bir iki sergi salonu, beri tarafta üç beş bar ve her sene artık bıkkınlık verecek kadar rutinleşen festivaller... sinemasından jazz'ına kadar... eninde sonunda, çepeçevre koyu bir nemelazımcılık, bir hoyratlık, bir nobranlık, bir kabalık, bir yozluk ve düşüşle etrafi çepeçevre kuşatılmış, sarılmış bir şehirde beş on kişinin bir asgari ücret tutarında görebilecekleri, izleyebilecekleri etkinlikler...

aslında bunları yazmak istemiyordum. benim yazmak istediğim, aklıma takılan, avrupa başkenti namzedimizin şehir arması, logosu veya herneyi ise...

olayın kısa tarihini hafızalarda tazelemek için: istanbul büyükşehir belediyesi'nin hâlihazırda kullandığı logonun ortaya çıkışı dr. fahri atabey'in belediye

33 PROCLAMACIÖN

başkanlığı d6nemine rastlamaktadır. 15 ekim 1969 yılında açılan yarışmayı kazanan grafiker metin edremit'in tasarımı istanbul'un simgesi olarak kabul edilmiştir. arma sırasıyla boğaz'ı, surları, camileri, yedi tepeyi, denizi ve adaları simgelemektedir.

bu konu, o d6nem yayınlanan istanbul belediyesi aylık meslek ve sanat dergisi'nde ř6yle anlatılıyor:

"istanbul'un arması"

berlin'in ayı, paris'in yelkenli gemi, m6nih'in rahip kız, roma'nın 6ocukları emziren kurt, stuttgart'ın atı, hamburg'un aslanlı kapı ile sembolize edilmesi gibi, istanbul da bundan sonra bir arma ile temsil edilecektir.

vilayetin ağtığı m6sabaka sonunda grafiker metin edremit'in amblemi yarışmayı kazanmıştır. eser birincilik, ikincilik ve 66nc6l6k 6d6l6n6 birden kazanmış ve sahibine 18 bin lira verilmiştir.

avrupa şehirlerinin armaları...

logoları değil!... 66nk6 logo y6netim ve halkla ilişkilerin de dayatılmasıyla, kamuoyunun yapılan hizmetlerden haberdar edilmesi ve bilgilenme / bilgilendirme işlevinin yerine getirilmesi i6in ve ticari bir anlayışın resmedilmesi ve dolayısıyla bir iletişim aracı olarak karşımıza 6ıkmaktadır.

halbuki avrupa şehirlerinin armaları, arma olabilmek ve bir kişiye, bir aileyi ve bir şehri temsil edebilmek i6in bu işe ond6rd6nc6 asrın ortalarında başlamışlar.

heraldik olarak ta bilinen arma bilimi/sanatı eski fransızca 'hiraudi' den geliyor ve zırhlar ve zırhlı giysiler anlamında kullanılıyordu. daha sonraları savaşlarda ve saray turnuvalarında tamamen zırhlarla ve zırhlı başlıklarla donanmış ř6valyelerin hasımlarını başlıklarındaki bir ufacık yarıktan g6r6p ayırt edebilmeleri i6in her bir savaşan taraf g6ğs6n6 başını 6eşitli renkler ve s6slerle donatmıştır ki dost d6şman birbirinden ayırt edile...

34 PROCLAMACİON

bu gelenek (herladik...) babadan oğula, sülalerce sürüp giderek bugünkü batı kültürüne/geleneğine has olan bir arma geleneği, hatta bilim doğmuş. fakat şunu da hemen belirtmek gerekir ki gerekçeleri ilk başlangıçta ne olursa olsun, temeli bir olaya, bir tarihe, bir düşünceye ve fikre dayanan, yani iptidada temsil ettiği bir şey, bir başkasından ayırt olma, ve bir yere ait olma... bir gelenek...

gelelim istanbul'un logosuna...
buna arma diyemeyeceğiz. zira yukardaki tarihi sürecinin ve arma tanımının hiçbir kısmına uymuyor. ancak tanıtım ve satış için geçerli, akılda kolay kalabilen bir marka... resim... simge...

yalnızca resmi binalarda ve mütevazı ölçüler içerisinde sergilenen az miktardaki avrupa şehir armalarının aksine, bu hali ile istanbul logosu inanılmaz bir görmemişliğin, bir yozluğun sonucu her otoyolun yamacına, her yeni yapılan geçide, her caddenin bir yerine, önüne gelen duvara, direğe, üst geçide, alt geçide, bayraklara, flamalara, gerekli ve gereksiz her yere konulup cola turca'ya rekabet edercesine insanların gözüne sokulmaya çalışılıyor. zaten amaç ta bu değil mi?

fakat iş bununla da bitmiyor benim için.
istanbul'un bir şekilde anlatılması, tanıtılması, daha da önemlisi temsil edilmesi, tarihi ve coğrafyası ve her şeyi ile bir yerlere dayandırılması gerekiyor. tanıtım, satış ve reklam için dahi olsa istanbul'un coğrafyası herhalde iki adet spesifik hisarın arasında ince bir çizgi ile resmedilen bir boğaz ile dört tane adadan 'müteşekkil' değildir. coğrafya, ya da bu hali ile topografik olarak orta yere kondurulan yedi tepe belki makul olabilir... ama bu yedi tepenin, yani batı roma'nın kardeşinin bir inanç abidesi ile çerçevelenmesi, daha çok ablukaya alınmasına tahammül etmek zor.

35 PROCLAMACIÖN

tam orta yerde dört adet minare ve bir kubbeyle bütün bir logoyu hakimiyeti altına alan bir cami sembolü istanbul'un logosunda, istanbul'un coğrafyası, istanbul'un tarihi ve geçmişı namı hesabına bu kadar büyük bir yer tutamaz ve istanbul gibi bir kentin logosunda bu kadar temsil hakkına sahip olamaz. ve asıl şehir demek olan şehir, yedi tane tepeyi karnında, yutmuş bir yuvarlakla temsil edemez.

istanbul bir inancın abidesi ile temsil edilemez.

istanbul onlarca kilometre uzunlukta kenarlarını bir mücevher gibi süsleyen binlerce yalı ve yapı dururken, hiçbir mimari değeri olmayan ve şimdilerde de sadece kara murat filmlerinin çevrildiğı iki adet muharebe kalesi ile de temsil edilemez.

istanbul daha çok içinde savaş olmayan, içinde kör inanç olmayan, şanlı bir tarihin değil, fakat daha çok senelerin biriktirdiğı rafine bir kültürün simgeleri ile anlatılır...

temsil edilir...

edilmeliydi...

fakat ne yazık ki hem 'rafine'yi hem de 'kültür' ü son damlasına kadar tükettik...

ergenekon

aptallığıma (estağfurullah!..) verebileceğim olaylardan birisi de şu olabilir..

bugünlerde (ve geçen günlerde...) savcılarımız ve yargıçlarımız, kolluk kuvvetlerinin yardımları ile türkiye devleti ve hükümetine karşı girişilmesi mutasavver bir suikast zincirini, bir ihtilali, bir devlet darbesini ortaya çıkartmak için canla başla çalışıyorlar.

bu menfur ve menhus girişimi zamanında önleyebilmek, kıymetli hükümet erkanımıza ve milletvekillerimize, cumhuriyetin başkanına ve daha nice mümtaz simaya halel gelmesin diye yüzlerce darbeci gözaltına alınıyor.

planladıkları bu canice girişimde bir adım daha atmalarına fırsat verilmeden, sabahın 'karga saati' olarak bilinen vakitlerinde evlerine girilip, etraf tarumar edilip, didik didik arandıktan, defter kalem, kitap kaset, mektup albüm, biblo resim, çatal kaşık, yorgan döşek ve diğer suç aletleri toplanıp bir çuvala tıkıldıktan sonra darbeci müsveddeleri kıskıvrak derdest edilip önce karakola daha sonra da kodese tıkılıyorlar...

bu arada kendi yazılı veya şifahi beyanları ile itiraf edip gösterdikleri mahallerde mümtaz ve fedakar kolluk kuvvetlerimiz tarafından yapılan aramalarda ve derin kazılar neticesinde el bombaları, lav silahları, mermiler, tüfek ve tabancalar bulunuyor.

ne yazık ki arama esnasında müşahit sıfatıyla kazıyı tespit eden herhangi bir medya kuruluşu olmamasına rağmen yine de bu alçak darbenin ne denli şiddetle hazırlandığına bütün türk milleti ikna oluyor.

37 PROCLAMACİON

ancak bu bedhahların planladıkları darbe için toprak altına sakladıklarını itiraf ettikleri silah ve mühimmatın ancak üçbeş kişiyi teçhiz edebilecek miktarda olduğu, değil ülke çapında bir darbeye, alelade bir sokak kavgasına ya da tarladaki adi bir kan davasına bile kafi gelmeyecek sayıda olması da girişilen hiyanetin değerini azaltmıyor...

şerlokholmes ve natpinkerton gibi tanınmış dedektiflerin bile şaşkınlıktan suratlarının bembeyaz olabileceği bir incelik ve titizlik içerisinde yapılan inceleme ve araştırma ve kulaklama neticesinde toplanan delillerle bu hiyanet ve dalalet yanlılarının darbeyi yıllardan beri hazırladıkları ortaya çıkıyor.

darbe o kadar ince, o kadar teferruatlı, o kadar girift, o kadar planlı ve programlı ve o kadar mükemmel organize edilmiş ki, savcılarımız olayın bütününe zar zor dörtbin sayfaya varan bir iddianamede ve yüzlerce delil dosyalarında ancak zapt edebiliyorlar... gerisi azzz sonnnra...

netice olarak....

türkiye'yi yerinden oynatacak olan ve bugün, yarın ya da öbür gün yapılması düşünülen bu devasa darbenin elebaşları; yani eski askerler, yeni askerler, sanayi odası başkanları, ordinaryüs profesörler, gazeteciler, dernek başkanları, parti başkanları, sendika başkanları ve daha bir sürü mümtaz şahsiyetin, yazılan iddianamede de görüleceği gibi bir dilim kepek ekmeğine sürülecek kadar akılları olmadığı ortaya çıkıyor. neden?

zira...

eğer bir darbe yapılacaksa iki sokak ötede oturan komuşuya telefonla:

38 PROCLAMACİON

-mavi kutu siyah rafın üstündedir. beyaz tavşan yarın
dama çıkıyor...
gibi esrarengiz telefon konuşmaları yapılarak...
ya da...
tarlanın iki karış altına altıpatlar mermileri gömerek...
daha da vahim olanı...
alenen, herkesin gözü önünde, yüzbinler olarak
bayraklarla sokaklara dökülerek...
kendi gazete binasını, kendi kendine, bizzat ve kendisi
bombalayarak...
ve ata'ya bir takım zebanileri şikayet ederek darbe
yapmak mümkün değildir...

eğer bir darbe yapılacaksa ve bu darbeye muvaffak
olmak isteniyorsa (idi) burunlarının dibinde, yani
marmaris beldesinde, bu işi daha önce bilfiil yapmış ve bu
işlerden anlayan biri sıfatı ile malum önemli şahsiyetle
öbür dünyaya göçmeden bir an önce konuşulup konu
müzakere edilir ve pekala fikir teatisinde bulunulabilirdi...
en azından...
bir darbe, kolluk kuvvetlerine, yargıya, savcı makamındaki
başbakana enselenmeden nasıl yapılabilir...

hem de tarlalara silah milah ekmeden, iplerde sallandırıp
idam edilen insanların kemiklerini cizre'ye ya da başka
boş bir araziye gömmeye tenezzül bile etmeden; yargı
onu (veya onları) tutuklayana kadar, daha atik davranıp
alayını tevkif edip bir sahil kasabasına yollayarak
tereyağından kıl çeker gibi darbenin kralının nasıl
yapılacağı netekim bu malum şahıstan öğrenilebilirdi...
zaten meşhur atasözüdür:
darbe yapanın kılıç kuşananıdır...
-ya da buna benzer bir şey -
bir de fransa ihtilal-i kebirinden kalma bir lafla derler ki
efendim, devrim (okuyunuz: darbe) çocuklarını yermiş.
bu lafı söyleyen bok yesin efendim...
çünkü darbe dediğinizde birinci şart yakalanmayacaksınız.

39 PROCLAMACİON

ikinci şart ise o kadar yüzşüz olacaksınız ki yediğiniz herze dolayısıyla sizin kılınıza bile hanel gelmesin diye milletin yüzde doksanbeşini tehdit ederek şeffaf pembe zarflarla yasaların anasının ırzına geçerek ve de başına 'ömür boyu bana dokunamazsınız' maddesi koyduracaksınız...

demek ki darbe böyle yapılmış.

bizim ergenekoncuların darbeciden çok vodvil tiyatrosu sanatçılarına benzedikleri akla daha yakın geliyor.

biraz osmanlıca oldu...

zaten ben de kimse anlasın diye yazmadım...

ekim 2008

ulusal egemenlik ve çocuk bayramı

milli'yi ulusal, hakimiyet'i egemenlik yaptınız.
allahtan ki çocuğa dokunmamışsınız.
bayram⁸ da sıkılmış biraz galiba.
onun yerine bişey bulamamışsınız.
yoksa "id" falan mı diyecektiniz?

ulusal⁹ kelimesini tartışacak değilim.
öz'lüğünü, türkçe'liğini falan...
her ne kadar moğolca kökenli ise de bir şekilde
öztürkçemize sızmış.
olsun...
zarar yok...
ne de olsa moğollar da kızılirma'dan çin'e kadar olan türk
yurdu'nun' içinde kalıyor ya!...
belki orkun kitabelerini karıştırırsak daha güzellerini bile
bulabiliriz.
maksat doğudan batıya kadar bu topraklarda oturanların
birbirlerini anlamaları.

ama egemenliği hakimiyet yerine kullanmak...
bakın buna çok gülerim.

⁸ **bayram** ETÜ] *Kaş xi badram*

[Oğ] *Kaş xi beyrem*

~ **OFA** *paḍrām* a.a. / **Sogd** *patrām* neşe, huzur, mutluluk, sükûn § **îr**
*pati- geri, tekrar (önek) + **îr** *rāma- sükûn, barış ve mutluluk
(= **Sans** *rāma* a.a.) → ram
sözlerin soyağacı
sevan nişanyan

⁹ [TTü] **TS xiv-xviii** göçebe aşireti, Türkmen kavmi

[TTü] **TDK 1945** millet (Fr nation karşılığı)

~ **Moğ ulus** kağan ailesinin her bir üyesine tahsis edilen ülke, devlet,
pay = **ETü** *ülüş* [Uy] a.a. < **ETü** *ülü- pay etmek? +**İş** → üleş-
• Nihai kökeni muhtemelen Türkçe olmakla birlikte Türkiye Türkçesine
Moğolcadan alındığı muhakkak
sözlerin soyağacı
sevan nişanyan

41 PROCLAMACİON

kazayı yaptıktan sonra polise nasıl ifade vereceksiniz
merak ederim doğrusu...
“aman görevli bay (memur bey) birdenbire yönsimidi
egemenliğimi kaybetmişim”
direksiyon hakimiyeti deseniz ayıp olacak çünkü...
yakışmaz...
ya da mahkemede:
“egemen bey (hakim yani...) yeni bir tanığın (bu da şahit
olacak) dinlenmesini talebediyorum”
savunman (avukat yani) talep etmenin karşılığını belli ki
daha bulamamış...

ayrıca pek o kadar şişinmeyin de...
egemen¹⁰ de (s.nişanyan’a göre) eski yunanca
‘egemonya’dan türetilmiş.
bu arada...
bir ismet zeki eyüboğlu bir de sevan nişanyan koskoca
türkçenin etimolojisi ile gerektiği gibi uğraşmışlar.
siz yine de kendi başınıza buyruk bir etimolojik araştırma
yaparsınız.
şu sıralarda herkes gazi’yi dolamış kaleminin ucuna.
kimisi boy boy resimlerini, yazılarını, dediklerini
demediklerini birbirlerine postalayıp:
“çok önemli. bu mail’i gönderebildiğin herkese gönder”
diyerek kendilerine göre ya atatürkçülük yapıyorlar, ya da
kemalist takıldıklarını zannediyorlar.
tıpkı doksan yüzbin trilyon milyar dolarlık bor madenini
haftada iki posta kopyalayıp herkeslere yollayarak
kurtarabileceklerini zannettikleri gibi...

¹⁰ [YTü] CepK 1935 hakim

~ **EYun** (*h*)ēgemōn ἡγεμων önder, lider, hüküm sahibi → hegemonya

• **Fr** *hégémon* (egemen) sözcüğünden esinlendiği açıktır. 1935’ten
eski örneği bulunmayan **ege* (veli?) sözcüğünden türetilmesi
fantezidir.

sözlerin soyağacı

sevan nişanyan

42 PROCLAMACİON

diğerleri daha bir soytarı.
zaptettikleri gazete köşelerinden gazi'nin denize
dalmasından, ülkü'yü sevmesinden, baklavalı kolsuz
kazak giymesinden; dinsizliğine, diktatörlüğüne, karı
düşkünlüğüne kadar her şeyi yazıyorlar.
memlekette demokrasi var ya...
söz hürriyeti var ya...
basın özgürlüğü var ya...
allah'a dil uzatamazsınız...
peygamber'e sövemezsiniz...
fettulah'ı eleştiremezsiniz....
ama konu gazi olunca dil pabuç kadar...
'o' ki aç, muhtaç, sefil, eğitimsiz ve nazım'ın dediği gibi
korkak, ürkek ve kabahatin çoğunun kendisinde olduğu
bir millete hakimiyeti verdi.
yazık...
keşke vermeseymiş.
vermek istediği hakimiyet milletin elinden sekizbuçuk
senede kayıp gitti.
bir zamanlar milleti temsil ¹¹ edenlerin oturdukları salonun
duvarını süsleyen "hakimiyet kayıtsız şartsız milletindir"
sözünün ırzına geçilerek (maddi ve manevi manada...)
duvarlara "egemenlik kayıtsız ve kaşkolsuz (paltosuz ve
eldivensiz) ulusundur" diyerek duvar süsü olarak
kimsenin bilmediği anlamadığı bir deyim oldu...
beşyüzelli tane kazık kadar adam tam karşılarında duran
ve her oturumda baktıkları bu yazıyı ne görüyorlar ne de
bir nebze ne anlama gelebileceğini düşünüyorlar.

¹¹ yukarda adı geçen kimi edepsiz, kimi soytarı köşe yazarları iddia edeceklerdir. 'gazi zamanında meclise gelen vekillerin hiçbirisi millet tarafından seçilmemiştir' diye.
doğrudur. o günlerin şartlarını gözünüzün önüne getirin, elinizi vicdanınıza koyun ve düşünün...
bugün meclis salonlarında oturanları milletin mi seçtiğini sanıyorsunuz saf saf...

43 PROCLAMACİON

Çünkü antik yunan'ın `egemon'u yani önderleri, liderleri,
hüküm sahipleri artık kendileridir.

nerde kaldı `milli hakimiyet'?

nerde kaldı `ulusal egemenlik'?

ha...

ocuk bayramı dersiniz ona bir diyeceğim yok...

İstiklâl marşı....

*Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır parlayacak!
O benimdir, o benim milletimindir ancak!*

*Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilal!
Kahraman ırkıma bir gül... ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helal.
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklal.*

*Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım;
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.*

*Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar.
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imânı boğar,
'Medeniyet!' dediğin tek dişi kalmış canavar?*

*Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın,
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.*

*Bastiğin yerleri 'toprak' diyerek geçme, tanı!
Düşün altındaki binlerce kefansız yatani.
Sen şehid oğlusun, incitme, yazıktır, atanı.
Verme, dünyâları alsan da bu cennet vatanı.*

*Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şühedâ fışkıracak toprağı sıksan, şühedâ!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Hudâ,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyâda cüdâ.*

45 PROCLAMACİON

*Rûhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin ma' bedimin göğsüne nâ-mahrem eli!
Bu ezanlar-ki şehâdetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.*

*O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım.
Her cerîhamdan, İlâhî, boşanıp kanlı yaşım;
Fışkırır rûh-ı mücerred gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım!*

*Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet,
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklâl!*

yukarda istiklâl marşının tamamını altta yazılacak olanlara belki de bir başvuru metni olarak aldım.
okudukça ara ara tekrar yukarlara, satır aralarına bakarak yeni bir şeyler, anlamlar, değişik görüş açıları yakalamak mümkün olsun için.

önce istiklâl marşı, ya da kimilerine göre milli marşımızın geçmişi:

maarif vekaleti, 1921'de bir güfte yarışması düzenlemiş, söz konusu yarışmaya toplam 724 şiiir katılmıştır.

kazanan güfteye para ödülü konduğu için önce yarışmaya katılmak istemeyen mehmet akif ersoy, maarif vekili hamdullah suphi'nin ısrarı üzerine, istiklal harbi'nin özellikle hangi ruh ve ideolojik çerçeve içerisinde verilebileceğini türklere göstermek amacıyla, ankara'daki taceddin dergahı'nda yazdığı ve istiklal harbi'ni *verecek olan* türk ordusu'na ithaf ettiği şiirini yarışmaya koymuştur.

46 PROCLAMACİON

yapılan elemeler sonucu türkiye büyük millet meclisi'nin 12 mart 1921 tarihli oturumunda, *bazı mebusların itirazlarına rağmen* mehmet akif'in yazdığı istiklal marşı kabul edilmiştir.
mecliste istiklal marşı'nı okuyan ilk kişi dönemin milli eğitim bakanı hamdullah suphi tanrıöver olmuştur.

mehmet akif ersoy istiklal marşı'nı, şiirlerini topladığı safahat'ına dahil etmemiş ve istiklal marşı'nın türk milleti'nin eseri olduğunu beyan etmiştir.

şiirin bestelenmesi için açılan ikinci yarışmaya 24 besteci katılmış, 1924 yılında ankara'da toplanan seçici kurul, ali rifat çağatay'ın bestesini kabul etmiştir.

bu beste 1930 yılına kadar çalındıysa da 1930'da değiştirilerek, dönemin Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Şefi Osman Zeki Üngör'ün 1922'de hazırladığı bugünkü beste yürürlüğe konmuş, toplamda dokuz dörtlük ve bir beşlikten oluşan marşın armonilemesini edgar manas, bando düzenlemesini de ihsan servet küncer yapmıştır.

protokol gereği, sadece ilk iki dörtlük beste eşliğinde istiklal marşı olarak söylenebilmektedir.

yukardaki açıklamalar wikipedia'dan alıntılardır...

bu açıklamalardan sonra asıl sorulara geçmeden önce hem akif hem de yazdığı ve istiklal marşı olarak kabul edilen ve bir millete mal olan şiirine ait nazım usta'nın kuvâyi millîye'sinden aşağıdaki bölümü, ilerde söyleyeceklerime bir giriş olsun diye buraya alıyorum.

47 PROCLAMACİON

*tınaztepe'ye karşı kömürtepe güneyinde,
on beşinci piyade fırkası'ndan iki ihtiyat zabiti
ve onların genci, uzun,
darümuallimin mezunu*
nurettin eşfak, 1580
*mavzer tabancasının emniyetiyle oynıyarak
konuşuyor:*
*-bizim istiklâl marşı'nda aksayan bir taraf var,
bilmem ki, nasıl anlatsam, 1585*
*âkif, inanmış adam,
fakat onun, ben,
inandıklarının hepsine inanmıyorum.*
meselâ bakın:
"gelecektir ¹² sana vadettiği günler hakkın."
hayır, 1590
*gelecek günler için
gökten âyet inmedi bize.*
onu biz, kendimiz
vadettik kendimize. 1595
bir şarkı istiyorum zaferden sonrasına dair.
"kim bilir belki yarın..."

nazım usta'nın bu dizelerinden esinlenerek denebilir ki;
istiklalimizin marşı olacak olan bir şiir, toprakları yabancı
ve aç gözlü müstevliler¹³ tarafından haksız yere gasp
edilmeye çalışılan bir milletin, onun bu istilaya karşı
vermiş olduğu destansı çabalarını ve kahramanlıklarını
anlatmalıydı.

türkiye büyük millet meclisinin 12.3.1337 günkü altıncı
toplantısında maarif vekili hamdullah suphi'nin bütün
dayatmalarına rağmen, milletvekilleri besim atalay, tunalı
hilmi ve diğer bazı muhalif vekillerin görüşleri de bu
doğrultuydu.

¹² aslında "doğacaktır" olması lazım.

¹³ istila edenler

48 PROCLAMACİON

bu beylerin söyledikleri şuydu: milli marş olarak yarışmaya katılan bir şiirin seçilebilmesi için onun "milletin ruhuna tercüman olacak bir marş" olması gerekiyordu.

1921'de durum böyleydi.
savaş henüz bitmemişti.
ve kesin zafer daha kazanılmamıştı.

ve her cephede bütün imkansızlıkların içinde kahramanca savaşıyor, bu toprakların bir mozaik gibi bezenmiş emsalsiz insanının aklında, birçok edibimizin, tarihçimizin ve belgeselcilerimizin ısrarla ispatlamaya çalıştıkları gibi belki bir an önce köyüne dönmek, belki kaçmak, belki saklanmak vardı.

ama büyük çoğunluk savaştaydı ve vatani kurtarmak üzereydi.
çünkü vatanın kurtulmuş olması bu uğurda savaşıyorlar, efektif olarak kaçanlardan daha fazla olduğunu gösteriyor.

insanın vatani, üzerinde yaşadığı, yediği içtiği mutlu olabilmek için uğraş verdiği toprak parçası giderek o insanın da bir parçası olur.
yaşamı ve her şeyden önce bağımsızlığı ve özgürlüğü o toprak parçasına denk düşer.
onu koruyabilmek, onu ayakta tutabilmek, onda kök salabilmek için bir uğraş verir...

bunun dışında, mesela, göçebelik de bir meslektir. fakat zor ve meşakkatli bir meslek.
yersizlik ve yurtsuzluk...
kök salabilecek, yeşerebilecek, 'benim' diyebileceğin bir toprak parçasının olmaması...

yine bunun dışında dikta, esaret altında yaşamak ve beylere hizmet etmek de bir meslektir. ancak insanı

49 PROCLAMACIÖN

aşğılayan ve her daim boynunda bir tasma izi bırakan;
bir boyunduruk ve sana ait olmayan bir toprak
parçasında, sığınmak için bir fare deliğine girmeye bile
fırsatının bulunamadığı bir meslek...
hatta olmayan bir tanrıya bile...

özgür, bağımsız olarak bir toprak parçası üzerinde
yaşayabilmek, hayatını bu şartlarla sürdürebilmek ise
çoğunlukla insanın kendi hür iradesine, yaşama sevincine
bağılıdır.

tarihte insanların kendi iradeleri, çabaları ve belki de o
uğurda akıttıkları kanları ile sahiplendikleri yurtlarının
dışında, onlara toprak bahşeden, onlara topraklar hediye
eden, bağışlayan, bu toprakları ilelebet onlara tapulayan
örnekler de yok değildir.

işte misal olarak tora'nın tanrısının, peygamberler
peygamberi ibrahim ile yaptığı anlaşma böyle bir
anlaşmadır.

tarihten binlerce sene önce tanrıyla onun atadığı bir
peygamber ve bir ırk arasında yapılan bu tapu
muamelesi, ikibinli yıllara gelindiğinde; kendilerini bu
miras yolu ile bir toprak parçası üzerinde hak sahibi gören
insanlarla, onu kendi iradeleri ile hak ettiğini savunanlar
arasında kızılca bir kıyamete dönüştürdü.
yahudiler ve filistinliler...

işte bir avuç askerle çaresizlikler içerisinde dev gibi bir
orduyla savaşa hazırlanan inançsız constantin'e
gökyüzünde görünen yazı:

"in hoc signo vinctes..."

bulutlar içinde belli belirsiz bir istavroz ve : "bu işaret
altında muzaffer" olacaksın" sözleri...

-eğer bu inanca baş eğip secde edersen!..-

50 PROCLAMACİON

işte bu şiire; ayak topu müsabakalarından, dükkan açılışlarına kadar, yalan yanlış, her yerde okunan, akif'in bu şiirine, istiklal marşımıza bakıldığında, içinde bolca geçen şehit, şüheda, hakk, hudâ, helâl, kurban, cennet, ilahi, din, ezan, vecd, secde, iman gibi bu dünyaya ait olmayan sözcükler, vaatler; onu milli mücadelede belki de doğa üstü bir çabayla, insanların vatani kurtarma gayreti ve o gayretin ve çabanın arkasında duruşlarından çok, sanki genelde bu işin bir ancak hakk'a tapma ile ve bir inanç uğruna yapıldığının altını kalın çizgilerle çiziyor ve terennüm ediyor.

"in hoc signo vinces..."

nazım usta'nın da dediği gibi eğer mutlu yarınlara doğuşu bize hakk tarafından vadediliyorsa, o zaman üzerinde halen oturduğumuz toprakların tora'nın tanrısının ibrahim'e vadettiği topraklardan bir farkı kalmaz.

bu, bize ve bu toprak ve bir umut uğruna toprağa düşmüş binlerce insana saygısızlık olur.

bu, bize bu toprakları iç ve dış düşmanlardan kurtuluşun yolunu gösteren, açan ve kazanan gaziye de saygısızlık olur.

bu ancak basit bir sadaka olur...

ki, bunların içerisinde hakk'a inanların yanında bu uğurda düşen, ama aynı inançta olmayanlara ya da inanmayanlara da saygısızlık olur...

istiklali korumak, özgürlük için savaşmak ve bunları kazanmak ve muhafaza etmek hakkı eğer hakk'a tapmaktan geçiyorsa, ve bu şiir bu topraklar üzerinde yaşayan herkese aitse ve terennüm edenlerin içinde milyonlar değil, bir kişi dahi bu tapınmanın dışındaysa, bu çok aşağılayıcı, ayırmacı ve rencide edici olur.

51 PROCLAMACİON

eğer bu şiir yalnızca hakk'a tapanların şiiri ise, o zaman gavurların deyimi ile bu en âlâsından bir aparteizm ve diskriminasyon olur.

bu düpedüz bir ayrımcılıktır.

diğer taraftan; muhayyel bir tanrının imparator constantin'e göklerde bulutların arasından yol göstermesi ve ancak kendisine inanırsa imparatoru muzaffer kılacağı söylencesi gibi eğer bizler de marşımız doğrultusunda istiklâlimizi ve istikbalimizi ve her şeyimizi kendi aklımız ve irademiz dışında 'bilinmeyen bir tanrıya' terk etmeye kalkarsak sonumuzun nasıl olabileceği de zaten yavaş yavaş belli olmaya başlamıştır.

05eylül2009

52 PROCLAMACİON

öneri

tbmm; yani türkiye büyük millet meclisi...
bu başlıkta birkaç değişiklik yapma zamanı geldi artık sanırım.

birincisi "millet" ten başlayalım.
ankara'nın göbeğinde halen ruhsatı alınmamış bir koca binada toplanıp duran beşyüz kusur tane adamın bizim, yani milletin vekili olduklarını ve bizi temsil ettiklerini iddia ediyorlar.
hiç sanmıyorum.
davranışlarıyla, halklarıyla olan ilişkileriyle, yaptıkları ya da verdiklerini zannettikleri hizmetlerin karşılığında millettten söğüşledikleri astronomik maaşları, emeklilikleri ve bu arada yapıp bir kenara koydukları dünyalıkları ile, kendilerine isnat edilen; kaçakçılık, cinayet, suistimal, mafyayala işbirliği, rüşvet, adam kayırma gibi bir bina dolusu suç dosyalarıyla ve bunlardan dokunulmazlık zırhı diye icat ettikleri kanunsuzluğun arkasında saklanarak adaletten kaçmaları...

yukardaki nedenlerden, sıfatlardan ya da sıfatsızlıklarından dolayı bu beşyüz küsur adet adamın milleti temsil edemeyecekleri sübut bulmuş olup "tbmm" lafından ilk önce "millet" kelimesinin çıkartılmasını öneriyorum.
kimi temsil edebiliyor olabilirler?...
herbir şeyi... ama milleti değil...
eğer tbmm'deki (yanılıyor olabilirim) "büyük" kelimesi, millet kelimesine aitse, yani "büyük millet" olarak okunması gerekiyorsa buna bir diyeceğim yok. yok eğer "büyüklük" meclise atfen söylenmişse bunun da derhal ortadan kaldırılması gerekir. zira yukarda sayılan nedenlere ilaveten kendisine meclis diyen topluluğun ancak salonları doldurdukları adet, ya da kalabalıkla orantılı bir büyüklüğü söz konusu olabilir. adet olarak bu

53 PROCLAMACİON

kalabalığın dışında milletin nazarında artık her türlü büyüklüğü(!), cesameti ve saygınlığı kaybetmiş durumdadırlar. bunlar hangi siyasi, sosyal veya politik düşünce tarzına hizmet ederlerse etsinler ait oldukları partinin toplantı odalarında yaptıkları yegane şey parası önceden verilerek tutulmuş şakşakçılar olarak kürsülerde avaz avaz bağırان ve bir diğer başkana ağza alınmayacak sözler sarf eden başkanlarına biat etmek ve onlara her hâlükârda alkış tutmaktır.

bu bakımdan "büyük" kelimesinin de tbmm lafından ayıklanması gerekir.

geriye yalnızca bizleri temsil eden "türkiye" kalıyor. "meclis" le beraber okunduğunda bu kaçınılmaz olarak artık "türkiye meclisi" olacaktır. ancak meclis salonlarını gereksiz yere işgal eden beşyüz küsur adet adamın toplu ya da ferd olarak verdikleri kararlarla şimdiye kadar satıp savmış oldukları kuruluşlarımız, atadan devraldığımız işletmelerimiz, yeraltı ve yerüstü kaynaklarımız, ormanlarımız, sahillerimiz, kıyılarımız, topraklarımız ve en mühimi ayaklar altına alınmış bağımsızlığımız ve onurumuz göz önüne alındığında "türk" kelimesinin, parça parça, parsel parsel sattıkları türkiye'nin, kendi meclislerinin başında bulunması kadar saçma bir şey düşünülemez.

o halde. tbmm'den "türkiye" nin de behemal çıkartılması lüzumu hasıl oluyor.

geriye bir tek meclis kalacaktır.

o da "büyük türk milleti"nin zerre kadar umurunda değildir, ve tarladaki tezek kadar bile değeri yoktur. ya da vardır. büyük türk milleti'nin elleri ve kolları kanunlar, kolluk güçleri, haydutlar, eşkıyalar, yobazlar, her dört senede bir ellerine göstermelik olarak tutuşturulan, onda da utanmadan hile yapılan *oy pusulaları* ile ülke

54 PROCLAMACİON

yönetimine katılım imkanları, söz hakları, hak aramaları ve neticede erk gücü olarak kısıkırak bağlandığından; büyük türk milletinin bir tek ümidi bu meclisin yazanı çizeni, yazamayanı çizemeyeni, dahilde ve hariçte bütün yalaka ve taraftarları ve yandaşları ile beraber en kısa zamanda kendi pislikleri içinde yok olmalarıdır.

24ağustos2009

zaman...

bir zamanlar çin imparatorluğunun uçsuz bucaksız topraklarında, küçük bir köyde chu seng adında bir çiftçi yaşırdı.

zaman zaman köyünden oldukça uzak olan kasabaya yürüyerek giderdi.

tam altı günde...

fakat o bundan hiç gocunmazdı.

şikayet etmezdi...

çünkü bu altı gün bir çinli için en büyük nimet olan *düşünmenin*, ona *tanrı tarafından bahşedilmiş zamanı* idi. günlerden bir gün askerler eşliğinde bir çok önemli adam geldi köye.

"müjde, müjde" dediler chu seng'e. "köyden kasabaya bir tren yolu yapılacak" dediler...

"ve artık herkes dumanlarını savuran bu demirden canavarın ardından çektiği odalarında rahatça oturup kasabaya bir günde gidecek."

chu seng bir süre dinledi askerleri ve önemli adamları ve başını salladı.

önemli adamlara sordu.

"peki dedi geri kalan beş gün ne yapacağız..."

bu hikaye doğru mu değil mi bilmiyorum.

bir chu seng var mıydı, trene binmeye başladıktan sonra uygarlığa esef mi etti lanet mi okudu...

mutluluğu olan düşünmeyi ne güne bıraktı...

bunların hiç birisi bilinmiyor.

ben bilmiyorum...

zamanımızdan çok çok önce, zamanların birilerinde belki de chu seng'in zamanına denk düşen bir zamanlarda insanlar uğraşarak tek tek yaptıkları kağıtların üstlerine yontulmuş kamış uçlarla tek tek harfleri sabırla bir araya getirerek tek tek kitapları belki de bir nesil boyunca yazarlardı.

56 PROCLAMACİON

sabahları horozlarla beraber kalkıp, akşamları tavuklarla beraber yatmak...
güzel bir kırmızı şarabı içmek.. yavaş yavaş... acelesiz...
ve uzak kasabalardan gelen doğum, ölüm haberlerini
ancak on gün sonra duymak ve üzölmek ve sevinmek ve
hayret etmek...
küçücük bir dere gibi akan zamanın farkında olmak.

sonra uygarlık diye bir moda çıktı...
bir süre direndi insanlar bu modaya...
bilmiş adamlar dediler ki saatte otuz kilometreden hızlı
giden bir vasıtaya insan vücudu dayanamaz...
dediler ki insan havadan daha ağır olan bir nesnenin
içinde kat'iyen havalarda uçamaz...
dediler ki...
sonra insanlar uygarlığa yavaş yavaş yenik düşmeye
başladılar.
ama yavaş yavaş...
elle, itinayla, özenle ve sevgiyle tek tek yazılan kitaplar
artık demir makinelerle onlarca, yüzlerce imal edilir oldu.
birkaç saatler içerisinde.
sabah kalk.
akşam yatarken bir de bakıyorsun binlerce insanın
okuyabileceğı binlerce aynı kitabı basmışlar...
ellerinde karnış yanlarında mürekkep hokkası ve bir kadeh
kırmızı şarap yerine; soğumaya yüz tutmuş bir tas kahve
ya da yarım bardak bira...
yorulmadan...
bir tek hareket ile...

fakat yine de bu bazı insanları bu konuda bazı
alışkanlıklarından vazgeçiremedi.
onlar yine de küçücük bir dere gibi akan zamanın
farkında oldular...
ve onlar yine de kitaplar aldılar.
sayfa sayfa okudular.
bitince bir başkasını alıp kitap kitap okudular.

57 PROCLAMACİON

onlar halen varlar...

okumak için akan zaman ve düşünmek için akan zaman
heba edilmiş, kaybedilmiş, yerine hiçbir zaman
konulamayacak bir zaman olmadı onlar için.
tam tersine.
işte bu, altı günlük bir zamandır.

lakin uygarlık onları giderek daha çok kuşatmaya, onları
daha çok esir almaya ve akıllarını bir çok hiç uğruna
köreltmeye başladı.

onlara dediler ki; zaman, dediler, o kadar kıymetlidir ki
bırakınız kitap okumayı, okumak için bile... yani boşu
boşuna böyle süfli işler için bol keseden sarfedilemeyecek
kadar kıymetlidir.

biz artık sizin asıl ihtiyaçlarınız olan ve sizlerin binlerce
sene aklınıza bile getiremediğiniz dış macunları, gazozlu
içecekler, lastik ayakkabılar, pilli minik aletler, ekmek
arası köfteler ve daha neler neler yaptık...

bunları alın...

bunlardan alın...

çabucak tüketin...

yenisi alın bunların...

yürümeyin...

trenlere uçaklara binin...

sizin için her sene yeniden kromlarla süsleyip ürettiğimiz
dört tekerlekli arabalara binin...

hızlı gidin...

zaman harcamayın...

harcanacak zamanınız olmasa bile yine de hızlı gidin...

biliyoruz ki, siz de biliyorsunuz ki artık biz dünyanızı
zaptettik.

dünyayı biz döndürüyoruz.

(galille galileo bir yalancıdır!)

yine de sıkılmamanız için eski alışkanlıklarınıza binaen ve
hürmeten milyonlarca ağacı kökünden kesip ya kışınızı
silmeniz için rulo rulo kağıtlar üretiliyoruz...

58 PROCLAMACİON

ya da her gün okumanız için kağıtlar üreterek sizlere bir şeyler basıp elinize veriyoruz.

yani g a z e t e . . . (yani aynı şey !...)

her gün, her gün; ilk sayfada sizi şoke edecek, sizi yerinizden hoplatacak bakla iriliğinde el büyüklüğünde harflerle inanılmaz günün haberini veriyoruz.

m a n ş e t t e n . . .

iri iri... siyah siyah...

ödünüzü patlatarak...

savaş, darp, cinayet, soygun, haksızlık, kepezelik...

zaten onun altını okumanıza gerek yok.

zaman kaybı.

biliyorsunuz.

yarın size bu korkunun bir yenisini yaşatacağız...

iri iri... siyah siyah...

sayfaların en arkasında bizansın at meydanı döğüşlerinin en modernini sunuyoruz sizlere...

ayaktopu...

binbir dedikodu, binbir yalan, binbir fantazi ile.

bunları da kelime kelime okumanıza gerek yok.

sizinkiler kazandıysa sevinin...

yenildilerse kızın, hınçlanın küfredin için için...

yeter...

fazla okumayın...

renkli camlar yaptık sizin için...

dünyayı ve her türlü rezaleti ayağınıza kadar getirdik...

artık okumanıza gerek yok...

artık düşünmenize gerek yok...

bu renkli camı, eskiden siyah cüppeli bazı uzmanların insanları uyutmak için zincir ucunda sallandırdıkları bir yüzüğe benzetiyorlar...

uyutmak ya da uyuşturmak...

her neyse...

fazla zamanımız yok...

59 PROCLAMACIÖN

iki ekmek arası köftenizi yiyip dişlerinizi fırçaladıktan sonra hemen alışverişe çıkmanız lazım... rengarenk, ısıltılı, albenili, cafcaflı, kandırıkçı mallarla donatılmış rafların önünden hızla geçerken elinize ne geçerse market arabasının içine atın... fazla düşünmeyin... kromlarla bezeli dört tekerlekli arabalarınızla son hızla gidip son hızla gelmeniz lazım... artık sizin için bilgileri sayan makinalarınızın başına geçip bilgileri nasıl saydığına ya da *surat kitabı* kısmında ayinenize bir gün boyu zaman harcamadan bakmanız lazım... akşam tabağınızdaki iki parmak kalınlığındaki eti keserken renkli camlardan size göstereceğimiz afrikadaki ölen çocuklara inanmamanız lazım... yalan... onlar yok... okumaya vakit yok... düşünmeye vakit... 25ağustos2008

sohbet etme....

kendisine "elektronik" denilen bu çağda insanların düştükleri hallere şaşıyorum.

eskiden, hatta belki de şimdilerde bile, iki dost, iki arkadaş bir araya geldiklerinde sohbet dedikleri bir konuşma düzenine girerler. biri söyler biri dinler. sonra beriki söyler o dinler.

ve bütün bu konuşmalarda karşısındakinin lakırdısına saygıyı, o konuşurken gözlerinin içine bakarakтан gösterir.

ne kadar çirkin bir şeydir, sen konuşurken karşındakinin elinde çay bardağı, denizi seyretmesi. hani içinden de geçer "sen beni dinliyor musun? dinlemiyorsan boşuna nefes tüketmeyelim..."

ya da bir araya gelindiğinde çekilen bir fotoğrafa, yapılan bir resme, bir çizime kafa kafaya verip (yani şöyle bir koltukta yanyana oturup) bakmak. eğer zevklenmekse zevki, yok eğer hırslanmaksa hırsı, öfkeyse öfkeyi, beğenmekse beğeniye ulu orta, pes perdeden, dobra dobra; yani bir şekilde söylemek.

fikir beyan etmek.

ama konuşmak... lakırdı etmek...

karşılıklı...

gözgöze...

düşünebiliyor musun.

o güzelim karagözle hacivat konuşmalarını...

- ...etvârı zarif, fasuhillisan, musahibeti tatlı
- hoş geldin keçi suratlı
- bir yârî vefâdar olsa, geliverse şu dört köşe perde üzre ayak bassa, o söylese ben dinlesem, ben söylesem o dinlese...her ikimiz söyleşirken seyreden ahibba safayâb olsalar,

görüyor musun şu karşılıklı laf alıp vermeyi?

61 PROCLAMACİON

düşünebiliyor musun bir bardak demli çayı, ya da az şekerli bir kahve elde, koca çınar altında bir masa başında üç beş dost, veya kış gününde sıcak soba etrafında... hem o söylese ben dinlesem hem ben söylesem o dinlese...
ve bizler söyleşirken elele, dizdize, gözgöze seyreden de sohbetten safayab olsa...

şimdi karagöz bir "mail" atacak!... ve hacivat ta okuduktan sonra ya sırtacak ya da kendi kendine "salak bu herif yahu" diyerek "iletiyi bir tıkla çöp kutusuna" atacak.

ve telin öbür ucunda karagöz'ün bundan haberi bile olmayacak...

ama artık bu tip "mayilleşmeler" ne karagöz'ün ne de hacivat'ın umurunda bile değil..

laflarını, lakırdılarını, söylediklerini, sohbetlerini, hicvettiklerini karşısındakinin alıp almadığını.

okuyup okumadığını...

anlayıp anlamadığını...

bir fikri olup olmadığını...

beğenip beğenmediğini...

artık herkes bir yerlerden bir bilgi kırıntısı, bir bilgelik artığı, bayat bir hiciv kalıntısı, birisinin yaptığı bir resmi, birinin çektiği bir fotoğrafı bulup buluşturuyor.

ama kendisine ait ama çoğu zaman değil...

ama başkalarına ait (çoğu zaman öyle) yolluyor hacivata...

ucuz fikrin satışının, ucuz beyanların iletisinin, ucuz kopyalama becerisinin ve tekrarlarının tekrarının iki satırla yazılıp bir düğmeye basılmakla yüzbinlere yollanabilmesi, işin bu kadar kolaylaşması, basmakalıplığı, yaveliği anlaşılır gibi değil.

hem zaten ne ki...

senin bilgilerinin sayıldıkları ekranında gördüğün ancak, bir alfabenin bir araya getirdiği bir takım laflardır.

62 PROCLAMACİON

bir sıcaklıktan, bir güzellikten uzak boş boş sana
bakmaktalar...

benim diyeceğim şu ki:
bunların arasında belki de insanın (karagöz'ün)
kendisine ait olan bir yazının bir çizimin ender de
olsa kazara bu gayya kuyusuna düştüğüdür.
emek verilip üretilmiş...
sohbet denilen zevkten nice zamandır ayrı
düşmüş; düşmüş ne demek, hem de ondan
bihaber olan onun arkasındakini zaten
düşünmez...
hayal bile edemez.
acaba şimdi ne yapıyor.
yazıyı yazarken mimikleri nasıldı...
gözleri... gözleri...
bu da diğerleri gibi senin için orta yere edilmiş
yüzbinlerce günlük kerametten bir tanesidir..

şahsiyetsiz...

hatta bazen gönderenin ismine gözün takıldığında "gene
neler saçmamıştı" diyerek yazdığını okumaya bile
tenezzül etmeden buruşturup atarsın...

artık hiç kimsenin hiç kimseyi dinlediğini zannetmiyorum.
hele doksanların sonunda ortaya çıkan ve şimdilerde çok
ama çok moda olan "blog"çuluk bütün dünyanın; bilginin
olmadan fikir kırıntılarının alabildiğine bolca savruldukları,
ekini biçilmiş te sapsarı yerde sürünen tozlu tarlalar haline
dönüştü.
herkes "fikrini" söylüyor"

bir de elektronik ortamda (bayılıyorum şu lafa...) okura
sunulan onlarca gazetede yüzlerce *köşe yazarı*...
günbegün bildikleri, bilmedikleri her konu hakkında
yazıyorlar...
her biboka maydanoz oluyorlar...
biribirlerinle kavga ediyorlar...
biribirlerine sövüp sayıyorlar...

63 PROCLAMACİON

hiçbirisi bir diğeri dinleme zahmetine katlanmıyor...
karşılığında onlarca asgari ücret tutarında aldıkları
paralarla resmi blog'çuluk yapıyorlar...
sizi bilmem ama benim için ürkütücü bir durum.

27şubat2007

guiness rekorlar kitabı

sevgili kardeşim haşım,
kanserden ölmek acı bir olay, fakat yedi yaşındaki bir çocuğun kanserden ölmesini hem de bile bile ölümü beklemesi daha da acı bir olay.
ağustos'un yirmialtıсында yolladığın (veya bıraktığın mı diyeyim...) yazı o günden beri önümde duruyor.
gözüm devamlı kanserden ölmek üzere olan bir küçüğün kartvizit toplamak için yazmış olduğu mektupta (veya sirkülerde...) ve ona kartvizit yollayanların listelerinde. ara sıra listeleri karıştırıyorum, ara sıra da yazına bir göz atıyorum,
yeniden yeniden okuyorum ve...
kaskatı gerçeklerle cıvık duygusallıklar arasına bir türlü kesin bir sınır koyamadığımız şu günlerde, küçük graig olayına nasıl yaklaşabileceğimi bir türlü kestiremiyorum. her şeye kadir olan ilahi bir kuvvet, evrenleri idare ederken, tutup ta bu mutlak gücünün bir parçasını, daha masumiyet sınırını bile aşmamış bir ufacak yaratık üzerinde denemesi ve alıp onu bizden ayırması akıl alır gibi değil. bizim buna aklımız ermiyor.
ve bizler her musibetin bir müsebbibini arayıp bulmak ve ona bu musibetin lanetlerini yağdırmak gibi insani bir alışkanlığımız olduğu için, küçük graig'in ölmek üzere olduğu şu günlerde bu en büyük acının da bir musibetini aramaktayız.
ve işte karşımızda tanrı veya hikmetinden (!?.) sual olunamayan ilahi adalet.
çok eski zamanlarda bir teologa:
"çocuklara bahşedilen o muazzam şefkatle, onları kahredebilen tanrısal bir doktrinin nasıl bir arada açıklanabileceğini" sormuşlar.
bilge adam:

65 PROCLAMACİON

“her şeye kadir olan tanrı; kamusal ve resmi sıfatı ile zorunlu olarak yapması gereken birçok şeyden, şahsen ve özel sıfatı ile derin üzüntü duyar” diye yanıtlamış. nadide bir çiçek kadar dayanılmaz güzellikteki insan yaşamına her an hayret edercesine sevecen gözlerle bakmak, onu duymak, onu duyumsamak, onu kucaklamak ve onu doya doya yaşamak...

fakat tam aksine...

yaşamı daha çok dayanılmaz derecede bir işkence haline sokmaktaki sonsuz becerilerimiz sayesinde, küçük graig'in geride kalmış şu son birkaç gününü bu minik yavruya yukardaki güzellikleri yaşatmak yerine, ona kartvizitler toplattırarak ve onu guiness rekorlar kitabına ve “işte kanserden ölürken dahi...” üst başlığı ile tarihin altın sayfaları arasına geçirmek istemek...

bilmem ki...

yaşamın dayanılmaz güzelliği, kartvizitler ve pullar ve deniz kabukları ve daha da garibi yeşil banknotlar toplamak, toplayabilmekle mi düz orantılı? renkli ekranlarımızdan (haberler faslında...) ara sıra fırt diye geçiveren afrika görüntülerinde de çocuklar var. testekerlek kocaman gözlerinle bizlere bakan. sıskacık, bir deri bir kemik. ölmek üzere olan...

ve her gün de on binlercesi ölen.

onları hangi guiness rekorlar kitabı yazar acaba?

onlara da mı kartvizitler yollasak acep?

onlar da rekortmen olup rekorlar kitabında

ebedileşirlerse, acaba insanlar çocuklara daha başka bir gözle mi bakarlar?...

10eylül1993

66 PROCLAMACİON

yemek yemek...

nedir bu yemek?

yemek yemek olayı nedir?

içgüdüsel bir davranış şekli mi?

spontane, kendiliğinden, farkındalık kavramı atlanarak...

doğal!...(doğaya ilişkin...)

beden saati onikiyi çaldığında guruldayan bir mideye ağız

ve gırtlaktan bir şeyler boşaltmak mı?

ve böylece "açlığı" bastırmak mı?

nefsi köreltmek...

beden denilen mekanizmayı çalıştırmak, ayakta

tutabilmek için yakıt ikmal yapmak mı?

"abi biliyorsun... aç ayı oynamaz!.."

ve sırasıyla: bir somun ekmek, bir baş soğan, bir kaç

zeytin danesi...

tabii eğer biraz da beyaz peynir varsa, deme gitsin...

daha sonra / veya:

çala kaşık kuru fasulya, pilav, çorba, hoşaf...

ve en sonunda "gaaarrkk!... estağfurullah.,,"

"elhamdülillah, yarabbi şükür..."

şimdi...

kalaylı bakır sininin kenar mahallindeki kavurmanın "baş

parmak, işaret parmağı ve orta parmak üçgeni" ile şöyle

bir tutulup suyunu süzdükten sonra pide içine yerleştirip

kıvrıp sol yanak boşluğuna tıktırılması ile...

rosenthal bir porselen tabak içindeki soslu antrkotu sağ

eldeki bıçakla yavaş hareketlerle (abanmadan!) kestikten

sonra sol eldeki çatala yine sağ eldeki bıçak yardımıyla

(saplamadan!) hafifçe batırıp ağıza götürmek...

...arasında geçen zaman içerisinde yemek yemek

olayında, ne birine ne de diğerine yar olamamış

alışkanlıklara acaba halen içgüdüsellik veya doğallık mı

diyelim yoksa?...

yoksa acaba yemek yemek bir kültür olgusu (mu)dur?

67 PROCLAMACIÖN

tatları lezzetleri katkıları çeşitleriyle, çatalları bıçakları bardakları tabakları araçları ile, oturmaları, kalkmaları, edaları, jestleri, hareketleri, sıraları, düzenleri ile...

büyükten küçüğe doğru iç içe konmuş üç adet "bavarya porseleni" tabağın sağındaki kolalı peçetenin üzerinde üç boy (ağızları tabaklara doğru dönük olarak) bıçak ve iki boy çorba kaşığı, solunda ise, aynı bıçaklar gibi üç boy çatal, (büyükten küçüğe doğru tabii) tabakların önünde ufki durumda sağa bakan bir adet tatlı çatalı ve sola bakan bir adet tatlı kaşığı...

ve biraz sağ çaprazda uzun ayaklı iki boy şarap bardağı... (bunlar daha sonra alınacak veya alınmayacak içeceklerle göre değiştirilebilirler)

"konsome" (yani bildiğimiz et suyu çorba...) servisi yapıldığında alet seçimi konusunda herhangi bir zorlukla karşılaşmak söz konusu değildir. zira "konsomeyi" içmek için lazım olan bir tek kaşıktır... (ama acaba hangisi?...) fakat "konsome" tabağı kaldırılıp "hors d'oeuvre" tabağı servisi yapıldığında, acaba en sol ve en sağdaki bıçak çatala mı yoksa ortadakiler veya en içtekilerle mi taam edileceği, "bu bağlamda yemek kültürü olmayanlar" için oldukça sıkıcı bir durum arzeder.

"filet mignon a la bagatelle" veya "blauforelle mit kraeuter sauce" ¹⁴ siparişinden önce "maitre d'hotel" tarafından sual edildiğinde beyaz mı yoksa kırmızı şarap mı alınacağı konusunda ise "maitre d'hotel'in" kurduğu bu amansız tuzağa düşmeden et veya balığa göre bir şarap seçimi yapmak ve hatta marka ve senesi hakkında da oldukça seçimkar ve ısrarlı davranmak "yemek kültürü"nün ayrılmaz parçalarındandır.

belgesel kültür filmlerinin tahammülsüz ağır çekim tempoları misali yemeği sımsıkı kapalı dudakların ardındaki ağızda (değirmen gibi öğütmek değil) çiğneyip,

¹⁴ atıyorum... böyle yemekler dünyanın hiç bir yerinde yok

68 PROCLAMACİON

son derece kontrollü bir şekilde gırtlığı oynatmadan ve sessizce yutmak ve her bir yutuştan sonra sağ elle kucakta duran "serviette'in" (yani bildiğimiz peçete...) minik bir kenarı ile mütebessim ve pudralar gibi ağızı hafif darbelerle (silmek değil de) adeta okşamak, arkasından bardağı kavrayan elin dört parmağı bir yelpaze gibi kadehin alt tarafını kaplarken küçük parmağın ise kelebek gibi dışarda kıvrık bir eda ile duruşunda, bir yudum şarabı (içmek değil... kat'iyen!) adeta "deguste etmek"... bardağın eski yerine avdeti esnasında ise (tekrar yemeğe saldırmadan...) yan taraftaki "mon chere" veya "ma chere'le" o günkü "concours hippique" müsabakasından sonra verilen "reception'un" ölçülü, ironik dedikodusuna bir evvelki yutma ve şarap "degustasyon'undan" kalındığı yerden devam etmek...

yemek boyunca kullanılan çatal, bıçak, kaşık, bardak vesaire gibi alet ve edevatın seçiminde "yemek kültürüne" yabancı olan bir insanın bu seçim sıkıntısından kurtulduğu an "souffle" servisi ile sona erer. çünkü geriye kullanılabilecek bir tek önünüzdeki ufki olarak duran çatal (veya) kaşık kalmıştır.

kahvenin konyaklı mı yoksa konyaksız mı alınması sorunu aslında ihtiyaridir.

yalnız burada kahvenin çok minicik yudumlarla ve dudağın fincana değen tarafında kat'iyen kahve lekesi bırakmadan ve konyak bardağının kavranışının ise şarap bardağındaki gibi olmadığını (alttan, kadeh ayağı orta ve yüzük parmakları arasında ve baş parmak yukarda...) ve ritmik hareketlerle sallanarak içileneceğinin mutlaka bilinmesi lazımdır.

bütün bunlardan sonra bunun bir "yemek yemek mi" bir "ritual mi " yoksa yukardaki fonksiyonel ve doğal olan soğan ekmeğin çok uzaklarına düşmüş teatral veya aptal bir gösteri (gösteriş..) sanatı mı olduğu tartışılabilir veya düşünülebilir...

15ağustos1996

uçlar

yemek olayından yola çıkılınca ister istemez insanın aklına dünyanın dört bir köşesinde olayla ilgili yaşanan insan manzaraları geliyor.

uçlar... ekstremler... kültürler...

bu ekstremler aslında beni şaşırtmıyor.

yani yemek faslında anlatılan "soğan-ekmek ve fillet-mignon" babında...

beni şaşırtan bu ekstremlerin içinde uygulananların uygulayanlar tarafından "bir dünya" olarak algılanması ve tartışılmasının dahi (töreler veya aktörelere etrafında) hiç bir şekilde kabul edilmemesi.

halbuki her biri bir diğerinin tenceresinde erimeye hazır gibi...

sureta...

ama dışardan teorik olarak birbirleriyle erimeye hazır gibi gözüken kültürler pratikte dünya tenceresinde hiç te öyle bir arada pişmiyorlar.

ekstremlerden (yani burada herhangi bir kültürün temsilcisi) köksüz, zayıf, dayanaksız olanlar diğer köklü (sözde), gelenek zengini, ekonomik kültürlerin, (dünya jandarmaları) potalarında eritilip tüm insanlığın evrensel veya küresel (her ne demekse) bir kültürde buluşmalarının istemine, diretilmesine, dayatılmasına sahne oluyor dünya.

belki de bu dayatmada kültür ekonomisinin veya ekonomik kültürün diğer etkenlere oranla ağırlığı daha bir fazla...

bu tür "hamburger, fried-chicken ve cola kültür istilalarında" birinci tiplerin ayak direyip sonuna kadar dayanmaları ve fakat sonunda...

kuru fasulyeyi artık çarnaçar cam tabakta yemeyi kabul etmelerine rağmen yine de çatal değil kaşık kullanmakta inat etmeleri...

alafranga tualetin estetiğine ikna olmalarına karşın üstüne tüneyerek işlerini görmeleri...

70 PROCLAMACİON

ve bir gece ateşi etrafında gitarlar eşliğinde söylenen
kovboy türü müziklerin yanında yerel müzik mozaığının
bu kovboy müzikleri ile çiftleşmesinden acubeler
doğurtmaları...
genelde "kültür yozlaşması" olarak tanımlanabilir mi?.
nedense...
diğer taraftan ikinci tiplerin (kültür jandarmalarının)
ülkelerinde...
göbek dansı okulları açmaları... midelerinin
kaldırmamasına rağmen yine de suşi, karafatma ve türlü
böcek yenilip, zorla saki içilen hanelerin çoğalmaları ve o
diyarlarda döner'e olan rağbetin sosyal bir hoşluk
sayılması...
ve yoga, sufilik, meditasyon gibi rastgele bir doğu adetini
üzerlerine bir türlü oturmayan bir elbise gibi giymeye
çalışmaları...
...eksantrikliğin de dışında birinci tiplerin kültür varlık ve
miraslarını gizlenemeyen müstehzi bir gülümseme ile
hafife almaları şeklinde tezahür ediyor.

19ağustos1996

71 PROCLAMACIÖN

ata'yı anma...

10 kasım 1997 19.00 muhsin ertuğrul tiyatrosu /
bana saat altıda buluşalım dediler. ben de koştum. altıyı
bir iki dakika geçiyordu kapıdan içeri girdim, geç kalmanın
ezikliği içinde. kimseler yok bizden. yani vakıftan.
fuayede bir iki insan. iki masa işgal etmişler. kahve
içiyorlar. köşede yaşlı bir hanımefendi. eski moda giysiler
içinde... önündeki sehpa da ata'nın cumhuriyet
gazetesinden kesilmiş resimleri.

yan tarafta bir kara tahta ve üzerinde a b c ...
(biraz sonra tahta önünde önlüklü yakalı bir çocuk şalvarlı
bir kadına tahta önünde okuma dersleri verecek; harfleri
tek tek gösterip yüksek sesle okuyarak...)
iki hanım girdi cümle kapısından.

girişte üstten ışıklandırılmış vitrinler var. onların içlerine
heykelcikler yerleştirmeye başladılar ellerindeki
kutulardan.

atatürk'ün maskaları, atatürk dans ederken, atatürk'ün
kabartma nüfus cüzdanı, kepenekli atatürk, hazin bakışlı
atatürk...

bazen beğenmiyorlar yerleştirdikleri vitrini. belki de
yerleştirilen objenin ehemmiyeti ile o vitrinin kapıya olan
uzaklığı düz orantılı değil mi ne... kimbilir?

modern iki genç; sakallı, at kuyruklu, hakim yakalı
gömlekler, dar paça pantolonlar ve siyahlar içinde.
devamlı çalan cep telefonu ile konuşuyorlar ve
koşuşturuyorlar.

herhalde organizasyon komitesi.

bir iki görevliye devamlı talimatlar yağıdırıyorlar...

halbuki onlarsa diğer alelade bir günden daha fazla telaş
etmemeye azmetmişler...

komiteden bir başka genç (bu gömlekli ve blucinli...)
kocaman atatürk resminin projeksiyonla gösterildiği bir
perdeye ayrıca video kamera ile kapıdan girenleri tespit
ederek aynı perdeye yansıtıyor...

72 PROCLAMACİON

yani heybetli sabit duran siyah beyaz bir atatürk ve
etrafında devinim halinde halk, avam falan...
düşünce fena değil...
yalnız biraz önce atatürk objelerini vitrinlere yerleştiren
han'fendi giriş kapısının tam önünde video objektifine poz
veriyor ve perdede büyükçe bir ölçekte atatürk'ün
yanında yer kaplayarak yerinden bile oynamıyor...
diğer insanlar yanlardan kayıp geçiyorlar...
han'fendi muhkem ve sabit ve müstakim!..
hatta denebilir ki: yuvarlak gözlük camlarının ardında
oldukça kendinden emin...
birden etrafta dolaşan organizasyon komitesi, fuaye
sakinleri, gözlüklü han'fendi, onların hareketleri veya
hareketsizlikleri...
sanki beynim bir şeyler hatırlamak ister gibi...
sonra birden zavallı türkçem bu gibi durumlara hazırlıklı
olmadığı için mecburen ve kendi kendimi, kendini
beğenmiş bir entel olarak damgalamak bahasına
akılcığımın ucundan geçen tanımları sıkılarak sıralamaya
başlıyorum:
unique, sophistique, arrogant, snob...

neden sonra bizimkiler geldiler...
allahtan...
daha sonra da gençler ve çocuklar...
kurtuldum böylece bir takım insanlar için bir takım sıfatlar
aramaktan...
salon tıklım tıklımdı.
ne kadar çok seveni varmış gazi'nin?
ayla algan bir iki tane kadar yunus emre dörtlüklerini
seslendirdi.
her zamanki gibi sevecen.
her zamanki gibi zarif ve içten.
her zamanki gibi kibar, duygu dolu, ölçülü.
ve fakat yunus'un bilinmeyen bir tanrıya söyleyip ona
adadığını sandığım satırlarını, atatürk'ün perdedeki

73 PROCLAMACIÖN

koskocaman resmine dönüp sanki onaymış gibi söyleyip
terennüm etmesini yadırgadım.

zaten gazi de kafasını hafifçe öne eğmiş hınzır hınzır
gülümsüyordu.

bilirim.

o ne kül yutar ne güllabiciliğe pabuç bırakır ne de
dalkavukluğa eyvallah der.

yutmadı yani...

sonra nezihe araz hanımefendiyi sahneye davet edildiler.
metin'in beyefendiliğine ve zarafetine yaslanarak sahneye
çıktılar kendileri ağır ağır...

atatürk'ün çiçek ve ağaç ve doğa sevgisinden bahsettiler
uzun uzadıya.

illa ankara'nın umarsız bir çöl, adam olmaz bir anadolu
kenti ve ümitsiz çoraklığını iddia eden bir güruha karşı ve

rağmen nasılda beş sebze sandığında çiçekler

yetiştirdiğini, yetiştirebildiğini ve ancak o'nun bunu

yapabileceğinin altını çizdiler kalın sözcüklerle...

yapılmasını istediği bir kulübe için işçilerle (düşünebiliyor
musunuz: atatürk ve toprak işçileri) beraber çalışıp ağaç
söküp ağaç diktiğini...

ve en önemlisi kesilen bir ağaç için atatürk'ün ağladığını...

burası çok önemli:

atatürk ve göz yaşları...

o koskoca adam...

savaşlar, şehitler, zaferler karşısında bir kaya gibi

dimdik...

ve kesilmiş bir ağaç kütüğü önünde çaresiz ve göz yaşları
içinde...

yani deme o ki: zeus'un bile başına bir keresinde böyle
bir olay gelmişti de!...

nezihe araz hanımefendinin birçok kitabını bir çırpıda ve

beğenerek okumuştum. fakat kendisini böyle birebir

dinlemek fırsatım hiç olmamıştı. kendileri yeniden

sahnedan inmeden önce herkesin hayret dolu bakışları

arasında sahne arkasındaki yetkililerden birinin ani

hücumuna uğrayarak ve yakasına ilştirilmiş bulunan

74 PROCLAMACİON

(herhalde devlet malı) telsiz mikrofona el konulurken, ben de bu aradan yararlanıp yanımdakine şu hikayeyi anlattım çarçabuk:

iki keçi meşhur mgm sinema stüdyolarının tavan arasındaki eski filmleri yiyorlarmış hatır hutur. biri ötekine sormuş:

"ne yiyorsun?"

"rüzgar gibi geçti'yi..."

"nasıl güzel mi?"

"valla romanı daha güzeldi!.. "—

anlamadığım ve anlamak ta istemediğim şu ki: neden ata'yı anmak söz konusu olduğunda halen doğaya inat bin güçlkle ayakta durmaya gayret eden bir müzeyyen senar ışıl ve bir safiye ayla ön saflara sürülerek o'nun en sevdiği şarkılar söylenir bu bayanlara?

o'nun zamanında ve hasbel kader o'nun önünde bir iki şarkı okuma mazhariyetine(!) erişmiş bu insanlar mıdır o'nunla ve o'nun zamanı ile şimdiki zaman arasındaki münasip köprüleri, anıları kurabilecek olanlar?

ve her bayramda, aç kalmamak için istiklal madalyasını satan, ona istiklal madalyasını sattıran aptal bir zihniyetin bin yaşındaki bu güzel adamları saf halinde ahali önünden resmi geçit ettirmeleri...

velhasıl öyle ya da böyle tasada ve sevinçte o'nunla bizim aramızda sahnedeki bin yaşındaki asarı atikler değil salonun gerisinde oturan çocuklar ve gençler olmalı. tanrıya şükür gönül penceresini akıl süzgeci gibi veya bu söylediğimin tersi gibi aynı güzellikte kullanabilen metin dost söylenmesi gerekeni söyledi...

rahatladık...

birbirinden güzel dört şarkıyı ve zeybekleri de gözlerimizde iki damla yaşla dinledik ve seyrettik... şükür... buna da şükür...

12kasım1997

75.

cumhuriyetin 75. yılını kutladınız.
size göre coşku, sevinç ve onurla.
sokaklara döküldünüz binlerceniz...
daha üç gün önceden...
ellerinizde bayraklar...

sırtlarınızda, bundan elli sene önce amerikanlaşmaya
başladığınız bir dönemde adını "t-shirt" e çevirdiğiniz
"beyaz iç fanilaları" ve üzerinde kırmızı türkiye haritaları
ile... ve ağızlarınızda anlamlarını bilmediğiniz; belki
beyinlerinizin bir yerlerinde okul ezberlerinden kalan ve
fakat bir türlü kalplerinize doğru dürüst koyamadığınız,
devrim sloganları ile...

ve gazi'nin size, gençlere emanet edip verdiği,
kalplerinize koyamadığınız, sahip çıkamadığınız, aptal
bezirgan gibi bir bir elden çıkardığınız, ona buna peşkeş
çektiğiniz altı umdeden, sizi (kelimenin tam manası ile)
"bir bez parçası ile kısıvrak burnunuzdan yakaladığı için"
yalnızca o bir tek tanesine sığınarak ve onu sokaklarda
avaz avaz haykırarak kutlamalar yaptınız...

ayın yirmidokuzunda dalgakıranları aşarak, sahillerde,
caddelerde, sokaklarda patlayan devasa dalga, ayın
otuzunda hafif çırpıntılara dönüştü; otuzbirinden sonra ise
deniz süt liman...

aynen senede yalnızca bir hafta veya bir gün kutlanan
sonra bir ömür boyu unutilan "kadın günü, sigara
haftası, orman haftası, kanser haftası, anneler günü"
falan gibi...

ve bir coşkuyu, bir sevinci ve bir onuru üç gün içerisinde
bayraklarla, rozetlerle, t-shirtlerle, flamalarla trilyonlarca
lira paraya tahvil etmesini bilen becerikli, kurnaz,
köşedönücü bir zihniyet...

üç gün boyunca ekranlarının bir köşesini, fark edilir bir
sıkıntı ile minik bir bayrakla süslemek zorunda kalan
medyamız...

en acısı ve en kötüsü:

76 PROCLAMACİON

gazetelerde, fırsattan istifade, gömleklerinin,
pantolonlarının, bankalarının, buzdolaplarının, boyalarının,
hırdavatlarının boy boy ilanlarının, reklamlarının arka
planlarını; belki de hiçbir zaman hakketmedikleri
bayraklarla ve gazinin en güzel resimleriyle süsleyip
pazarlayan hayasızlar...

sizce bu mu cumhuriyet?

sizce bu mu devrimcilik?

bu mu gaziye olan sevgi, muhabbet, aşk?

bu mu demokrasiye olan bağlılık?

ve binlerce şehidin size armağan ettiği özgürlükleri ve bir
güzel adamın - bin seneden beri unuttuğunuz uygarlık ve
insanca yaşamın - size gösterdiği doğru yönü kutlamak,
hatırlamak, tatbik etmek ve içlerinize sindirmek için daima
bir panayır havası içinde on, yirmi, elli, yetmişbeş gibi
yuvarlak rakamları mı seçmeniz lazım?

dilekçe

bizlere emanet ettiğın cumhuriyete
hıyanet ettik.
onu yüceltemedik...
koruyamadık,
ayağa düşürdük...
kafamızı kaldırmadan ağzımızı açmadan,
düşünmeden,
iradesizce,
sürüler halinde
senelerce birilerinin peşinden koşmaktan
kafalarımızı boş tutup
ceplerimizi doldurmaktan.
başka bir şey yapmadık...
kafalarını kaldırmak isteyenler ise hep sopa yedi...
paşam...
bu böyle olmuyor...
biz beceremedik...
sana zahmet...
bir kere daha samsun'a çıkar mısın lütfen.

29ekim1998

aydınlanmak

aydınlanmak diyorsunuz.

ne dediğinizi anlamıyorum... tam olarak.

anlayamıyorum.

yine de ortak bir müşterekte buluşmanın çarelerini
aramalı diyorum kendi kendime.

nedir o?

kelimenin (kavramın mı yoksa) ne anlama geldiğini
araştırmak...

sözlük... (cengiz'e inat)

ilk önce aydın geliyor (ay. demir bahsinden hemen
sonra).

"ışıklı, parlak, pırıltılı" falan diyor karşılığında.

tersine bakıyorum, ki burası beni daha çok ilgilendiriyor.

ne olduğunu anlamak için önce ne olmadığını bilmek
anlamak gerek bir büyüğümüzün dediği gibi.

"kapalı, sönük, kasvetli, karışık, anlaşılmaz, muğlak"
deniyor.

ayrıca: "cahil, görgüsüz, kaba, geri fikirli".

adam kibar. "geri zekalı" demekten nedense imtina etmiş.
buraya kadar tamam.

peki asıl ne olduğu, anlamı, karşılığı?

"ışıklı, parlak, açık, belli, sarıh, murahhas" ve tabii ayrıca:

"kültürlü, okumuş, görgülü".

şimdi sağ gözünüzü hafifçe kısıp, hınzır bir gülümsemeyi
dudağınızın bir yerine yapıştırdıktan sonra sol elinizle de
mahut bir hareketi yaparsanız "aydın" dediğinizde
bendeniz yukardaki tanımlardan hangisini kastettiğinizi
şıppadanak anlarım.

zaten sizde onu demek istemiştiniz değil mi?

yani sözlükte öyle demiyor muydu?

yani birbirimizle karşılıklı anlaşabilmek için en azından

"ortak bir paydaya" ihtiyacımız yok muydu?

yani bir sözlüğe...

yoo!.. hayır...

bu kafi değil diyeceksiniz.

79 PROCLAMACIÖN

ne dediğinizi anlamak için ve kelimelerin, kavramların karşılıklarını benim illa böyle sözlüklere bakarak anlamak istemem yetersiz, yüzeysel, naif ve hatta seviyesiz!...

diyeceksiniz...

yani bu anlamda en azından bir "ortak bölen" veya "payda" hiç bir işe yaramıyor anlaşılabilmemiz için.

peki niye, ne lazım?

felsefe ne demiş, hegel ne demiş, bu dediğinizi aristo acaba kategorize etmiş mi, kant bu bağlamda marx'la mı yoksa fichte'yle mi daha fazla hemfikir?

peki ya diyalektik!?...

ancak ve yalnızca bu referanslara başvurulup bunların yanıtları alındıktan sonra "yetersizlik, yüzeysellik ve naivite" yaftasından kurtulabilirsiniz.

ancak bu referanslarla konuşursanız, bu referansları kullanırsanız siz bir adamsınız. yoksa "adam" yerine konma kaygunuz beyhude...

aydınlanma...

evet aydınlanma...

tersi ne?

karartma, söndürme...

eğer benim gibi felsefe ve kültür fukarası birisine soracak olursanız (hoş sormazsınız ya, nereden soracaksınız ?) yetersiz ve yüzeysel kalma ve ömrümün sonuna kadar sırtımda bu damgayla dolaşma pahasına ve tehlikesine rağmen yine de ben bir sözlüğe bakarım.

hem de "okyanus"a.

yani pars tuğlacı'nın hazırladığı bir sözlüğe.

adam müslüman bile değil. yayımladığı onca esere rağmen bir sürü büyüğümüz ve (aydınımız) onun türklüğünden bile şüpheli olduklarını yazdılar çizdiler. ama anadolulu. yedi sülalesi ve sapına kadar.

bu toprağın adamı. koca bir çınar gibi

neyse...

ne dedim ?

sözlüğe bakarım dedim.

ne yazıyor sözlükte.?

80 PROCLAMACİON

... falan... filan... descartes, zucke, 18 yüzyıl vesaire
vesaire...

sonra?

sonra fransızca ve ingilizce ve osmanlıca karşılıkları.
fransızcası "illumination" müş. ingilizcesi de aynı ama
kelimeyi söylerken ağzınıza ufak boy bir patates alıp
söylemeye çalışırsanız daha doğru telaffuz etmiş
olursunuz.

osmanlıca "tenevvür"...

ne kadar güzel, ne kadar şık değil mi?

bir de sözlükte olmayan almancası: "aufklaerung".

"tenevvür" ü geçelim bir kalem.

geriye "illumination" la "aufklaerung" kalıyor.

biri latince kökünü kullananlar, ya da ingilizler gibi hem
anglo-sakson olup yine de latinceyi kullanmayı tercih
edenler, diğerleri gotlar, ostrogotlar, vizigotlar, alemanlar,
cermenler vandallar!...

siz ilkinizi tercüme edin türkçeye birebir.

ne diyor?

"illumination". yani "aydınlanma" / "tenevvür"

(münevver!...)

sanki tarih yazılışında sakallı hocaya çaktırmadan ön
sıradaki "batı" arkadaşın kağıdına bakıp; yok canım...

haşa... kopya falan değil, hani sanki tarih dersindeki
karne notunuzu az biraz tashih edebilmeniz için zorunlu
bir operasyon.

göz ucu kayması...

kasti değil...

öylesine...

hatta meşru bile sayılabilir...

ama ön sıradaki batı dört yüz yıl boyunca oturup harıl harıl
dersine çalışmış, ineklemiş.

mühim değil.

siz de aynisini yazarsınız, hatta hoca işi çakmasın diye bir
iki kelimedede değiştirirsiniz, notunuz düzelir.

ve "aydınlanma" dan sınıfı geçersiniz.

veya siz öyle sanırsınız...

81 PROCLAMACİON

tamam bırakalım bu komiklikleri.

ciddiyet şu ki:

illumine olmak için, yani aydınlanmak için birilerinin önce karanlık bir ortamda bulunması gerekir.

önce karartma sonra aydınlatma.

mantıklı değil mi?

şu veya bu nedenlerle ege ve grek kültür ve medeniyetlerinin üstüne kara bir şal atıp bin sene boyunca tanrı adına, inanç adına karanlıkta kalanlar elbette başlattıkları operasyonlara re-formation, re-naissance, illumination veya aufklaerung, ya da bizim lisanımızda "aydınlanma" diyecekler.

ve elbette bunları yaparken işkembeden değil, bir zamanlar var olan bir kültürün, bir medeniyetin, bir ışığın üzerine inşa edecekler.

ve elbette bunu yaparken ne kadar salim kafayla düşünürlerse düşünsünler, ne kadar üretken ve zeki olurlarsa olsunlar, bir zamanların asrîatik (grek) düşünürlerinin az veya çok taciri, bezirganı olmaktan kurtulamayacaklardır.

yani unique, yani biricik olamayacaklardır.

zaten derler ki: bu gök kubbe altında söylenmesi gereken her şey zaten söylenip bitmiştir.

bunların arasından bir iki tanesini bu arada tenzih ederim.

zaten onlarda salt felsefe ile uğraşmamışlar.

evet.. dünya literatürü onlara "feylezof" sıfatından çok "edip" lakabını layık görmüş.

"edip"... "edebi"... "müeddep"...

ne garip. ucube dedikleri osmanlıca ne güzel ve ne enfes çeşitlemelere gebe ve her an bir güzellik doğurmaya hazır.

gelelim anadoluya.

lütfen beni "aydınlatır mısınız" ?

benim referansım olan sözlükte anlatılmak istenen anlam karşılığında hangi tarihte, ne zaman, hangi medeniyet, hangi zihniyet, hangi topluluk gömülmüş karanlığa anadoluda?

82 PROCLAMACİON

medeniyetler kurulmuş...
filizlenmiş, çiçeklenmiş...
medeniyetler yıkılmış...
ama çöküp karanlığa gömülmemiş...
dinler gelmiş çöreklenmiş...
köşeleri törpülenip adem meşrebine uygun olarak
"eyvallah" edilmiş.
müstevliler basıp çökmüşler halkın bağrına.
mübalaga cenk olmuş...
ama lütfen söyler misiniz, ışığın bu arada ne zaman
söndüğünü?
kimin ne zaman hangi kültür veya medeniyet üstüne ve
ne nam altında kara bir şal atıp onun dünyasını
kararttığını?
evet...
tamam.
mutlaka "aydınlığın" karşısına yakışan "cahil, görgüsüz,
kaba ve geri zekalılar" olmuş bu topraklar üzerinde tarih
boyunca.
iseviden silah zoruyla müslümana devşirilen paşalar,
ağalar, beyler. sadrazamlar.
anası belli, babası yüzelli, şehzadeler, padişahlar...
başka bir kan, başka bir ırk, başka kültür, genler felan
derken biyolojik ve bilimsel olarak rejenere olması
gereken bir nesil yerine dejenere ve sonunda da eciş
bücüş, kanca burun, korkak, yılgın, sefahat düşkünü
olmuş bir hanedan müsveddesi.
ve bunların anadolunun bağrına çökerek zavallı
anadoluya çektirdikleri...
vergi, haraç, sefer, zulüm, yine sefer, yine sefer, vergi..
ama anadoluda ışık asla sönmemiş...
truva-lar (belki çok daha eskilerden...) ve finikeden
osmanlıya kadar bir medeniyetler cümlesi var edilip
ulaştırılmış halktan halka...
mesela bir ege medeniyetinin kilometrelerce inşa ettiği
"zafer yolunun" başlangıcında, selçuklunun sonradan
yaptığı "hamam" gözü tırmalamıyor. çünkü selçuklu o

83 PROCLAMACİON

güzelim sütunları, o zarif kemerleri değil yıkmak, hem korumuş ve hem de ilave ettiği eserlerle kendi kültürünün bütün güzelliklerini bir öncekinle kaynaştırmasını bilmiş.

bir meş'ale dolaşmış elden ele...¹⁵

hace bektaş'tan yunus'tan, mevlana'dan, hoca nasreddin ve şeyh bedreddin'e ve hatta şabetay sevi'ye köroğulun'a, emrah'a ve saymakla bitmeyecek binlercesine kadar.

hep ışık... hep ışık...

söyler misiniz bu anadolu ne zaman karardı ki?

vakıf 16 kasım 1997 toplantısı.

7kasım1997

¹⁵ ferruh dinçkal'a sevgilerimle

sevgi...

kimi insanlar sevgilerini bond marka evrak çantalarında taşırlar.
karikatürlerdeki gözlüğü kemer patlıcan burnunun ucuna düşmüş, kıllı benli kurnaz bezirganlar gibi...
lüzumu olduğunda (veya onlar buna lüzum hissettiklerinde) çantalarının şifreli kilitlerini bir eda ile açıp, gereken kompartımandan ve ilgili fermuarlı gözlerden gerektiği kadar miktarı kafi 'sevgi'yi, gösteriş sanatının bütün inceliklerini kullanarak alıp ona buna verirler.
ince mavi çizgili krepdöşin gömlek üzerine kolalı beyaz yakalar, zevksizlik numunesi boyun bağları, velfecri okuyan fırıl fırıl gözler, alt çeneleri üst çenelerinden dört santim daha ilerde! ¹⁶
ve mutlaka seyirci önünde rol yapan beceriksiz bir komedyen gibi...
hesabî, kurnazca, bezirganvarî...
bu 'sevgi-evrak-çanta-açma' gösterisini (belki de baştan aşağıya hepsinin yapmacık olduğu herkes tarafından bilinse dahi) millet hayranlıkla seyredip, takdirdikarane baş sallayıp:
"işte," derler.. "işte insan sevgisi ile dolu örnek bir insan... gördünüz mü? nasıl da karşılıksız sevgisini avuç avuç dağıtıyor... işte insanları böyle sevmeli... ah... ah keşke herkes onun gibi olabilse... nerdeeee!.."
ve kimileri de o sevgi denen nesneyi ruhlarının ayrılmaz bir parçası olarak taşırlar içlerinde... kalplerinde, beyinlerinde, vücutlarının en ücra köşelerinde...
dünyanın bilinmeyen bir uzak köşesinde akşam vakti bir tepenin üzerinde oturup denizi seyreden kara gözlü minik

¹⁶ ..ve doğru dürüst türkçe konuşmak varken, anadolu halkının o eşsiz güzelliğini illa da orijinal olma hevesi ile zorlama adana ağzı ile deforme eden..

85 PROCLAMACIÖN

bir çocuğu, bir kır çiçeğini (alelade), sincapları ve süt
veren anneleri...
düşünüp nabzı daha bir çabukça atmaya başlayan,
dudaklarında bir gülümseme, kalbi ferahlıklarla dolan ve
gözlerinde iki damla sevinç ve sevgi göz yaşı...
kimselerin görmesi mümkün olmayan bir yerde...
bilmesine ve görmesine de lüzum olmayan...
pazara çıkmayan...
tezgaha konmayan...
alenen teşhir edilip, alınıp satılmayan...
davullar ve zurnalarla aleme ilan edilmeyen...
yalnızca ona ve o güzel çocuğa, o çiçeğe, o sincaba ve o
anneye ait bir şey...

04aralık1996 10:12

ermek...

herkes, dışında olduğu, erişmek istediği ve fakat erişemediği, ve özlemini duyduğu bir sosyal sınıfı eleştiriyor.
hiç bir aristokrat bir başka aristokratın hayatını özlemiyor.
hiç bir işçi de bir başka işçinin.
hiç bir memur aynı baremden bir diğerk memura gıpta etmiyor.
ama orta direktan haşım bey ne zaman ağzını açsa söz dönüp dolaşıp ve aşıkarak bir esefi gizleme kaygusu içinde zengin zübeyir beyin yüzme havuzuna veya yatına geliyor.
işçi zekai, haşım beyin bakla oda nohut sofasının ve yaşamının özlemi içinde.
fukara ise zekai'lere gıpta...

"aptullah, onyedini numaralar... zeki beyler canım, bir televizyon almışlar... nah birbuçuk metre. temizliğe gittiğimde hanım evde yoktu da bir açayım dedim. abooo! cam cam... otur filim seyret, dizi seyret, televole seyret. olunca adamda aha böyle televizyon olacak işte. nerdeeee bizimki?"

farkında mısınız?
apartmanda bir fısıltı, bir dedikodu, bir söylenti... kulaktan kulağa...
neymiş efendim? iki oda, bir mutfak, minicik bir ayakyolundan ve banyo demeğe bin şahit lazım bir kapıcı dairesinde oturan aptullah bir araba almış...
duydunuz mu?
canım nasıl olur?
sen burada senelerce it gibi çalış, debelen, anca bir kat sahibi ol...
o da taksit maksitlen...
adam, daha dün bir bugün iki, hoooooop araba sahibi olsun. nerede görülmüş bu kirazın bolluğu!...

87 PROCLAMACİON

ama şekerim onların karısı kızı hepsi çalışıyor. kadın temizliğe gidiyor, kız da berber yanında manikürcü... adamın da sabah akşam topladığı bahşişler de cabası... bakma sen asgari maaş falan... sen onların kazandığını bir bilsen!.. ohooo!..
hem bunlar harcamazlar ki... nereye harcayacak?
tiyatro yok sinema yok eğlence yok... öyle ot gibi...

fakat bizim sitenin karşısında şu dubleks çatı katında oturan salim beyleri tanıyor musunuz?
vallahi adamın daha geçen ay altında son model mercedes vardı... aaa, dün bir de baktım yepyeni gıcır gıcır bir beemve çekmiş evin önüne...
karısının da var tabii... japon mu ne...
daha iki ay önce apartmanlarının önüne bir kamyon yanaştı, bütün eski mobilyalar indi yenileri taşındı içeri... hepsi de klasik...
kimbilir kaç para vermişlerdir?
e vallahi pes... pes ama...
kardeşim şimdi adama da yakışır yani. tahtakalede bir ufak dükkandan, iki telefonla ve tabii bunca para...

efenim, bunların hepsi sermaye düşmanı. yani acıyıp alıyorsun, adam ediyorsun, iş veriyorsun, senin ekmeğini yiyor, sonra halen gözü senin paranda, senin servetinde. almiyceans efenim böylelerini... almiyceans...
yani, ayıp bence. çok ayıp. biz bu kadar malı mülkü parayı pulu çalıp çırpıtık mı, vurgun mu vurduk, babadan mı kaldı, ne yani...
zamanında biz de it gibi koşup kovaladık.
gecemizi gündüzümüze kattık. ne karı var ne çocuk...
çalış babam çalış...
öyle geldik efenim biz bu mevkilere.
sonra kardeşim, yani çalışıyorsun da bedava mı çalışıyorsun... kaç paraysa hakkettiğin yevmiye, aybaşı geldi mi takır takır alıyorsun muhasebeden.

88 PROCLAMACİON

işte böyle...

kapitalist bir sınıfın sosyalist diğerk bir sınıfı yermesinde,
aşağılamasında, küçük görmesinde bile böyle bir "ermek
istemek" bir "haset" gizli.
kocaman nefretlerin altında yatan sevgiler gibi...
ya da tersi...

10ocak1981/31ağustos2001

paket ipleri

insanların istek, arzu ve emelleri paket lastiği gibi. kimisi esnek kimisi sert. bu lastikler ambalajlamak (burada kucaklamak dense daha doğru olur) istedikleri paketlerin büyüklüğüne göre esniyorlar.

aç gözlü 'sert' olanlar kopuyor.

aç gözlü 'esnek' olanlar esnedikçe esneyip paketlerini daha çok büyütmeye bakıyorlar.

kabahat onlarda mı?... yoksa insanların çevrelerini saran yüzbin renkli, cafcıflı, gülyüzlü, sahte samimi, reklamları ile... müzikli, gürültülü, ciğerlere çekilen nefesteki zehirle bile cennetleri vaad eden reklamlarla... ve bir kullan iki fırlat at sloganları ile tüketime özendirme furıyası, ve insanların en dibinde uyuyan ve her an uyandırılmayı bekleyen "aç gözlülük" "harislik" canavarını harekete geçirenler mi ?

büyük bir çoğunluğun lastiklerinin buna dayanamayacağını, lastiklerinin koptuktan sonra artık hiç bir işe yaramayıp artık hiç bir şey tutmaya, kavramaya, sarmaya, 'ihata etmeye' anlamaya ve -yaşamaya-yaramayacaklarını bile bile.

ama paketlerini alçakgönüllülükle, bugün yarın ve her daim için belli bir hacime yerleştirdikten sonra onu güzelce sağlam bir kınnapla bağlayıp öylecene bırakanlar da var.

sahip olmak / - olmak / - yok olmak /-

kıyas...

bir şeyleri bir başka bir şeylerle karşılaştırmaktan,
kıyaslamaktan, mukayese etmekten nefret ediyorum...
[insanlar ne kadar da çabuk ne kadar da kolay
hemencecik bir şeylerden nefret edebiliyorlar veya bir
şeyleri sevebiliyorlar... hayret!]

bazı bazı beynimde ve kalbimde bir ayrık otu gibi filiz
veren bu garip olguyu 'ben' imle kontrol etmeye gayret
ediyorum.

"hayır" diyorum...

"yapma" diyorum...

ve fakat yoga öğretisine yeni başlayanların konsantrasyon
bozuklukları gibi bir yerlerde çatlaklar oluşuyor.

o tutku seni yeniyor.

birde bakıyorsun "rağmen" ve "karşı"lara inat

kıyaslamaktasın...

kendini, olayları...

kendinle, olaylarla...

o zengin, berikisi fakir, diğeri maşallah yanaklarından kan
damlıyor, bir diğeri hasta, malul...

ama sen!

sen (sözün gelişi) zengin değilsin. geçinebiliyorsun. aç
değilsin açıkta değilsin. hatta bir takım zevklerini bile
yerine getirebiliyorsun, tatmin oluyorsun...

ama zengin değilsin.

dört apartmanın, yüzme havuzlu iki villan, kırmızı spor bir
araban, iki direkli bir yatın, uzak doğuya seyahatlerin
yok...

aahhh... ah!..

noolurdu yani ha?

noolurdu senin de dört apartmanın, yüzme havuzlu iki
villan, kırmızı spor bir araban, iki direkli bir yatın, uzak
doğuya seyahatlerin olabilseydi?

ama bak öteki beş parasızlara...

sürünüyorlar...

aç biilaç, sürünüyorlar.

91 PROCLAMACIÖN

zavallılar!..

allaha şükür...

allahıma bin kere şükür!..

birinde erişememenin, hiç bir zaman "malik"
olunamayacağı verdiği bir eziklik, bir çaresizliğin bir
hasetin esefi ve vermeyen, öldürmeyen bilinmeyen bir
güce lanet ve beddualar...

mukayeselerin, kıyasların, bir şeylere illa erişmek
istemenin insan ruhunu yonga yonga törpülemesi...
eritmesi...

haset ve bir miktar kıskançlığın ruhu serapa saran
karanlığının asık bir surata, kırışık bir alına ve donuk
gözlere yansması...

ne kadar çok yıpratır insanı...

diğerinde aynı bilinmeyen, varlığı müphem bir hayal
ürününe, kavramlaştırılmış bir put'a; -daha çok
put'laştırılmış bir kavrama -
teşekkürler... şükürler...

yani insanın kendisini dününla karşılaştırıp mukayese
etmesi ve bir türlü hazmedemediği sosyal, kültürel,
ekonomik seviyesizliğine bir mazeret elbisesi giydirme
çabası...

şükranla!..

insanların ferdafert içine düştükleri bu garip karşılaştırma,
bu kıyas etme tutkuları veya hastalıklarına topluluklar ve
toplumlarda pekala yakalanabiliyorlar.

onca senedir, başta sağ olsun devlet büyüklerimiz,
ardından aydınlarımız, entelektüellerimiz, yazar çizer
takımımızın sıkılı yumruklarından bir ok gibi "batı" cihetini
gösteren işaret parmakları ve hatta dört bir yanından
kuşatılmış ve zincirlerinden başka kaybedecek hiç bir
şeyleri kalmayan bir ulusa "manda"nın daha ehven
olduğunu, azgın filipinlerin bile bu şekilde yola geldiğini
teklif eden münevverlerimizin bu hareketleri böyle bir
haset, böyle bir kedi/ciğer, üzüm/tilki sendromunun bariz
belirtileri değil mi?

92 PROCLAMACİON

hatta bir zamanlar bir devlet büyüğümüzün; hasır beyaz şapka, baston ve beyaz esvaplarla hiç kimseciklere benzemeyene benzeme tutkusu böyle bir kurbağa/öküz masalını hatırlatmıyor mu insana?

açılan bir tesisin "balkanların en büyüğü" olma iddiası, "orta doğunun en... en..." olma yaygaraları erişilemeyen üzümlerin henüz ekşi ve daha olmadığına tilkice bir yaklaşımı ve diğer taraftan hamhalat, hamsalak, görgü yoksunu bir diğer komuşularımızla "medeniyet seviyemizin" karşılaştırılıp, mukayese edilip altının habire iki kalın çizgiyle çizilmesi giderek kökleşen bir aşağılık duygusunun yansıması, sendromun gerçek olduğunun, fertlerde görünen ruhsal rahatsızlıklardan daha değişik olduğunun bir kanıtı değil mi? (*)

biz bu hataya ikiyüzküsür senedir düşüyoruz.
nizamı cedit, tanzimat, ittihat ve terakki, tek parti, çok parti, askeri müdahale, cunta, başkanlık sevdaları...

ilk önceleri salya sümük bir fransız hayranlığı...
ve insan haysiyet ve onurunun ve özgürlüklerinin fransız ihtilali kebirinden alınmak istenen karbon kopyaları..
bir miktar sonra cermen militarizimine, kafatasçılığına, idealizmine temayül ve bağlılık...

daha sonra ve hep: amerika, amerika, amerika...
aralarda bir yerde bir güzel insan etrafındakilerine, bu konuda yalnızca ulusa gidilmenin tek doğru yol ve takip edilmesi elzem olan yolun aslında "muasır medeniyet" olduğunu ve bununda asla batı demek olmadığını, bunun için gereken her şeyin burada, bu topraklar üzerinde, bu insanların sevecen kalplerinde ve binlerce sene birikmiş kültürlerinde, erdemlerinde ve onurlarında var olduğunu anlattı durdu....

bundan dolayı "ne mutlu..." olunmasını, "öğünülüp", - bu erdemlerimize - "güvenilmesini" ve her bir şeylerin

93 PROCLAMACIÖN

olurunun “damarlardaki asil kanda” mevcut bulunduğunu söyledi durdu, tekrarladı...

ama nafiye...

doğunun çok uzaklarında aynı günlerde depara kalktığımız ve bizim batımızın da arkasından dolanıp değil bizden tüm dünyadan iki puan kapan çekik gözlü sarı insanlara rağmen...halen ve elan: batı... batı... batı..

13ekim1997

() İlk kez 17 puan toplayarak Türk futbol tarihindeki en iyi sıralamayı elde ettik...*

Avrupa'da 9'uncuyuz...

***9 grupta toplam 49 takımın katılımıyla gerçekleştirilen eleme maçları sonunda, finallere direkt katılma şansını gol averajıyla kaybeden Türkiye, maç başına puan ortalamasına göre 9. sırada yer aldı. Spor Servisi - 11.*

Avrupa Futbol Şampiyonası eleme grubu maçlarında Türkiye, Avrupa'nın futbolda ileri gitmiş pek çok ülkesini geride bırakmasına rağmen, amacına ilk etapta ulaşamadı. 9 grupta toplam 49 takımın katılımıyla gerçekleştirilen eleme maçları sonunda, finallere direkt katılma şansını gol averajıyla kaybeden Türkiye, maç başına puan ortalamasına göre 9. sırada yer aldı.

Devleri geride bıraktı, ama... Türkiye'nin, maç başına puan ortalaması bakımından geride bıraktığı ülkeler arasında Fransa, Rusya, Hırvatistan, İtalya, İngiltere gibi futbolun devleri de bulunuyor.. Avrupa şampiyonası elemelerinde, tarihinin en başarılı dönemini geçiren (A) Milli Takım, 33 ülke milli takımından daha fazla galibiyet alırken, 35 ülke ekibinden de daha az yenilgi alma başarısını gösterdi.

Milliler ayrıca, 35 ülke takımından daha çok gol atıp, 37 ülkeden daha az gol yedi.

11. Avrupa Futbol Şampiyonası eleme gruplarında en başarılı ülke, oynadığı 10 maçı da kazanan Çek Cumhuriyeti oldu. Sıralamada İsveç ikinci, İspanya

94 PROCLAMACİON

üçüncü durumda yer alırken, Çek Cumhuriyeti, İsveç, Romanya ve Ukrayna yenilgi yüzü görmedi. Moldova, Belarus, Faroe Adaları, Malta, Lüksemburg, Andorra ve San Marino galibiyetle tanışamazken, İspanya 42 golle en golcü ekip, San Marino tek golle en kısır ülke oldu. İsveç, 8 maçta kalesinde 1 gol görerek en sağlam savunmaya sahip ülke unvanını alırken, San Marino ise toplam 44 gol yedi. Malta, Lüksemburg, Andorra ve San Marino ise grup maçlarını puansız kapattı. Türkiye, Fransa, Rusya, Hırvatistan, İtalya ve İngiltere gibi futbolun dev ekiplerini de geride bırakarak 9. sıraya yerleşti. Milliler buna rağmen baraj maçı oynayacak. ve sportif karşılaşmalarda kazanan ülkelerin göndere çekilen bayrakları. kazanamayan bir diğerlerinden üç parmak daha yukarda!... yaşasın!..

kümeler

insanlar her nedense her gün ve her saat yaşadıkları topluluklardan, iş veya aile çevrelerinden tanıdıklarından veya akrabalarından biraz uzaklaşıp, kendilerini belli mekanlarda belli şeylerden soyutlamaya çalışıyorlar. bu bir takım mekanlara gidip, yeni tabirlerle: kafayı boşaltmak, kafayı bulmak, darallardan kurtulmak, stres atmak, kendini dağıtmak veya kimi zamanda entel takılmak için.

bunlar için insanlar nerelere gitmiyorlar ki?...

mesela: briç kulüplerine, mesela futbol kulüplerine, aslanlar kulüplerine, hayvanları koruma derneklerine, kahvehanelere veya mason derneklerine hatta ve hatta siyasi partilere...

belli bir yaşa kadar okullar, bilgi birikimleri, kültür birikimleri, dirsek temasları, kulaktan-dolmalar ve okuyup yazmaları ile belli bir karakter-kültür yapısı oluşturmuş olan bu insanlar, toplumda bu meziyetleri veya bu meziyetsizlikleri ile anılacaklarına maalesef mensup oldukları, gittikleri, devam ettikleri kulüp, dernek veya cemiyetlerin fikir yapıları ile anılır ve herkes tarafından böyle anlaşılır olmak talihsizliğine uğruyorlar çoğu zaman.

elma'nın hikayesi

insanların bildikleri şeyler vardır.
insanların bilmek istedikleri şeyler vardır.
insanların bilmek istemedikleri şeyler vardır.
insanların bilmedikleri şeyler vardır.
insanların bildiklerini zannettikleri şeyler vardır.
insanların bildiklerini vehmettikleri şeyler vardır.
insanların hiç bir zaman bilemeyecekleri şeyler vardır.

insanlığın hikayesi /
bilmek ağacının meyvasını /
yasak olduğu bilindiği halde /
bile bile yendikten sonra başlar. /
qed! /
bu da, cennette - keka! - yaşamak varken /
bilmenin... /
sağlığa ne kadar zararlı olduğunu, /
her şeyi bilmenin de /
pek gerekli olmadığını gösteriyor. /

"bildiği tek bir şeyin hiç bir şey bilmediği" /
olduğunu söyleyerek /
alçakgönüllülük yapan (!) filozoflar vardır. /

çok şey bilen insanlar vardır. /
bir amfibi askeri çıkartma operasyonundan /
mantarlı salçalı bir bifteğin nasıl yapılacağına /
ve mustafa'nın müdafaada mı /
yoksa libero olarak oynaması mı gerektiğine kadar... /

her şeyi bilen insanlar vardır. /
bunlar genelde günlük gazete sayfalarında /
ya da yerleşik düzen kürsüleri arkasında /
doksandokuz yıllığına /
parselledikleri köşelerinde /
bu bildiklerini /

97 PROCLAMACIÖN

monologlar halinde karilerine bildirirler. /
monologlar halinde müritlerine bildirirler /

hiç bir şey bilmediğini söyleyen insanlar vardır. /
fakat sonunda bazı şartlar altında /
- harp ve sulh'u - dahi /
kendilerinin yazdıklarını (karanlık devlet zorlamalı bazı
şartlarda/)
kgb'ye itiraf ederler. /

bilmeyi başka şeylerle karıştıran insanlar vardır. /
kamboçya'nın başkentini, /
onikinci amerikan başkanının ismini, /
ezbere kant'ın bütün özdeyişlerini /
ve bir sürü telefon numaralarını... /
ezberinde tuttıkları vakit /
bir şeyler bildiklerini sananlar gibi. /

bilmekten çok /
sezmenin, duyumsamanın, hissetmenin ve fakında
olmanın /
insana daha yakın olduğunu bilenler vardır. //

18şubat1999 Perşembe

beyin...

olay sanırım bizde, yani ülkemizde bir diş macunu
firmasının reklamları ve tanınmış bir sunucumuzun doğru
cevaplar verilip paralar kazanıldıkça heyecanlı seslenişleri
ile ilk önce radyolarda duyuldu.
daha sonraları televizyonlara kapağı atınca işin cılkı çıktı...
bu konuda olayın üçkağıt yanını en çarpıcı bir biçimde
gözler önüne seren bir amerikan filmi bile bir iki kez tv’de
gösterildi.
iyi tahmin ettiniz...
“yarışma programları”...
işin boyutu bir’den on kişiye, hatta şu sıralarda kalabalık
ailelere varıncaya kadar genişledi.
sistem gayet basit:
sunucunun sorduğu soruya doğru cevap vereceksin.
zambiya’nın başşehri...
wagner’in teyzesinin oğlu...
ibrahim tatlıses’in ikinci ve son karısı...
zeynep şu sıralarda kiminle çıkıyor?
homo neanderthalensis’in şapka numarası...
makarakumba dağının yüksekliği...
doğru cevabı veren, veya verenlere bir hafta bodrum
tatili, tabii ki ful (!..) pansiyon, az doğru cevabı verenlere
ise yüzellimilyon nakit... güle güle kullanın...
aslında beyin denen nesne bu işlere mi yarıyor?
beyin denilen nesne, sayfaları - data - aramakla
tiftikleşmiş adi bir telefon rehberi midir?
bu kadar basit bir nesne midir beyin? ¹⁷
tamam... yani...

¹⁷ When Einstein was asked the speed of sound he replied: ‘**[I do not] carry such information in my mind since it is readily available in books. ...The value of a college education is not the learning of many facts but the training of the mind to think.**’

beynin asıl yapması gereken işlerin arasında, hini hacette bir iki telefon numarası ile ferhan beylere nereden nasıl gidileceği verilerini (datalarını) alıp saklaması ve lüzumu halinde sakladığı yerden çıkartıp kullanmasını normal sayıyorum da...

bu "bir iki nin yanında karının, eniştenin, patronun karısının ismini, hadi bilemedin evlenme yıldönümü tarihleri gibi saçma sapan şeyleri zaten saklamak, depolamak, hatırlamak zorundasın...

bunların haricinde boş tuttuğun, boş tutmak zorunda olduğun, senin boş kaldığını zannettiğin yerleri, sizleri bilmem ama bizler daha ilkokul üçüncü sınıfta "belletilen" kanada'nın yıllık buğday rekoltesi ile afrikanın bütün akarsularının isimleri ve benzerleri ile zaten tıka basa doldurduk...

ve sapan saçması yarışlarda bunlarla boy gösterip gururlanıp fiyakalanmaya bayıldık...

biz çok bilgiliyiz...

biz her şeyleri biliriz...

basit şekerlerin kimya formüllerinden tutun da george washington'un sırtındaki benlerin sayısına kadar...

bütün bunlar bir üretime dönük mü?

beyin alt taraftan musluğu açıldığında şar şar su (oku:veri/data) akıtan bir depo mudur ?

yoksa bu kabın içerisindeki devasa mekanizma yalnızca..."güzel ve faydalı"yı /"çirkin ve zararlı"yı üretmek için mi yaratılmıştır. hayal etmek, sezmek, duygulanmak, kıyaslamak vesaire...

ekim1998

emniyet kemeri

batı dediğimiz o 'menhus' olgunun bin sene önce denediği tekrar tekrar deneyip 'tamam' dediği ve uygulamaya koyduğu bir takım kuralları bizler de:

"eh... herifler herhalde boş adam değiller. onlar bunları uyguladıklarına göre... bir bildikleri vardır zahir. biz de uygulasak fena olmaz..."

deyip hooop hemen kırkdört beden kruvaze ceketi giydiriveriyoruz zavallı ince narin anadolu'nun sırtına.

emniyet kemeri uygulaması da az bir buçuk buna benziyor. (yani yukardaki tarife...)

mesele aslında batı'nın kurallarının yıllardır kopyalanması, tatbik edilmek istenmesi, bir türlü olmaması, uymaması, zorlanması falan değil...

mesele devlet denen mekanizmanın yurttaşını her türlü tehlikelerden cansiperane ve fedakarca korumak istemesi (!..)

mesela devletin yurttaşı araba kullanırken öndeki araca küüt!.. diye vurduğunda:

aman benim işçime, benim köylüme, benim memuruma bir şey olmasın, yaralanıp berelenmesin en kötüsü geberip gitmesin... sonra ben onsuz naaaparım!?!.. diye emniyet kemeri takma mecburiyetini getirmiş olması...

düşünceli adam vesselam!...

ve işi de sıkı sıkıya takip ediyor haaa!..

yani meci diyeköy'den şişli'ye gitmek üzere ya bismillah deyip hamle ettin trafik kör düğümünün içine ve her beş dakikada bir "oniki metrelik" korkunç ve baş döndürücü bir süratle şişli'ye doğru yol almaktasın ve dahi bu korkunç sürat içinde unutuvermişsin kazara emniyet kemerini takmaya... hooop görevli trafik memuru babacan, sevecen ve bir hami, bir koruyucu edası ile durduruyor seni:

beyefendi... (veya) ham'fendi... kemerinizi takmamışsınız. maazallah bu korkunç süratle bir kaza yapsanız... ne olur

101 PROCLAMACİON

biliyor musunuz? allah korusun... ne kafa kalır ne göz...
yani biz de olmasak ve sizleri uyarmasak... ne olur bu
yurttaşımızın hali... çık... çık... çık...
verin bakalım bilmem kaç yüzbinmilyon papel ve bi daha
da yapmayın e mi?
insanın bu gibi durumlarda aklına ilk gelen şey bekçinin
dayak yemesi oluyor. üzümü yemek hep bir başka bahara
kalıyor gibi sanki...
acaba diyorum devlet "benim işçim, benim köylüm, benim
memurum" dediğine göre ve dört senede bir de koyun
sayar gibi yurttaşını saydığına, nüfus memurluklarında
sıraya sokup tasnif ettiğine göre yurttaş yurttaş olmaktan
çok devletin tapulu malı mı oluyor bu bağlamda?
onun için mi acaba yurttaşın üstüne bu kadar titreyip
"aman bizim davara (şey pardon) mallara bir zarar
gelmesin..." diyerek gözlerini dört açıp, üzerimize titreyip
kemer kontrol ediyorlar...
veya boğaz köprüsünden atlayıp hayatına bir son vermek
isteyen bahtsız bir zavallıyla saatlerce konuşarak onun bu
işten 'nooolur...' vazgeçmesini istiyorlar...
yani araba kullanırken dikkatsiz olabilirsin.
bak o serbest...
hafif (veya ağır...) alkollü de olabilirsin.
canım... bu da serbest...
medrano sirkindeki cambazların dudağını uçuklatacak
akrobatik hareketler bile yapabilirsin normal akan bir
trafik içinde.
bu daha da serbest...
sana kimse karışamaz...
amaaaa!... bütün bu ser-güzeştin sonucunda yaptığın
ser-apa bütün ser-sereliklere rağmen kazara bir kaza
yaparsan (ki bu da ser-best!) kafanı ve gözünü yarmak
ser-best değil!...
daha da ötesi yasak!...
bağlanman lazım. yoksa 'kemer takmamaktan' ötürü
yersin okkalı bir cezaı...
oldu ki kazara bir kaza yaptın...

102 PROCLAMACIÖN

ve kemeri de takmayı unuttun...

ve de öldün...

hah!... bak işte o zaman cezayı yırttın demektir.

geçmiş olsun...

1kasım1996

kemere ilave polis görüşü

bodum'dan arabayla istanbul'a dönüyoruz.
ismini hatırlayamadığım bir yerde polis durdurdu.
ehliyet... ruhsat...
tehlikeli sollama yapmışım... polisin deyimi ile...
halbukisem son elli kilometrede önüme vasıta olarak
bırakın bir otomobili bir tek eşek bile çıkmamıştı sollamam
gereken...
neyse...
evraklarımız ekip arabasında oturan memur beye verildi...
ceza kesecek...
bu arada başka suçlular da var...
kemerlerini bağlamamışlar.
beklerken kemer takma veya takmama konusunda
polislerle sohbet ediyoruz.
arabadaki polis:
- valla beyefendi bana göre takmasınlar... kimse
takmasın...
herkes kendinden sorumlu... biz mecbur muyuz onun
bunun emniyeti ile uğraşmaya...
yapsınlar kazayı, geberip gitsinler...

30haziran2000

bir dergi için yazılan önyazıdan alıntı...

eğer biz havanın tazeliğine ve suların pırıltılarına sahip
değilsek, onları nasıl satın alabilirsiniz
bu dünyanın her parçası benim insanım için kutsaldır.
her parlayan çam iğnesi...
bütün kumlu sahiller...
karanlık ormanlardaki sis...
her açık alan...
vızıldayan böcek...
halkımın deneyim ve anılarında kutsaldır.
ağaçların gövdelerinde akan sular kızılderililerin kanlarını
taşıır.
beyaz adamın ölüleri yıldızlar arasında yürümeye
gittiklerinde doğdukları ülkeyi unuturlar. bizim ölülerimiz
bu güzel dünyayı asla unutmazlar.
çünkü "o" kızılderililerin anasıdır.
biz dünyanın parçasıyız ve o da bizim parçamız.
güzel kokan çiçekler bizim kız kardeşlerimizdir.
geyik, at, büyük kartal; bunlarsa bizim erkek
kardeşlerimiz.
kayalık tepeler, çayırlardaki ıslaklık , tayın vücut ısısı ve
adam..
hepsi aynı aileye aittir.

.....
hepimiz kardeş olabiliriz.
göreceğiz.
bildiğim bir şey var ki, beyaz adam belki bir gün keşfeder.
tanrımız aynı tanrı.
şimdi sizin bizim toprağımıza sahip olmak istediğiniz gibi
o'na da sahip olduğunuzu düşünebilirsiniz.
ama olamazsınız.
o insanın tanrısı ve şefkatli kızılderili için de beyaz adam
için de aynı.
bu dünya onun için değerli...
ve dünyaya zarar vermek onun yaratıcısını
küçümsemektir.

105 PROCLAMACİON

beyazlar geçip gidecek.
belki bütün bu kavimlerden önce.
yatağına pislik yığmaya devam et. bir gece kendi
pisliğinde boğulacaksın.

bu konuşma 1854'te kızılderili şefi seattle tarafından
halkının topraklarını satması talebi üzerine bir cevap
olarak amerika birleşik devletleri başkanına yazılmıştır.
washington'da muhafaza edilmiş ve america expo 74' te
sunulmuştur.

eğer yukardaki, klasik bir tiyatro tiradı mükemmelliğindeki
ve sadeliğindeki satırlar çağımızda bir beyaz adam
tarafından kaleme alınmış olsaydı, bu kendisine
muhtak bir nobel ödülü kazandırır.

ama ne yazık ki gerçeğin ta kendisi olan ve bu gerçeği
anlatmak için ne bir kelime eksik ne de bir kelime
fazlasına ihtiyaç göstermeyen ve insanoğlunun bu
gerçeklere giydirebileceği en güzel en yalın kelimeleri
giydirerek dayanılmaz bir şiirsellikle yazabileceği bu
satırlar zamanımızdan bir buçuk asır önce, bizlerce yabancı
olarak addedilen bir kızılderili şefi tarafından yazılmıştır.
evet.

o'na nobel'i veremediler.

ama o'nun ve halkının ellerindeki bütün güzellikleri
peyderpey ve barbarca gaspettiler...

onları öldürdüler ve geri kalanlarını da hakkettiklerini
varsaydıkları gettolara hapsettiler... ¹⁸

¹⁸ bu insanlar ki bir türlü sırtlarını doğru dürüst bir akdeniz kültürüne,
doğru dürüst bir kültüre dayamazlar ama uygarlıklarını ve üstüne
çörendikleri kültürlerle böbürlenmeye gelince mangalda kül
bırakamazlar, asırlarca ortaçağın zifiri karanlığında pislik ve sefalet ve
engizisyonların mezalimleri ile iç içe yaşamış, *bir kaç* aydınlık kafa
sayesinde *bir* rönesansı hayata geçirebilmiş, bugünse kültürün daha az
ama daha çok teknoloji denilen heyula ile belkemiklerini dik
tutabildikleri topluluklardır. bunlar ne o güzelim akdenizin kültür ve
mirasını devralıp içlerine sindirebilmişler ne de asırlarca iç içe
yaşadıkları, belli ki kemiklerine kadar işlemiş olan insanlık suçlarının

ve barbarlık ve apokalipse gerçeğe dönüştü...
ve şimdi artık kendi pisliğimizde boğuluyoruz.
ilave...

05eylü1997

ilave

yukardaki yazıya ilıstırdığım dipnotu daha sonraları ara sıra okudukça notun aşırı sert ve insafsızca yazıldığını ve hatta oldukça saldırgan olduğunu düşünđüm. fakat yazıyı ve notu yazdıktan bir sene kadar sonra ilhan selçuk'un cumhuriyet'teki yazısını okuyunca hem yazısından (müsadesinle...) şu alıntıyı yapmak gereğini duydum hem de o kadar haksız olmadığımı anladım.

....peki 9 eylül'de türk ordusu izmir'e girince her şey sonuçlanmış mıydı ?

ne gezer!..

anadolu'da türkler vardı, ama türkiye yoktu.

zamanın ingiltere başbakanı lloyd george, batı'nın yargısını şöyle dile getiriyordu:

" ülkesinde saldırgan olmaktan başka hiçbir niteliğe sahip olmayan bir kavim, sırf kuvvetine güvenerek elinde bulundurduğu toprakları (...) kötü idare ederse, milletler bu perişan alanlara uygarlığı yeniden getirmek hakkına, hatta görevine sahiptirler. "

bu ödev batı ovaları ve ormanları hakkındaki kızilderililerin iddialarına karşılık amerika'yı kuranların davranışlarını meşru kılar...

türk tembelliği, hareketsizliği, budalalığı ve pervasızlığı ile bir bahçeyi çöle çevirmiştir.

şuur altındaki baskılarından kurtulmaya çalışmışlardır. onlar ancak doğuya olduğu kadar doğunun da ötesindeki bir batıya ve bütün dünyaya sureta kültür jandarmalığı yapmaya, insanlık timsali olmaya, hümanizm bekçiliği taslamak hevesindedirler.
demek ki insanlar pekala uygar ve fakat ahlak yoksulu olabiliyorlar...

107 PROCLAMACİON

ilave

sunay akın'ın "kızkulesindeki kızılderili" kitabını okuyorum
şu sıralar. bu kadar acımasızca, hunharca, insanlık dışı
katledilen bir ırkın, bu güzel insanların arkasından
çaresizlik içerisinde gözyaşlarını dökmemek mümkün
değil.

04ocak2005

vişne likörü dizgesi

şişman karınlı, ince boğazlı zar gibi cam bir şişede
erguvani bir vişne likörü.
koyu... ağır ve berrak ve esrareniz...
ebediyen duran, kaybolmuş bir geçmişin elle tutulabilir,
renkleri göz imbiçlerinden süzülürken unutulmuş
sıcaklıkları yaşatan, dil üzerinde merhametli son bir tad
bırakan damlası...
çıkart sürahinin yüzbin parçaya bölünmüş cam kapağını...
kokla bir...
koy kadehine biraz...
yavaş...
hepsini birden değil... yudum yudum...
dilinin üzerinde şöyle bir gezdir...

bir şeyleri parçalarına bölüp kategorilerle anlatmaya
kalktığımda; kalkınıldığında kılıç gibi keskin akıllara bileyi
taşı sürmüş gibi oluyorum. halbuki yukardaki bir iki satır
belki akıllarda değil ama ona yakın bir mekanda keskin
"bıçak uslar"a komuşu bir yerler tarafından güller gibi
görünen ve onlar gibi mis kokan ve algılanan,
algılanabilecek bir iki satır...

aklın bir köşesine devamlı bir şeyler depolamak...
ne bu?
bir şişe... bir nesne... bir özne... bir terim... bir anlam...
bir kavram...
yani...
cam... kırılğan... vişne... alkol...
ve kategorileri...
ve kimyasal birleşimleri, moleküller, atomlar, daha alt
yapıtaşları...
bir vişne... bir çekirdek... bir kök... bir kütük, dalları ve
yaprakları... goncalar...
ve bir tek çekirdekten bir meyveye doğru oluşum...
ve verso... özne... nesne...

109 PROCLAMACİON

ve bu oluşumun felsefesi...
ve bir miktar karanfil...
kurutulmuş...

bunların hepsini akıl deposunda kavramlar düzeyinde
saklı tutmak... ve ağızdan bu kelimelerden biri
döküldüğünde depoya müracaat ederek kavramın tüm
karşılıklarını ve dizgeyi (!) ussal olarak oradan çekip
almak...
var olanı o kahrolası kategoriler yokluğuna sürükleyip
ortadan kaldırana kadar...
yokluğa kadar...

ama hiç bir zaman; evet hiç bir zaman bir vişne likörünün
"vişne likörü" dendiğinde o güzel rengine, mum ışıklarının
aksettirdiği kadeh pırıltılarına, etrafı çepeçevre saran
sihirli, ağır bir havada ve zamanın durduğu bir mekanda,
ağızda o doyumsuz tadına, mis gibi rayihasına
varamamak.
ille de kategoriler... ve dizgeleri... özne ve nesneler, ille
de vişnenin doğal oluşum mekanizması ve kavram ve
karanfil...

14nisan1997

*ek: newton beyaz ışığın değişik dalga boylarına sahip yedi
renkten oluştuğunu iddia etmişti. goethe'ye göre ise bu,
doğaya bir aletle (cam prizma) müdahale sonucu elde
edilen sun'î bir sonuçtu. goethe beyaz ışığın insanın
algıladığı şekilde incelenmesi ve temel olay
(urphaenomen) kabul edilmesi gerektiği fikrindeydi.
goethe ışığı "**anlamak**" iddiasındaydı. newton ise ışığın
tüm özelliklerinin önceden kestirebilecek olaylara
bölünerek ışığın insanlarca kullanılabilir bir nesne olmasını
sağlamıştı. bu goethe'ye göre, dürüst bir yaklaşım değildi.
ışık ışık olarak kalmalıydı...*

110 PROCLAMACİON

ve celâl beyin notu:

*bunun dışında, herhangi bir incelemede doğa bilimlerinin
akılcı yolunu terk etmek, insanın anlaşılmasına doğanın
diğer öğelerinin anlaşılmasına gidenden daha başka bir
yol olduğunu sanmak, sosyal bilimleri goethe'nin renk
teorisinin uğradığı hezimete mahkum eder..*

zümründen akisler

a.m.celal şengör

işte bu...

akıl...

pfeiffer

siz hiç zeka pırıltıları saçan bir adam (veya kadın...) gördünüz mü ?
çocukların bayramlarda yakıp daire şeklinde fırrrrrr!.. diye ellerinde çevirdikleri maytaplardan çıkan şerareler gibi. böyle otururken, ayakta... veya konuşurken... yürüdükçe... hayatının şu anlarda yaşadığı olgun ve dolgun senelerine kadar kumbarasında titiz bir hassasiyetle ya da hasislikle, kategorik, alt alta, muntazam, bölüm bölüm biriktirdiği ansiklopedik bilgi haplarını, icap ettiği yakışık aldığı veya icap etmeyip te hiç yakışık almadığı yerlerde, yani yerli yersiz eski tip maksim makinalı tüfekler gibi insanların üzerine şarjörleri bitinceye kadar boşaltanları... ateş edenleri... nefret ediyorum bir yerlerden alıntılar yaparak, hangi mühim yazarların hangi mühim şeyleri söylediklerini tekrarlayanlara...
ama aşağıdaki yazıyı bir okuyun lütfen...

heinrich spoerl sanırım türk okurunun pek tanıdığı bir yazar değil. çevrilmişse bile, benim bilemediğim, çok az eseri türkçeye kazandırılmıştır. türk okurunun nasibini pek alamadığı kitaplarından bir tanesi de "feuerzangenbowle" isimli, okul haylazlıklarını anlatan bir kitabıdır. oldukça eğlenceli.

hans pfeiffer yirmi yaşındadır. hiç okula gitmemiştir. tutulan hocalardan alınan özel derslerle hem "abitur'u"¹⁹ bitirmiş hem de doktorasını yapmış genç bir yetenektir. kendinden oldukça yaşlı olan meslektaşlarıyla eski usul bir bira evinde "feuerzangenbowle"²⁰ etrafında toplanırlar bir gece.

¹⁹ abitur alman lisesinin sonunda verilen bitirme sınavıdır

²⁰ kırmızı veya beyaz şarap, rom, arrak ve konyaktan yapılan sıcak bir içki. büyükçe bir punç kabı üstünde kerpetene sıkıştırılmış şekerin

yaşları hans pfeiffer'den bir hayli geçkin olan doktorlar ve profolar bu mistik hava içerisinde birden okul günlerine geri dönüp yaptıkları türlü haylazlıkları anlatırlar birbirlerine.

hele "orijinal" dedikleri hocalarına sıra gelince yaptıkları muzipliklerin ardı arkası gelmez, kahkahalar birbirinin ardından yuvarlanır.

sıra hans pfeiffer'e gelince onun anlatabilecek ne bir okul anısı ne de tanıdığı bir orijinal vardır. çünkü yukarda da belirttiğim gibi bir tek gün bile okula gitmemiş olan pfeiffer'in bütün okul hayatı eve gelen özel hocalardan ve özel derslerden ibarettir.

ilerleyen sohbet esnasında meslektaşları pfeiffer'e bir teklifte bulunurlar, şarabın ve rom'un verdiği çakırkeyiflikle...

pfeiffer daha çok gençtir. ve eğer isterse büyük şehirdeki edebi şöhretinin daha ulaşmadığı bir taşra lisesine kaydolabilir. hepsinin başlarından geçen fakat onun hayatta tanışmaya fırsatı olmadığı okulla, arkadaşlıkla, haylazlıkla ve "orijinallerle" tanışabilir...

evet evet...

bu deney bir kere yapılmalı hayatta...

ve tabii nişanlısı marion ile mercedes benz'inden bir süre feragat edebilirse.

hans pfeiffer meslektaşları koca doktorlar ve profoların girişimi ile ücra bir taşra kentindeki bir lisenin son sınıfına çeşitli bir takım mazeretlerle kaydolar.

ismini, şöhretini gizleyerek.

kitabı okumadan zevkine ve inceliğine varılamayacak bir sürü serüven, macera geçer başından.

ve müdürün kızına aşık olur.

kırlara giderler. ve söz evlilikten açılır.

müdürün kızı eva "ah hans" der "eğer ilerde evlenirsem - bilinmez ama- onun çok müstesna birisinin olmasını

113 PROCLAMACİON

isterdim. beni cidden etkileyebilecek, benden on kez daha zeki, ve daha akıllı. sence de öyle değil mi ?”

hans'ta aynı fikirdedir tabii. şöyle enikonu, adamakıllı etkilemek...

on kez daha zeki ve daha akıllı...

tamam... istediği bu olsun.

ve bu gibi durumlarda herkesin düştüğü basit hataya düşer.

kızı etkilemeyi dener...

on kez daha zeki ve on kez daha akıllı...

çenesi düşer...

ve bir monolog başlatır...

bütün bildiklerini ortaya sermeye başlar, biraz espiri, bir parça ruh, biraz nane...

ve etkilemek için entellektüalizmini elinden geldiği kadar satışa sunar...

fakat aynı okulda aynı sınıfta ve aynı hocalarla okuyan iki öğrenciden birinin bu “ileri zekasından”, sağlam bir sezgisi olan eva birden şüphelenir.

hans hemen günlük sorunlardan genel tarihe atlar...

daha sonra modern ve antik felsefe...

hemen arkasından doğa felsefeleri, elektron ve kuantum teorisi...

nefes almak için bir parça durur ve konuyu edebiyata getirir. bu belki de kızlar için daha enteresan olabilir diye. kendisinin de en iyi olduğu dal...

ve birden fırtına patlar, yağmurdan zor bela kaçıp bir çiftlik evine sığınır ve mesele kapanır vs... vs...

fakat görüldüğü gibi burada müdürün kızı eva'nın:

“ah hans eğer ilerde evlenirsem onun -bilinmez ama- çok müstesna birisinin olmasını isterdim. beni cidden etkileyebilecek, benden on kez daha zeki, ve daha akıllı...” dediği anda, işte orada ipler kopar.

bu sözlerden sonra zavallı sevgili hans pfeiffer yaşayamadığı bir okul hayatının haylazlıklarını

yaşayabilmek bahasına gizlediği kariyerini ve şöhretini artık gizlemeye unuttur...

on kez daha zeki ve bin kez daha akıllı olduğunu göstermek ve küçük eva'yı "etkilemek" için, karşısındaki alıcının alım gücünün farkında bile olmadan entellektinin bütün mallarını birer birer satışa sunarken, bazen telaş içerisinde, bazen çenesi düşük, çok bilmiş ve her şeyi bilen her ipte oynayabilen bir cambaz, malumatfuruş ve hatta az ukala, her malı satabilen bir tüccar edası ile hareket eder.

ve kitabın o sayfalarına kadar bütün metanetinle ve iradesinle bir minicik kutu içerisinde olgun ve dolgun senelerine kadar kumbarasında titiz bir hassasiyetle, kategorik, alt alta, muntazam, bölüm bölüm biriktirdiği ansiklopedik bilgi hapları ve gizlemeye muvaffak olduğu her bir şey, belki bir cinsi latifin provokasyonu ile belki de baharın ve ağaçların ve kuşların da altını çizdikleri bir haleti ruhiye ile dökülmeye başlar dudaklarından. önceleri damla damla. sonra bir şelale gibi. ta ki kutuda bir tek şey kalmayıncaya kadar.

müzik..

insanlar sanki ilk "insan olmaya" başladıkları günlerden beri, konuşmak ve anlaşmak için kullandıkları "düz" lafların dışında duygularını daha da başka bir türlü ifade edebilmek için buldukları (!) "melodi'ye" her geçen gün yeni bir şeyler eklemişler.

derelerin belki de şırıltılarını misal alarak mırıldandıkları, ya da ağaç dallarının arasında gezinen rüzgarı ısıklıkla taklit edip üfledikleri namelere ve müziğe kattıkları bu 'herbirşeyle' de içlerinde kopan aşkları, güzellikleri, sevgileri, şiddetleri, fırtınaları belki de nefretleri her geçen gün daha iyi daha güzel anlatma yolunu bulmuşlar. duygularla, hislerle, sezgilerle, nota yazan kalem arasına "kafayı" ve "beyni" karıştırmadan...

aslında olayın düz matematiksel bir işlem olduğunu iddia edenler de yok değil hani...

belli bir döneme kadar...

belli bir yüzyıla ve belli bir besteciye kadar...

ne zamanki "akıl" olması gereken birçok yerlerde, belki, ama katiyetle olmaması gereken bir yerde devreye girince, sihir bozulmuş.

sanki...

önlerinde, artık duyguların ve sezgilerin bir anlatım aracı olmaktan çok yarısı pırıl pırıl fırçalanmış diğer yarısı ihmal edilmiş ve kefeği bağlamış sırtkan dişler gibi duran yedisi beyaz beşi siyah oniki tuşla daha neler neler yapılabileceği (bu sefer cidden..) matematiksel bir kesinlik içinde mütalaa edilmeye kalkışılmış..

sanki...

ilk önceleri onikiton, sonra atonal...

daha da sonralarını ben de bilmiyorum.

acaba diyorum çingene pembesinin yanı başına dikine atılan zerdali yeşili bir fırça darbesi ve ortalarını koyu turuncu ile bölen kalın bir çizgi ve bütün bunları çerçeveleyen limon küfü bir sarı ile evrenin kaotik oluşumu, evrimi ve devinimi mi anlatılmak isteniyor ?

yoksa herkes (bir kısım herkes tabii...) tarafından hayranlıkla karşılanan atonal akorların içerisinde her geçen gün arapsağına dönen insan 'ben' inin çaresizliği, nefretleri mi karikatürize edilip dışa vuruluyor? belki de beethoven'e kadar insanlar altbenler ve üstbenler gibi komik ve gereksiz ve illa da bastırılması ya da kontrol edilmesi gereken kavramları daha bulamamışlardı... uzun koltuğa uzanıp, gözler kapalı doktora (!) çocukluğunu anlatmak... belki vardılar da, biliniyorlardı da illa bir isim takma gerekliliği duyulmamıştı... bu 'bir isim takma heyecanı', bu 'bir şeyleri kategorize etme dürtüsü', bu 'kavramlaştırma tutkusu' yok mu? korkunç bir şey... belki de freud'la beraber yeni keşfedilen, yeniden keşfedilen bu bölgelere girerek, onları kategorize edip, isimlendirip onların da bir şekilde (belki müzikle...) ifade edilmeleri gerekliliği çıktı ortaya... evet belki de çingene pembeleri, limon küfleri ve kulak tırmalayıcı heidegger akorları yalnızca insanoğlunun bedeninde ve ruhundaki bölgesel karmaşıklıklarının, kördüğümünün müziği olsa gerek. binyediyüzlerde ortaya çıkan neşeli, espirili, alaycı ve gülümseyen bir tür olan scherzo'yu (italyanca: şaka) ve mozart ustanın bu tarz altında bestelediklerine bakıyorum. hakikaten bir kahkaha, bir alay, bir neşe... fıkır fıkır kaynayan gülen bir şey. insanları yerlerinde oturtmayan, tutamayan... bir de şostakoviç ustanın prelüd ve scherzo'sunu dinliyorum. bu scherzo'dan çok wagneryen bir ciddiyetin ve karamsarlığın ta kendisi... çalınırken adeta notaların kendi aralarındaki hırçınlıkları... gitgide doğadan ayrılan ve kendi neslinin egosantrikliğini perfeksyonist ve matematiksel bir anlatım şekline dönüştürme kaygısından başka bir şey olmayan 'modernizm'... ve maalesef bunun bir de "post"u var!...

117 PROCLAMACİON

insanların sayılarla ifade edemeyeceği büyüklükte bir büyüklüğün kaybolmuş bir köşesinde toz zerresinden daha küçücük bir ateşin etrafında ondan da milyonlarca defa daha da küçük bir çamur parçası üzerinde, beyinlerinin anlaşılmaz karanlık mağaralarının bir ürünü olan "bilinmeyen büyük bir büyüklüğe" ulaşabilmenin telaşı ve aptallığı içinde 'babil kuleleri' inşa etmek... evrenin güzelliği, estetiği, "büyük büyüklüğün" uyumu, chaos'un düzeni armonisi, ifadelerini bu şekillerde bulamazlar.
bence bu chaos'a haksızlık olur.
ve müziğine...

7mart1996 güneşli

nereye gidiyor bu boydaylar?

mehmet abi (kulakları çınlasın yine...) bir hikaye anlatmıştı bir vesile ile. ama doğru ama yalan... 1930'larda adana'da bir ağanın binlerce dönüm arazisi var ve buğday ekiyor adam. zamanı gelince ekin biçiliyor, yükleniyor ve kısacası o zamanın taş değirmenlerine gidiyor. tabii haftalar ve haftalarca buğday anca öğütülüp un olup çuvallara konuluyor.

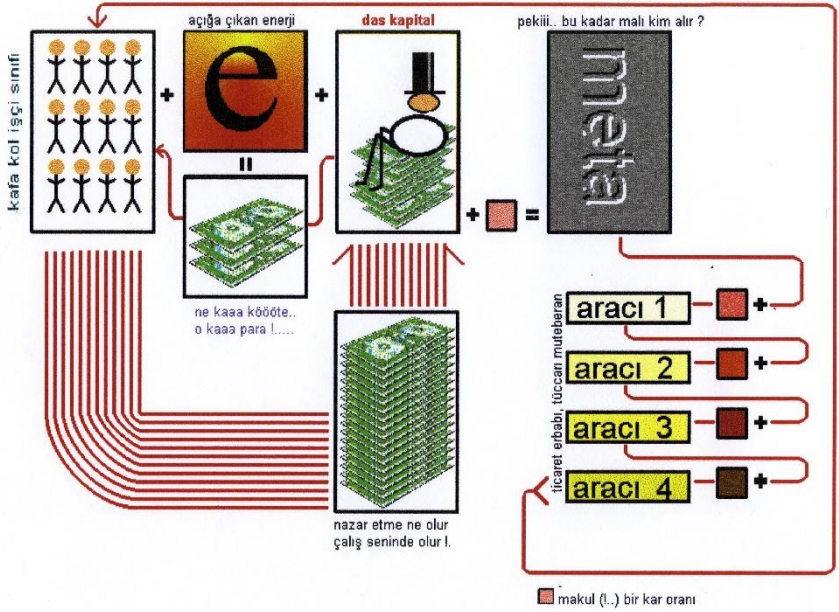
adamin biri münasip bir zamanda lafı denk getirip ağanın kulağına kar suyu kaçırmış... "yahu bey, artık zamanlar moderin oldu. alattrikle çalışan değirmenler varımış emirikada. şıppadanak tonlarca boydayı övütüyomuş... yani sanada şinci o yaraşır. nedir bu böyle haftalarca uğraşıp duruuyon ?"

iki söz bir pazar, amerika'dan hemen değirmenler getirtilip kuruluyor. ertesi hasat mevsiminde buğdaylar tabii yeni değirmene yollanıyor ve eskiden haftalarca süren öğütme işlemi bir iki günde bitiveriyor. ağanın bu işi akıllı ve havsalasız almıyor. değirmenle ev arasında bir gidip bir geliyor ve habire:

"nereye gidiyo bu boydaylar? nereye gidiyo bu boydaylar..." deyip duruyor*.

"das kapital" denen herzeylen bir para babasının birleşmesi ve bütün bunların üzerine konan "makul bir kar" ile "mal" yani "meta" denen kabus meydana gelir. tabii bu arada daha ileriye gitmeden unutmamak gerekir ki para babası "e" denen enerjinin karşılığı olarak kafa ve kol işçilerine, tükettikleri enerji ve ürettikleri güzelliklere karşılık olarak gönlünden ne koparsa, yani "nee kaaa para o kaaa köööfte" hesabı ile bu enerjinin karşılığını verir.

119 PROCLAMACION

grafikteki banknotların adedinden de anlaşılacağı gibi para babası burada kafa kol işçilerine diğer banknotlarla karşılaştırıldığında oldukça bonkör davranır... daha sonra "meta" bilumum "aracıları teker teker dolaşmaya başlar...

bunlar aslında aracı değil ticaret erbabıdır. bir ülkenin en asil bir sınıfına mensupturlar...

gelen mallar dükkana gireer ve... dükkandan çıkar ve onlar yaptıkları bu yorucu ve mihnetli ve riskli ve fedakarane iş için tabii hakları ve dahi analarının ak sütü gibi helal olan "makul bir kar oranı"nı cebe indirdikten sonra bu mallar yine döner dolaşır (son aracıdan sonraki kırmızı oku takip edin...) yine asıl ihtiyaç sahipleri olan kafa ve kol işçileri tarafından satın alınırlar.

kim alabilir ki zaten onlardan başka?

malların giderek üstüne binen "makul kar oranları"na ilaveten, tabii para babasının bu işteki payı çok mühimdir...

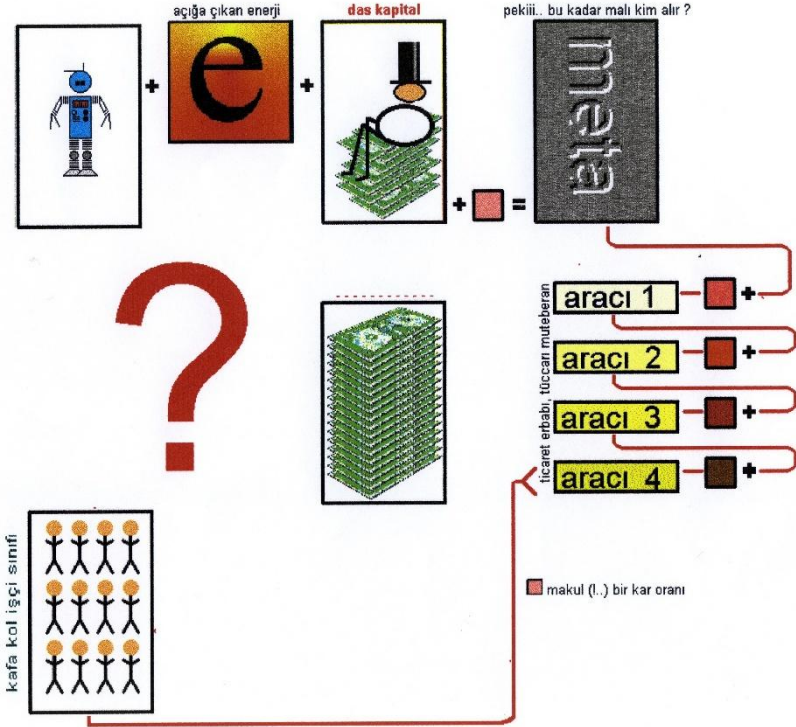
120 PROCLAMACIÖN

ve en komiği de bu garip kafa ve kol işçileri en son erbabı-ticaretten metaları alırken para babası tarafından kendilerine ödenen "e"nin de metanın ederine dahil olmuş olmasıdır.

nereye gider bunca para?

çokça kırmızı oklar paraların nasıl biriktiğini ve nereye gittiğini açıkça gösteriyor

sonra dünyanın gidişatını bir başka şekilde düşleyerek biraz yukardaki değişiklikleri yaptım.

kafa kol işçilerinin giderek yerlerini alan robot amcalar, onların ürettikleri "e"yi, yani enerjiyi yine üretirler...

121 PROCLAMACİON

ve "para babası" ve "makul bir kar oranı" ve "meta" hep yerlerinde dururlar.

tek farkla: artık para babası o meşhur "e" karşılığında robot amcalara bi bok vermek zorunda değildir.

niye versin ki?

bu zavalcılıklar ne yerler ne de içerler. yani ekmek istemezler su istemezler.

düğmelerini kapatınca dururlar, açınca çalışırlar ve çarşambadan çarşambaya bir vasıfsız tekniker tarafından yağlanırlar yalnızca...

dikkat edilirse bu yeni düzende ticaret erbabı halen faaliyettedir.

bu yorucu ve mihnetli ve riskli ve fedakarane iş için tabii hakları ve dahi analarının ak sütü gibi helal olan "makul bir kar oranı"nı cebe indirdikten sonra bu mallar yine döner dolaşır...

ve artık enerji üretemeyip ve bu üretilemeyen enerjilerinin karşılığını da alamayan ve dolaysıyla paraları olmayan kafa ve kol işçileri tarafından...

naaaahh (!) alınır.

lütfen söyler misiniz şimdi:

birinci resimdeki denge bu ikinci resimde nasıl olur?
ne olur?

daha doğrusu ben soruyu tam olarak sormadım.
ama sanırım hepiniz anladınız...

son olarak 1970'lerde yaptığım bu resimlere ilaveten cumhuriyet gazetesinde geçen hafta çıkan bir haberi eklemekte fayda var diye düşündüm...

buğdaylara ilave...

10 YILDA 950 BİNE ULAŞTI

Dünyada robot sayısı büyük bir hızla artıyor

**Robotlar bütün dünyada hemen hemen her alanda hizmet veriyor.*

122 PROCLAMACİON

NEW YORK (AA) - Robot teknolojisiyle uğraşan ABD'li bilim adamları, dünyada robot sayısının geçen 10 yıl içinde büyük bir hızla artarak 950 bine ulaştığını açıkladılar.

ABD'nin Purdue Görsel Robot Laboratuvarı bilim adamlarının açıklamalarına göre, Kuzey Amerika'da robot sayısı 10 yılda yüzde yüze yakın artarak 46 binden 82 bine çıktı. Çok yönlü robot sistemiyle makinelerin birleştirilmesi konusunda çalışmalar yapan araştırmacılar, çeşitli robotların birbirleriyle birlikte çalışmaları sonucunda çok değişik işlerin yapılabileceğini belirtiyorlar.

Bilim adamları, robotların artık sadece elektronik göz ve elektronik kontrolle çalışmadıklarını, mikro cihazlarla kontrolleri sağlanabilen robotların bugün birçok kol ve ayağa sahip olarak bir anda çeşitli işler yapabildiklerini ifade ediyor. Hemen hemen her alanda hizmet veren robotların sayısının 1982 yılında bütün dünyada sadece 35 bin adet olduğu, 1996 yılında 677 bin adet olan robot sayısının bugün 950 bine yaklaştığı belirtiliyor. Japonya'da 1980 yılında her 10 bin işçiye karşılık 8,3 robotun olduğu, bu rakamın 1996 yılında 265'e çıktığı belirtiliyor. 1980 yılında Almanya'da her 10 bin işçiye karşılık 2 olan robot sayısı da 1996 yılında 79'a çıktı. Singapur'da 1980 yılında hiç robot yokken, bugün her 10 bin işçiye karşılık 98 robot kullanılıyor.

yukarda da değindiğim gibi resimler (şemalar) 1970'lerde yapıldı. o sıralarda belki de üretici ve tüketici arasındaki gerginlik (!) ve durgunluk yalnızca robotların devreye girmesi ihtimaline dayanıyordu. halbuki 2008 senesi sonunda robot faktörünün yerini 'global kriz' aldı. fakat tüketicinin azalması ve üretimin belki de durma noktasına gelmesi olayı değişmedi. yani şema halen geçerli.

İlave 19 ağustos 2017 clay bennett usta

123 PROCLAMACIÓN

meyvalar

manavdan veya migrostan veya herhangi bir seyyar satıcı veya pazardan meyve alırken bir an düşündüğünüz oldu mu ?

mandalina, elma, çilek, şeftali, karpuz, caneriği, muşmula, ahlat armudu...

ve bunları evde güzelce yıkayıp ya da ceketinizin yakasında bir güzel parlatıp yerken aklınıza herhangi bir şey düşüyor mu?

hiç farkına varmadınız değil mi? kayıtsızca baş parmağınızla kabuklarını şööylece soyup soyup ta attığınız, hatta refleks halinde ince saplarını çekip çekip ayıkladığınız, ağzınıza attığınız mandalinaları.. yakanızda parlattığınız ve hart diye dişlediğiniz can eriklerini...

ve enli kör bıçağın kimi zaman yarısını savurganca kabukta bıraktığı kankırmızı karpuzu...

yani neresinden baksan, altı üstü bir meyve diyeceksiniz işte...

halbuki hiç duydunuz mu?..

rivayet olunur ki memleketler, ülkeler varmış, ki oralarda bir çeyrek dilim karpuz; zarif bir selofan kağıdında ambalajlanmış olarak ve üzerine bağlanmış pembe bir kurdele ile bir misafirliğe gidilirken götürülebilecek nadide bir hediye imiş ancak.

ve bizim paramızla yüz adet bir bütün karpuz fiyatına... tane ile satılmış o memleketlerde vişneler, çilekler ve domatesler...

birer mücevher gibi...

ne tuhaf değil mi?

saygı sevgi vesaire

efendim, nedir bu saygı dersiniz cevabı biraz zor. öyle hemenazardan bir şey söylemek mümkün değil. bir kere bilen bilir... bu saygı daima karşılıklı olur. yani hep öyle derler...

öyle birinde var birinde yok, olmaz...

o zaman saygı falan olmaz.

yani sordunuz da, söyledim... cevabı biraz da budur.

bu saygıya bağılı olarak bir de saygın vardır. hani saygınlık, saygın olmak falan gibi.

bana sorarsanız "saygın", orta yaşların biraz üzerindedir.

hatta olgun yaş bile denebilir buna. öyle pek fazla abartılmamış "country" tipi ile "berjer" arası bir koltukta oturur kendisi. eller ve kollar koltuk kenarlarındadır.

duruma son derece hakimdir... ve tabii saygın olmanın derecesine göre ya bacak bacak üstüne atmış olabilir ya da muntazam ve sureta bir edeb dairesi içinde bacaklar yanyana bitişik de duruyor da olabilir.

bir de tabii o *berjer* koltukta otururken iki bacağını alabildiğine açarak, apış arasını teşhir ederek saygınlık kazanmak isteyenler vardır mesela... ama onlar konumuz dışı...

taaa ufuklara dalmış gibi bakan gözlerde belli belirsiz bir gülümsemenin izleri vardır.

fakat bunu altın çerçevesi, kalın hipermetrop gözlük camlarının arkasından fark etmek biraz zordur.

sağ elde bir püro ya da daha iyisi bir pipo tütmetedir. karşısında, tahta bir sandalyede oturup huşu içerisinde sorduğı soruya bir cevap bekleyene gerekli cevabı vermek için elindeki purodan derin bir nefes çeker ve "bir konuşmamayı" uzatarak susar...

halinden tavrından, duruşundan oturuşundan sorulan sorunun cevabını bildiğı ayan beyan bellidir... hem de herkesten daha iyi ve daha çok. bu bilmenin bilindiğini de sandalyede oturan zavallı, kalın gözlük camlarının

arkasından beliren istihzadan anlar. cevap gelmez, filvaki ama... ama zinhar soru da tekrarlanmaz. işte böyle muhterem insanlara sayın denir... ve böyle muhterem insanlar saygındırlar... aynı zamanda bu muhteremler sayılır. ama öyle bildiğimiz nüfus sayımındaki birer adi nümero gibi değil. hayır... onlar sayıldıkları için 'sayın' olurlar. yani yukardaki saygın tavırları sergilediklerinden onlara sayın denir ve diyenler tarafından son derece sayıldıkları için sayın olurlar... bu insanlar aslında pek çok değillerdir. bir ikibin adet falan vardılar ve genelde iki kısma ayrılırlar. birincileri ve çoğunluğu da, son derece ağdalı ve özgün konuşmalarıyla ikincileri ise bir balık kadar sessiz olmalarıyla. bir diğer bazıları bakışlarıyla, hal ve hareketleriyle, palabıyıkları, briyantınli ya da boyalı saçları ya da daha iyisi kabak kafalarıyla, kruvaze lacivert takım esvaplarıyla ve en mühimi arka ceplerinde biraz şişkinlik yapan ateşli silahlarıyla, bir milletin naif özgür iradesindeki saygınlık imajının mekanizmalarını bu görünüşleri ile harekete geçiren ve dolayısıyla bir başkentte kendilerine sağlam birer makam edinip bu makamları işgal edenlerdir. bunların evlerde, lokantalarda, içki sofralarında birbirlerine hitabetleri nasıldır bilinmez. çünkü bu tür sohbetler üçbeş iri kıyım koruma ve kişisel masuniyet perdeleri ile umuma kapalıdırlar. amma velakin umuma ait yerlerde ve bilhassa mikrofon önleri ve renkli cam arkalarında birbirlerini anarlarken mutlaka sayın lakabını başköşeye oturtmayı ihmal etmezler. ve böylece bu zevatın birbirlerine karşı olan sonsuz saygılarından dolayı, bu saygınlıklarının 'sayın' olarak tekrar tekrar anılması bir gelenek haline gelmiştir.

ikinci kategoride ise bu zevatın dışında kalıp ta milletin iradesinden daha çok kendi iradeleri ile bir yerlere gelenler vardır.

aslında geldikleri yere kendi iradelerinden çok peynirin kurtlarını ayıklamaya, makul bir kârla hükümete kiremit satmaya ve bir pederleri merhumun ömrünün yarısını bir hamal semeri arkalığının altında geçirmesine borçlu olduklarını söyler dururlar.

sonuncular bununla iftihar ederler ve arkılığı müzelerde sergilerler.

toplum nezdinde bunlar da son derece saygın insanlardır.

bir başka "saygın tipler" de her gün ya günlük gazetelerdeki muhkem sütunlarını ya da bir takım kendilerine saygı borçlarını ödemeyi vazife addeden sadık seyircilerinin merakla izledikleri beyaz camdaki mutat programları süsleyen saygınlardır.

bunların bir kısmı da *bir* oturma adabının kendileri için olmadığı zehabına kapılıp tophane kabadayısı gibi oturdukları döner koltuğa bir minibüs şoförü gibi kaykılıp, boyunlarında teksasvari bir fular ve dişsiz gibi duran ağızlarında karşısındakini yerin dibine batırmak istemiş gibi müstehzi bir sırtıma ile süzerler...

bu tiplerin daha bir çok alt versiyonları vardır. burada anlatılmakla bitmez. kendileri çok ama çok saygındırlar....²¹

diğer taraftan beyoğlu'nda tam da ağaçami'nin hizasına geldiğinde, öğle vaktinin o nereden geldiği belli olmayan inanılmaz kalabalığının içinden birdenbire karşı yönden iri kıyım, yele saç, beş günlük sakal, cepken, tesbih, dudak kenarı izmarit, iskele alabanda tam da üzerinize gelmekte olan, serseri bir mayından kurtulabilmek için ya omuzunuzu hafifçe sola yatırmanız, ya da daha iyisi kadril dans figüründeki gibi bir adım yana

hoplayıvermeniz, genelde karşıdan gelen bu iri kıyıma karşı saygı göstermekten çok günlük bir belaya bulaşmamak için yapılır.
yani uzun lafın kısası, bu gibi sokak manevralarının bence hemcinslere gösterilmesi gerek olan saygı ile uzaktan yakından bir ilgisi yoktur.
saygı ile ilgili bir diğer konu da sohbetler esnasında sıkça görülür.
beşamel salçasının hazırlanmasındaki psikososyal etkenlerin nörobiyolojik paradigmal söylemleri hakkında enteresan bir konuşma sırasında göz kapaklarının ve başın öne düşmesi halinde bile ağız açıp tek kelime etmeyip ve konuşmacıyı 'irite' etmemek son derece saygılı bir davranıştır mesela.
sevgiyi ise öyle uzun boylu anlatmanın hiç gereği yok bence.
o yüreğin içine gülümser.
25kasım2002

deniz'e yanıt

ışığın düştüğü bir yerde, bir nesnede onun üzerinde oluşan aydınlıklar, kenarında yamacındaki gölgelikler, karaltılar vesaire gözlerimizin imbiklerinden geçtiğinde gözüň ağ tabakasına yansıyan ters görüntüyü düze çevirip sinirlerden beyine aktaran ve orada hayali ya da halüsinasyonu tam olarak gerçekleştiren bir sistem...

hologram...

yani ortada duran bir topun top olduğunu bize hayal ettirebilen, bizden uzak tarafta kalan kısmının bir ışık selinden boğulup bembeyaz oluşu ve giderek bizden tarafa olan kısmının ise gölgelerle ve daha da karanlıklarla boyanıp ona bir hacim vermesi... biz mi hayal ediyoruz onun hacim olduğunu? yuvarlak olduğunu?

gözlerimizi sıkı sıkıya yumup ellerimizle o hacmi yokladığımızda bu sefer de ışıktan başka bir şeyler onun küre biçiminde olduğunu söylüyor bize .

ya da öyle zannediyoruz... vehmetmeye yakın...

peki...

gözlerin olmadığı, ellerin olmadığı, duymanın olmadığı bir mekan düşün..

ışığın olmadığı mutlak bir karanlık düşün...

gözlerin ve görmenin gereksiz olduğu bir gezegen, ya da bir yer...

orada yaşayan varlıkları düşün...

A-1 ile A-2 karşılaştığında; bu karşılaşma nasıl bir şey olurdu acaba?

A-1 karşısındaki, yanındaki, arakasındaki, herhangi bir yerde duran A-2'yi nasıl algıladı, onu görmeden, ona değmeden?

onun için A-2 nasıl biridir?

kimi körlerin resim yapabildiği bir dünyada bunu biz anlayamayız... anlayamayacağız.

çünkü A-1 karşısındaki A-2'yi görmeyecek... ellerinle ona dokunamayacak...

o halde..

o halde karanlık ne demektir?

böyle bir karanlıkta gölge ne anlam taşır?

tabii ki taşımaz...

acaba ışık mıdır ki nesnelere kesin olmayan, şüpheli, aldatıcı, yalancı, hayalci bir görüntü hissi veren?

nur... onun için mi yaratıldı...

sanırım; mutlaka...

ışığın olduğu, olabildiği her yerde kesin gölgenin de var olması ve onun çekip gittikten sonra yerini mutlak

karanlık değil ama belirsiz bir alacakaranlığa bırakması

mıdır bizi tedirgin edip vesveselere sürükleyen?

ikiliğin olmadığı bir mekanda, ışığın olmadığı bir mekanda,

bir tekillikte, mutlak bir karanlıkta artık şüpheli, aldatıcı,

yalancı, hayalci bir görüntü hissimiz olur muydu?

böyle mutlak bir karanlıkta oradaki varlıklar geçmişteki

güzel ya da korkunç anıları ile acaba *mazinin gölgelerine*

sığınabilirler miydi?

ya da gölge olmayan bir evrende çırılçıplak durular mıydı her daim?

ışığın kaçınılmaz bir sonucu olan kirli sütü beyazdan

giderek açık grilere, kurşunilere ve kapkaralara kadar

uzanan bir dünyada, gölgelere ve tereddütlere, korkulara

ve vehimlere, aldanmalara ve aldatmalara mahkum

oluşumuz bilinmeyen bir tanrının "ol!.." dediği "o" ışığın

varoluşundan dolayı değil midir?

beyaza, griye ve zifiri karaya olan bağımlılığımızdan ve

inancımızdan dolayı mıdır ki iyiye ve kötüye, güzele ve

çirkine bu kadar bağlıyız?

halbuki "ikiden" bir tanesini attığımızda A-1 ile A-2

dünyasına girip o dünyayı elsiz ve gözsüz anlamaya

çalıştığımızda...

bilmem ki...

yedi harika

bundan bir süre önce dünyanın "yeni" yedi harikası için bir oylama başlatılmıştı. bugünlerde yine aynı konu cnn int tarafından ısıtılmak üzere fırına sürüldü...

bana gönderdiğin ve dağıtmamı istediğin
"lütfen dünyanın ikinci 7. harikası seçiminde oyunuzu
ayasofya'dan yana kullanın"
ile ilgili mail bana daha önce birkaç yerden aynı ısrarlı
ifade ile beş altı kere daha gönderildi.

anlayamadığım konular şunlar:

1. dünya üzerinde insan eli değmiş ve insan elinden çıkmış milyonlarca harika var. bunların ölçülüp biçilmesi ve sayımı yapıldıktan sonra sıraya konması, eski deyimle "tadad edilmesi" neden?

ve bu kadar güzel eser ortada dururken bunların sayı olarak (yedi) ye indirgenmesi niye?

2. insanın gözünü kocaman açıp bakması halinde görüp sevebileceği ve hayran olabileceği bu milyonlarca harika arasında bir "yarışma" yapmak niye?

degas ile utrillo'ya, picasso ile rembrandt'a bakarken acaba hangisi daha harika diye fikir yürütüp kafa yormak niye ?

3. bu milyonlarca, harikanın harika sözcüğünün bizatihi içerdiği güzelliği, büyüklüğü, zarafeti, sanatı ve her şeyden önce insanın kutsal el emeğini ve de her şeyi solda sıfır, değersiz veya daha az değerli bir taş parçası gibi bırakıp yalnızca yedi tanesini seçmek istemek, ancak "batı medeniyeti" denen aptal bir düşüncenin uydurabileceği, coca cola ve macdonalds reklamı kadar kötü değil mi?

çin seddi ile pisa kulesini ve dodge sarayını veya ayasofyayı, ne bakımdan olursa olsun birbirleri ile karşılaştırmak ve hangisinin daha "harika" olduğuna karar

vermek, oylamak ancak insan beyinsizliğinin üretebileceği bir aptallık değil midir sence?

4. eğer bunlardan biri seçilirse...

mesela ayasofya...

o zaman bir sürü televizyoncu, reklamcı, organizatör gelip filmini mi çekecekler ayasofya'nın ?

bu çıktıkları filmlerle biz, yani türkler, yani türkiye daha mı ünlü olacağız?

türkiye'nin içinde bulunduğu boktandan da beter siyasi, ekonomik, ahlaki çöküntüye bir zarf bir cila mı olacak? ayasofya ile mi türkiye'yi kurtaracağız?

5. bence şairin öğündüğü gibi kısrak başı gibi bir toprak parçasının üzerine gelip çöreklenmek marifet değil... marifet binlerce senedir bu topraklar üzerinde kurulmuş ve yıkılmış asıl ev sahiplerinin medeniyet abidelerine yeni mal sahibi olarak saygı göstermektir.

6. hem sonra... ayasofya türkiye'ye mi ait? türklere mi ait? zamanına göre ve bu zamana göre o devasa mabedin yanı başında inşa edilen iki tek minare ile türk ve müslüman olup bize mi ait oldular birdenbire? birdenbire elin gavurunun (bu ciddi değil tabii...) yapıp ortaya koyduğu bir abide ile övünmeye kalkılıyorsa o zaman niçin kendi malımız olan yalılar birer birer kışlık odun gibi yakıp kül ediyoruz?

niçin tarlabasını yakıp yıkıp bir tarihi yok ediyoruz?

niçin ayasofya bir harika da zeugma sular altında?

niçin bize ait olduğunu şiddetle savunduğumuz tarihi mirasın yok olmasına günbegün göz yumuyoruz?

ne olur bu saçmalıkları bırakın.

yazının altında ısrarla:

"lütfen bildiklerinize de bu yazıyı yollayın" diyen imzasız anonim beyefendi veya hanımefendiye, onun yerine lütfen bu satırları gönderin.

sevgiler...

tipler..

bu birinci tip, felsefenin belli çekmece ve departmanlarında kategorize edip insan kafatasının içine yerleştirip koyduğu; an, anlak, anlık gibi enstrümanların pek bilincinde olmadan bir şeyler, yeni bir şeyler üretir. bu üretkenlik süresince de bazen –bazen değil çoğu zaman- dokuz aylık doğum sancıları çeker ki... karşıdan pek basit görünür.

ve üretirken de ne felsefenin enstrümanlarına ne de bilimsel bir sınıflandırmaya koyamayacağımız, hayal gücü ve sezgileri ile bu işi yapar. eğer aynı şeyi bir daha yap dersin yapmaz, yapamaz ve bir yaptığının yol ve yordamını belki de hatırlamaz bile. belki de hatırlamak bile istemez. çünkü geriye dönüşte mutlaka hatırlamanın zorlamaları vardır, ki bu da olmayan enstrümanların yokluğu ve tipin işi değildir.

ikinci tipin yaşam tarzı genelde, birinci tipin üretme esnasında kullandığı vapur, tren vs sefer sayılarını, kalkış varış saatlerini, hangi iskelelere ne zaman uğranacağını, kısaca seyrüsefer listesini ezberleyip hatmetmek üzerine kuruludur.

kısaca hayalin ve sezginin binbir sancı ile dünyaya getirdiğinin şemasını zihinde tutmak işi...

ve hayalin ve sezginin ve tabii aklın dünyaya getirdiği bu binbir şemayı; hiçbir zaman birbirleriyle ilişkilendirmeyi düşünmeden, vazifeshinas beyaz gömlekli bir teknisyen gibi, sabah erken işine gelip akşam da işini bihakkın yapmış olmanın huzuru içinde evine dönen ve seyrüsefer listesini, telefon numaralarını, doğum ve ölüm günlerini ya da kısaca şemayı en ufak ayrıntılarına kadar kafasında tutan bir adam.

bütün aksamalarda, kazalarda, tıkanmalarda, hatalarda bu ikinci tiptir hatırlayan ve sistemi işletmek için zihinde

yerleşmiş parçalardan faydalanarak makineyi yeniden çalıştıran.²²

ikinci tipin başka bir tarifi daha var.
okuduğu kitapların edindiği bilgilerin kaynaklarını bilmekle
öğünmek...

ya da her seferinde bilmenin namı hesabına yalnızca
bunları öne sürüp bunları konuşmak.

okunmuş bir kitabın kimin tarafından hangi ayın ne
gününde yazılıp bitirildiği ve editörünün kim olduğu... işte
şimdi sizin bahsettiğiniz –her neyse- yazaramızın bunu
zaten yüzyirmidördüncü sayfada zikrettiğini bir çabuk
söyler.

kitabı bilir ezbere...

kitapları...

fakat yeni bir şey üretebilmek için bunları birbirleriyle
buluşturup, kombine edip yeni bir bina kurmaktan acizdir.

bir başka tip zamanında mutlaka yoldaşının gittiği
yollardan gitmiştir. belki bir çorba kaşığıyla belki azar azar
çay kaşığıyla belki de kocaman gaz hunisiyle bütün
verileri, dataları, bilgileri, bilinmesi gereken ya da
gerekmeyenleri, hepsini hepsini mideye indirmiştir. ancak
bütün bunları, insan yaradılışının gereği olan vücut yapısı
sonucu öğütmesini, fuzuli olanı, safrayı, lüzumsuz
ağırlıkları, ayrıntıları, teferruatı, güzellemleri kazuratla
beraber defedip kalanı artık kendinden bir parça olarak
damarlarında dolaştırmasını bilir.

buna yemek terminolojisini kullanıp ta sindirmek bile
denemez. çünkü sindirmenin içinde neresinden bakarsan
bir kabul vardır. kabul ise ilerde gelecek olan üretmenin
karşısında durur.

²² bilmem ki bir çağrışım yapıyor mu? bir ana bilgisayardan aldığı
verilerle önünden geçen otomobil aksamının bir parçasını diğerine
kaynaklayan uzun acayip kollar geliyor gözümün önüne. en ufak bir
hata yapmadan belenmiş olanı yapmak. yalnızca onu yapmak...

ikinci tipin yine bir başka özelliği de dörtyüzoniki telefon numarası, akrobayı taallukatın tekmiil doğum günlerini, evlenme günlerini ve vefat tarihlerini ezberle bilmesidir. hatta bazen daha da ileri giderek altıyüzellidörtbindokuzyüzoniki ile kırdokuzbinbeşyüzyirmialtıyı, ya gözlerini tavana kaldırarak ya da başını tevazuu ile öne eğerek dört saniyede –evet tam dört saniyede- kafadan çarpar ve hesabeder.

bunun dışında avrupa kıtasında yüzölçümleri onbeş kilometre kareyi geçmeyen bütün devletlerin ve afrika’da her dakika yeniden kurulmakta olan ülkelerin başkentlerini ve hatta gayrisafi milli hasıllarını bile söyleyebilir size.

bunları televizyon yarışma programlarında görürsün sık sık. aslında oraya ortaya konulan büyükçe bir miktar ödülü almak için gelmemişlerdir... hayır. bilgilerini ölçmek için.. bir de bu kadar malumatfuruş olduklarını bilip gören akraba ve komuşuları tarafından teşvik edildikleri için...

ve bu yönleri ile toplum içinde büyük itibar kazanır, takdir edilirler. zaten diğer yönler toplum için pek muteber sayılmaz.

bütün mesele padişahın önünde atlas bir yastıkta saplanmış duran bir dikiş iğnesine kırk adımdan, ibrişimi fırlatarak geçirmektir. her ne kadar bilge padişah işin farkına varıp adamı daha sonra falakaya yatırmışsa da, aynı oranda arif olmaktan uzak olan toplum bu tipe yalnızca bir kocaman kese içinde yüz altınını ihsan eder..²³

²³ çok marifetli bir adamın şehirde olduğu konuşulur. padişah merak eder adamı çağırırttır. marifetini sorar. adam bir zenci kölenin eline bir atlas yastık verir ve yastığın üzerine bir dikiş iğnesi saplar. zenci köleye kırka adım öteye gitmesini söyler. daha sonra cebinden çıkardığı bir ibrişimi ağzında ıslatarak bir fırlatır ki... kırk adım ötede

birinci tipin her seferinde doğurduğu –ürettiği- yeni bir canlıda hayal gücünün ve sezgisinin amil olduğunu söyledim ama, denecek ki hiç mi yediği, öğüttüğü, hazmedip damarlarına aktardıklarının bir rolü yoktur. mutlaka...

zaten buradan da bir başka şeyi tespit etmek istiyorum. o da yaratıcılığın tuğlalarının yalnızca hayal ve sezgi olmadığı. geçmişten gelen ve fakat latent olarak hücrelerde cevelan etmekte olanı, lüzumu kadarı ile – kimyagerlerin dediği gibi: miktarı kafi- alıp onları hafız yoldaşın karşısındakine makineli tüfek gibi savurması gibi değil, birbirleriyle, yakışanı ya da yakışmayanı ile bağdaştırmak, kombine etmek, ve yepyeni bir şey çıkartmak ortaya...

hatta denebilir ki bir taraftan akademik kariyerinin peşinde tıknefes koşan asistan, doçent ve profesörlerin, kendilerinden bir önceki üstatlarından aldıkları ve kabul ettikleri yap-boz oyunun parçalarını, vazifeshinas bir gayretkeşlikle, aynen üstadınki gibi yerli yerlerini koyarlarken, -ki bu tarif edilen tiplerden biri-... birinci tipin bu yap-boz taşlarının mavilerini ve morlarını - belki de inat olsun diye-, olması gereken yerlere, yani kırmızılarının yanına koyacağı yerde onları sarıların ve yeşillerin yanına yakıştırmaması ve hayalhanesinin sarf ettiği bu güçle yeniden yeniye yaratılanın güzelliği karşısında hayran olunması gerekildiği halde, reddedilip ona bir ucube gibi bakan üstatlar tarafından en sonunda dışlanarak akademiden kovulur...

duran zenci elindeki yastık üstündeki dikiş iğnesinin deliğinden geçer. padişah ayağa kalkar. alkışlar ve takdir eder. adama bir kese içinde yüz altın verilmesini ve... yere yatırılıp ayaklarına yüz sopa vurulmasını emreder. şaşırın adamcağız bunun nedenini sorduğunda aldığı cevap şudur:

-yaptığın işin emsali, eşi, menendi yoktur. yüz altın onun için... illa velakin marifetin bi boka yaramaz!..

137 PROCLAMACİON

ya adama doğruyu söyleyip, sana hakikatin yolunu gösterdi diye baldıran otu içireceksin²⁴, ya bütün civıltıları, nağmeleri bir oya gibi işleyip çocuksu bir sevinçle²⁵ senin bin senede uğraşıp yapamadığın, ondan bundan çaldığın besteleri kıskandığın²⁶ için sonunda adamı incognito bir kireç kuyusuna atıp uzun bir süre kafandan sileceksin ya da güneşin ve tarlaların altın sarısını, gecelerin morunu, çiçeklerin dipdiri tazeliğini resmedip²⁷ kendini sana bir türlü beğendiremeyen birine deli damgası vurup bütün hayatı boyunca eline üç kuruş para sıkıştırdıktan sonra yüz sene sonra aynı güneşleri ve tarlaları ve çiçekleri milyonlarca dolara duvarlara asacaksın.

işte birinci tip bunlar. biraz bu biraz da deli.²⁸ aklın ayak bağlarından ve toplumsal yerçekiminden kendisini kurtarmış, hiç bir kurala hiç bir kaideye, yasaya uymamak.. sanırım özgürlük²⁹ bu... üretkenlik için gereken de bu. ve birinci tipin deha, delilik, başkaldırı vesaire gibi vasıflarının dışında başka hiç bir tanımı olmadığı halde geriye kalanlar bir kaç kısma ayrılıyorlar. onları aşağıda eco çok güzel tarif ediyor.

²⁴ sokrates

²⁵ w.a.mozart

²⁶ antonio salieri

²⁷ vincent van gogh

²⁸ ekteki eco'nun "deli" sinle karşılaştır.

²⁹ bu da özgürlüğüm bir başka güzel tanımı: etkilere tepki verme yeteneği usdışı bir biçimde de olsa özgürlüğün geçerli bir kıstasıdır.

james graham ballard

foucoult'nun sarkacı'ndan çeviri

belbo casaubon'la konuşurken söz eblehler, aptallar, ahmaklar, budalalar ve delilerden açılır.³⁰
belbo kendi güzel ve oynak mantığı ile konuyu bir oya gibi örer. tabii aslında örgünün asıl ustası umberto eco'dur ama biz yine de kitaba bakalım.
belbo casaubon ile konuşurken tasnifine şöyle başlar:

*-bakın şimdi: dünyada eblehler veya aptallar vardır, ahmaklar vardır, budalalar vardır ve deliler vardır³¹
-bunların haricinde başka bir şey? diye sorar merakla casaubon...
-tabii, der belbo, ikimiz mesela, daha doğrusu - kimseye hakaret etmeksizin - ben. fakat eninde sonunda tam olarak alınırsa, her insan bu kategorilerden birisine aittir. içimizden her biri bazı bazı ebleh veya aptal, ahmak, budala veya delidir. şöyle söyleyelim, normal insan bu unsurları³² bir dereceye kadar mantıklı bir biçimde birebirinle karıştırabilendir. bunlar ana tiplerdir.*

burada tiplerle değil ama benim ikinci tipime uyan bir tarifi de buraya ilıstirmeden geçemeyeceğim. çünkü sözün tam burasında casaubon bunların almanların dediği gibi "ideal tipler" olduğunu söyleyince almanca bilgisi ortaya çıkar. buna belbo'nun verdiği tepki benim yukarlarda bir yerlerde kaba saba anlatmaya çalıştığının daha incesi, ironiği ve daha edebisidir:

³⁰ foucault'nun sarkacı daha türkçeye çevrilmeden önce bir kısmını çevirmeye çalışmışım. beğendiğim kısımları... bu da onlardan birisi.

³¹ türkçe/almanca sözlükte "idiot., daemlich, dumm" un karşılıkları = ebleh/budala,

aptal/budala, budala/aptal/ahmak/ebleh.

türkçe anlamları ise: aptal=zekası hiç gelişmemiş; ahmak=anlayışı ve kavrayışı az, budala, aptal; budala=anlağında(zekasında) gereği kadar çeviklik olmayan; ebleh=sözlükte karşılığı yok.

³² komponent

*-benim zamanımda almanca bilen diploma alamazdı³³
zamanını yalnızca almanca bilmekle geçirirdi. bugün de
aynı şey sanırım çince için geçerli.*

konu tekrar tiplermelere döner ve casaubon sorar:

*-fakat tiplermenize geri dönelim. deha kimdir; einstein gibi
mesela?*

*cevap benimkisi gibi arapsaçı ve karmakarışık olmayan,
yalın, basit ve bir tek cümledir:*

*-deha bir tek unsuru diğerleriyle besleyerek baş
döndürücü yüksekliklere kadar çıkartabilendir...*

burada delilerin tanımını atlanarak ilk önce diğerleri
konuşulur:

*-şimdi. aptal hiç konuşmaz, tutuktur ve kem küm eder.
hareketlerini koordine edemediği için muhallebiyi alnına
yapıştırır. döner kapıların daima ters tarafından içeri
girmeye çalışır.*

-nasıl yapıyor bunu?

*-yapar... yapar... zaten onun için aptaldır. kendisi bizi
alakadar etmiyor. ilk bakışta tanırırsın. zaten yayınevine³⁴
de gelmez. bırakalım olduğu yerde kalsın.*

-tamam. bırakalım.

*-ahmaklar biraz daha giriftirler. ahmaklık sosyal bir
davranış şeklidir. ahmak daima bardağının kenarından
ıska geçerek konuşan tiptir.*

-ne demek istiyorsunuz yani?

-böyle...

işaret parmağını viski bardağının yan kenarından ileri
doğru uzatarak.

³³ "promovieren" diploma almak veya sınıf geçmekte olabilir.

³⁴ belbo bir yayınevinde editörlük yapmaktadır.

- bardağın muhteviyatı hakkında konuşmak ister, fakat ne yaparsa yapsın bir türlü tutturamaz. eğer isterseniz, daha anlaşılabilir bir lisanla anlatmak gerekirse: her hareketi ofsayttır. eşiniz han'fedinin nasıl olduğunu sorar, siz ama eşinizden çoktan ayrılmışsınızdır. yeterli mi bu açıklama? -yeter. tipi tanıyorum.

-monden toplantılarda, partilerde ahmak çok aranan bir tiptir. herkesi zorda bırakabilecek durumlara sokar ve fakat yaptıklarının mütalaa edilebilmesine de fırsat verir. pozitif şekli ile bir diplomattır. başkaları ofsayta düştükleri vakit, o bu sefer bardağının kenarından iska geçerek konuşur ve konuyu başka mecralara döker. fakat o da bizi alakadar etmiyor burada. hiç bir zaman yaratıcı değildir. hiç bir şeyi de tek başına vücuda getiremez, onun için de yazılarını yayınevlerine getirmez. ahmak, kedilerin hiç bir zaman havladıklarından bahsetmez. daha çok başkaları köpeklerden konuşurken o kedilerden bahseder. konuşma adabını arap saçına çevirir. çevirdiği vakitte harikalar yaratır. sanırım nesli tükenmekte olan bir tip. burjuva hasletlerinin korkunç bir mirasçısı. ona lazım olan ya bir salon verdurin'dir ya da maison guermantes. siz talebeler halen böyle şeyleri okuyor musunuz?

-ben... evet...

-joachim murat mesela bir ahmaktır. tören kit'asını teftiş ederken, martinique'li yüksek rütbeli bir subayın önünde durur "vous etes negre ?" (siz zenci misiniz) diye sorar adama. adamcağız "oui mon general" (evet generalim...) diye cevap verince, murat "bravo, bravo continuez" (aferin. devam edin...) beni takip edebiliyor musunuz? -peki budala?

-haa!... budalanın yanlışlıkları hareketlerinde değil. budalanın yanlışlığı düşünme şeklindedir. köpeklerin ev hayvanları olduklarını, köpeklerin havladıklarını, kedilerin de ev hayvanları olduklarını ve dolayısıyla kedilerin de havladıklarını söyleyen bir tip.

veyahut: bütün atinalılar ölümlüdürler ve bütün pireuslular da ölümlüdürler, dolayısıyla bütün atinalılar pireusludur...

-aslında doğru ama...

-evet ama kazara... budala ara sıra doğru bir şeyler söyleyebilir ama yanlış nedenlerden yola çıkarak.

-nedenlerin doğru olduğu hallerde de yanlış bir şeyler söylenebilir...

-tanrı adına! o zaman animal rational olma çabaları niye?

-bütün büyük maymun cinsleri daha alt yaşam

biçimlerinden oluşmuştur, insan da alt yaşam

biçimlerinden oluştuğuna göre demek ki insan da büyük maymundur.

-fena değil. tahmin ettiğiniz gibi, işin sakat bir yanı olduğunu kavramanın eşiğindeyiz. ama tam olarak neyin ve nedenin bulunabilmesi için belli bir çaba gerek. budala sinsidir. ahmak hemen fark edilir. aptal hayda hayda...

fakat budala sizin argümanlarınızla konuşur. belki bir kaç küçük ayrıntı haricinde. budala paradigmaların üstadıdır.

onun önünden hiç bir yayınevi redaktörü kendini kurtaramaz. zaten bu işi yapabilseydi ebediyete kadar uğraşması gerekirdi. (budaladan kurtulmak çok zor a.y.)

ama buna rağmen budalaların birçok kitapları yayımlanır...

ve bu kitaplar ilk bakışta inandırıcıdırlar.

yayımcı budalayı kolay kolay ayırtedemediği için aslında suçlanamaz.

koskoca ilim akademileri tanıyıp fark edemedikten sonra bir fukara yayımcı ne yapsın.

felsefe tanıyıp ayırtedemez.

anselm von cantebury'nin tanrı kanıtı, mesela,

budaladır. "tanrı vardır, çünkü ben onu bütün

mükemmeliyete sahip bir varlık olarak düşünebildiğim için varolmaktadadır". anselm düşüncede var olmakla, gerçekte var olmayı birbirine karıştırıyor.

-evet ama budalalık aynı zamanda gaunilio'nun karşı kanıtında da var "ben denizde bir ada düşünebilirim"

diyor hazret "bu ada hiç olmasa dahi". düşüncede rastlantısallıkla, düşüncede zorunluluğu karıştırıyor.
-budalalar arası bir meydan savaşı.
-tabii bu arada tanrı da deliler gibi eğleniyordur...
ve anselm ile gaunillo'nun budala olduklarını cümle aleme sergilemek için 'düşünülmez' olmak istemiştir zahir.
ne yüce bir duygu, yaratıcı güç, şey pardon, tanrı olmak isteyen bir irade için. hepsi de sonunda gidip kozmik budalalığa bağlanıyor.
-etrafımız budalalarla çevrili!..
-onlardan kaçamayız... herkes budala... siz ve benim dışımda... hatta, hakaret etmek istemem ama, sizin dışınızda...
-sanırım burada godels'in kanıtı oyuna dahil oluyor.
-hiç bir fikrim yok ben aptalım...
-giritli epimenides der ki "bütün giritliler yalancıdır". eğer giritlileri tanıyan bir giritli olarak bunu söyleyebiliyorsa, o zaman bunun doğru olması gerekir.
-bu da budalaca...
-bu da paulus... titus'a mektup'ta... şimdi de şunu dinleyin. epimenides'in yalancı olduğunu düşünen herkes giritlilere bu konuda inanmaları gerekir. ama giritliler giritliere inanmadıkları için, hiçbir giritli epimenides'in yalancı olduğunu düşünmez.
-budalaca değil mi bu.
-siz karar verin. söyledim size. zordur biraz, budalayı tanıyıp teşhis edebilmek. bir budala, mesela nobel ödülü bile alabilir.
-bir dakika düşünmeme müsaade edin... tanrının dünyayı yedi günde yarattığına inanmayanlar fundamentalist³⁵ değildirlere.
ama diğer yandan bazı fundamentalistler tanrının dünyayı yedi günde yarattığına inanırlar. o halde tanrının dünyayı

³⁵ kritik incili esas alan tüm doğa bilimlerine karşı olan, protestanlığın teolojik bir kolu...

yedi günde yarattığına inanan hiç kimse fundamentalist değildir. şimdi bu budalaca mı değil mi?

-tanırım... zor bir sual... bilmem ki... siz ne dersiniz?

-her hâlûkârda budalaca. gerçek olmasa bile syllogizmin³⁶ bütün kurallarını ihlal ediyor, bu iki özel olaya genel sonuçlardan varmak...

-peki budala siz olsaydınız...

-o zaman da mükemmel ve seküler bir topluluk içinde olurum.³⁷

-haklısınız. budalalık etrafımızı hepten firdolayı sarmış. ve belki de bizim budalalığımız, bilgeliğimizden öte bir mantıkta yatıyor. ve bütün mantık tarihide budalalığın kabul edilebilir bir kavram olduğu araştırması içinde. yapacak pek bir şey yok...

engin bir konu...

her büyük düşünür bir diğerinin budalasıdır.

-düşünmekse budalalığın kohorent³⁸ bir şeklidir.

-hayır düşünmenin budalalığı, bir başka düşünmenin inkohorentliğidir...

-deli bir budaladır. hemen tanıyabilirsin. budala bir tezi kanıtlamaya çalışır, iğri bir mantığı vardır... ama vardır. deli, ama mantıkla uğraşmaz. kısa devre yapar. her şey ona her şeyi kanıtlar. delinin sabit fikirleri vardır. ve ondan baktığında gördüğü her şeyi, orada tasdik edilmiş olarak bulur kendince...

deliyi özgürlüğünden (kanıtlama görevine ve karşısına rağmen) ve her şeyde bir aydınlanmaya hazırlık içinde olmasından tanırırsınız. size komik gelecek ama eninde sonunda deli şapkasından templiye şövalyelerini de çıkartır.

-her zaman mı?

-templiyesiz deliler de vardır. ama templiyeli olanlar en tehlikeli olanlardır. birden hemen tanıyamazsınız. sanki

³⁶ son. son'un geleneksel öğretisi. p' m'dir o halde m' p'dir.

³⁷ cismani; laik; dinsel olmayan; bir tarikat veya manastıra bağlı olmayan (sekularismus)

³⁸ ilişkisellik

144 PROCLAMACİON

*sizinle normal bir insanla konuşur gibi konuşur gibidirler
ama birden...*

"Salak, gerçeğin altında ezilir. Deli, ötesine geçer."

JOSEPH JOUBERT

son söz:

aptal, budala, ebleh ve deli'nin germen, anglo-sakson ve latin kökenli dillerde birbirlerine benzer karşılıkları var. ancak belbo'nun *budala* tarifine, *matthijs van boxsel'in* *aptallık ansiklopedisindeki* aptallıklar daha yakın gibi duruyor.

savaş için

artık hiç bir şey anlayamaz oldum.
ne olayları ne de kendilerine insan diyen insanları..
ne olacıklardan dolayı üzüntümü, ne de buna sebep olan
bir takım insan kılığındaki soysuzlara söylenebilecek,
kendimi ifade edebilecek sözcüklerin lügatimde yeri
kalmadı...

alışılmış bir tanrı kavramına inanmadığım halde her gece
dua eder gibi bir savaşın olmaması için ricakâr
oluyorum..
bilinmeyen bir kuvvete..
inanmasam dahi ilahi bir adaletin varlığına dayanmak
istiyorum.

çünkü artık, bırak bütün dünya insanların büyükçe bir
çoğunluğunun, onların da üzerinde bulunan bir çok devlet
ve hükümetlerin bile karşı gelmelerine, çırpınmalarına
rağmen, tabiri amiyane ile kimsecikleri takmayan ve hiç
bir kuvvetin karşı koyamadığı, bir şeyler yapamadığı vahşi
ve ahlaksız bir saldırıyla karşı karşıyayız..
artık benim gibi bir zavallının da internet sitelerine imza
atması, sokaklarda saat yedilerde mumlar yakması,
teneke tava çalması, bir takım etkinliklerde ileri geri
konuşması dışında yapabileceği bir şeyi kalmıyor..
ares'î durdurmaya muktedir olmayan..
yani bir ilahi adalete dayanmaktan başka bütün çarelerin
giderek tükendiğini hissediyorum...

bu çaresizlik beni mahvediyor.
bunun dışında fason bir ceket gibi üzerimize oturması
gereken velakin bit pazarına düşmüş demokrasi denilen
bir ceketin bir takım buyurganlar tarafından nasıl tersyüz
edilip, içine tıkıştırılmamıza şaşıp kalıyorum.
bir de menhus ceketin her bir tarafı dökülüyor..
her bir tarafı...

dün açık radyoda bir programda birinci tezkerenin kabul edilmesini daha sonra da salt çoğunluğun bulunamaması nedeniyle reddedilmesini duyan bir dernek yöneticisi hislerini ve gözlemlerini anlatıyordu..

o sırada oratköy'de mi bir yerlerdeymiş. ve yanında abdurrahman dilipak ile (inanmış bir sağ yazar) bedri baykam'ın (bir kemalist) bunu duyar duymaz nasıl birbirlerinin boyunlarına sarılmışlar... nasıl kucaklaşmışlar...

bunları dinlerken o kadar mutlu oldum ki, anlatamam... çünkü tezkerenin reddediliş günü benim de gözlerimden yaş geldi...

işte bir zavallının veya birkaç zavallının yapabilecekleri bunlardır...

artık tanrı niçin günahsız çocukların ölümlerine cevaz verir diye sormuyorum.

tanrı niçin milyonlarca bigünah insanın vahşice katledilmelerine, açlıktan ve susuzluktan telef olmalarına göz yumar diye düşünemiyorum...

onları öldüren katiller, arkalarına alıp ona inanmış gibi göründükleri tanrılarından belki de daha zalim... daha acımasız.

tanrı şimdilik onlar.

lakin gün döner...

güneş doğar...

kanların aktığı yerde kıvıll çiçekler biter...

24mart2003

öylesine...

üzüntülerini ve endişelerini anlıyorum.
sokaklarda ve caddelerde, konsolosluk önlerinde toplanan
ve ellerinde pankartlarla savaşa karşı bağırıp çağıran ve
yürüyen insanları da...
anlıyorum ve onlara hürmet ediyorum.

istedikleri tek şey barış...
burada kocaman bir parantez açıp, kendi mantığıma göre
ilk önce yapılan bir yanlış düzeltmem lazım.
o da nedir?
barış bir düalitenin öteki ucudur. yani savaşın, kavganın,
gürültü ve patırtının diğer ucu. yani bunların olmadığı
yerde barış vardır diyemeyiz. çünkü sulh ve sükûn içinde
yaşayanlar ve savaşları kavgaları bilmeyenler için karşıtını
bilebilmek ve kullanmak imkansızdır. eğer üzerinde
yaşadığımız dünyada güneş hiç doğmasaydı acaba
konuşma dilimizde "gece" diye bir sözcük olur muydu?
neyse...
uzun lafın kısıası.

anlayamadığım bir başka şey...
nasıl oluyor da yüzlerce seneden beri sirklerdeki onlarca
acar, kuvvetli, paralayıcı, kükrediğinde yeri göğü inleyen
ormanların kırılları arslanlar, elindeki kıcı kırık bir tek
kırbacı ve belinde de belki de kurusıkı patlayan bir
revolverinden başka bir tek dayanağı olmayan, dört karış
altı parmak bir arslan terbiyecisine karşı çıkamadılar?
nasıl oluyor da her seferinde kırbaç şakladığında
ormanların kırılları ve kırılgıçeleri hooop diye taburelerin
üzerlerine tünediler ve patilerinle baş baş yaptılar
seyircilere?
ve nasıl oluyor da yüzlerce seneden beri bu dayanılmaz
ayıpla beraber yaşayabildiler?
filler, leoparlar, kaplanlar, atlar, maymunlar, köpekler...

özgürlükleri bir pamuk ipliğine bağlı olmayan bunca tanrının yarattığı...

nasil oluyor da bir pençe, bir hortum darbesiyle yere çalabilecekleri bir beberuhi karşısında elpençedivan susta durdular?

insanlar sürüler halinde ellerinde pankartlar ve bayraklar ve alev alev yaktıkları amerikan kuklaları ile caddelerde hükümetlerinin, devletlerinin polisleri, kolluk kuvvetleri ile cebellesiyorlar.

demokrasi adına, bildikleri, karşı durdukları savaşın adına bir şeyler başarabilmek, barışı getirebilmek namı hesabına...

bu insanlar, bu hükümetleri ve bu devletleri seçen ve işbaşına getiren bu milyonlar, bir avuç eli coplu, eli kırbaçlı, kurusıkı patlayan bir revolverlerinden başka bir tek dayanakları olmayan faşist mekanizmaya teslim olmuşlar...

teslim edilmişler...

ve sürüler halinde ellerinde pankartlar ve bayraklar ve alev alev yaktıkları amerikan kuklaları ile caddelerde dolaşıp avaz avaz bağırdukları halde kafeslerini yıkıp, zincirlerini kırıp, isyan edip terbiyecilerini paralayıp yiyemiyorlar...

onca zahmetle ovalayarak şişeden çıkardıkları, insan çocuklara hizmet edeceğine dair söz vermiş "cin" i, yaptığı bunca ahlaksızlıklara karşı ceza olsun diye, yeniden şişesine sokamıyorlar.

bir düğümlü kırbaç, bir kurusıkı patlayan revolver. bir cop ve basınçlı su onların hepsini susta durdurmaya ve... kafi geliyor...

dante cehenneme girerken kapıda şu yazıyı görür:
"... ve sizler içeri girenler, bütün ümitlerinizi dışarda bırakınız.."

altmışaltı yaşında da bundan başka bir şey söylenemez...

149 PROCLAMACİON

fakat bir de...
yine de teselli olsun için...
oktay rıfat şiirinin bir yerinde diyor ki:
"büyük balık küçük balığı yutar demişler...
bok yemişler,
hem sen balık değilsin ki ahmet..."
kafanı şişirdim. kusura bakma.

rüya üzerine birkaç söz

“ben” diye tanımladığım şey kafamın içindeki bir kilodan biraz daha fazla olan gri bir maddeden başka hiçbir şey değil.

nelerden korkuyorum. neleri seviyorum. nelere ilgi duyuyorum. nelere iptila derecesinde tutkunum. bunların hepsini o biliyor. o gri madde.

ben (ne demekse...) onun beni yönettiği, yönelttiği şekilde hareket ediyorum, bazen onun varlığını hissediyorum.. biliyorum. bazen de düşünüyorum, bu sefer de “ben”in kim olduğuna dair şüpheyeye düşünüyorum. korkularımı ben mi öğrettim o’na? yoksa o korkularını kendi kendine mi üretiyor? her neyse.

korkular, fobiler benim korkularım benim fobilerim olmakla beraber bunların hepsi onun içinde.

“irademle” bir şeylerin “gidişatını” ele almak istediğim zaman bunu “ben” mi yapıyorum? hayır. o karar mekanizmasını istediği gibi işletip duruma el koyuyor. gözlerin bütün bakıp gördükleri, seyrettikleri,.. kulakların duyup işittikleri, misafir oldukları...

burunun algıladığı leş kokuları mis kokuları rayihaları...

elin tuttuğu sert toprak, narin bir ten, ince kadife...

dilin üzerinde yuvarlanan nefis bir tat, ekşi limon, keskin biber...

o’na aktardığım bütün bu verileri bir bilgi bankasında saklıyor. benim yapabildiğim zaten bu kadar. bunların dışında aktarmadığım görmediğim hiç bir datayı o bilemez.

korkularım benim değil, onun korkuları...

o korkuyor. bunun benimle bir ilgisi yok.

hırsızdan, daha doğrusu gece hırsızından korktuğunu biliyoruz. o da ben de.

ben uykudayken bütün bu dataları elden geçiriyor.

kendisinin korktuğu gece hırsız olayını öne çıkartıyor.

korktuğunu biliyor. ama yine de odada olamayan bir

resim sehпасı yaratıyor. - bunu nasıl ve ne niçin yapıyor

bilemiyorum. – üstüne kağıtlar ilıştiriyor. ve kapısı penceresi sıkı sıkıya kapalı olan bir evin içinde rüzgârlar estirip kağıtları uçuşturuyor. olmayan hava akımı ile. sehpanın arkasında birisinin olması, olma ihtimali o'nun ödünü kopartıyor. ama yine de oraya göstermediği, çekiştirip çekiştirip çıkaramadığı ama orada olduğunu bildiği bir varlık koyuyor. saldırıya uğrayabileceğini pek ala biliyor. bundan ödü kopuyor. ama artık mantıklı değil. bütün bildiklerinin çerçevesinde kendisini gemsiz hissettiği zaman (rüyada) gemleri ele alıp elinden gelen, bastırmak istediği her şeyi su yüzüne çıkartıyor.

kendi kendisine eziyet ediyor.

yani kısaca beş duyudan elde ettiği bilgileri kullanarak yarattığı bir benliği ve onun sevinçlerini, elemelerini, korkularını yine kendisi bilgi akışı olmadığı, kendisiyle baş başa kaldığı anlarda – rüyalarda – birbirlerine ekleyerek, çıkartarak ya da uydurarak – ki bu bence daha çok – kendi kendisini sevindiriyor. olmayacak gökyüzlerinde kanatsız, yerçekimsiz pervasız uçuyor. on sene önce ölen annesini görüyor. genç, mahzun, ona doğru ellerini uzatarak bir şeyler isterken. anlayamıyor ne olduğunu. sıkılıyor. ya da yukardaki gibi en basit korkularını (akıllı uslu, aklı başında bir organ olarak) sağlatmak, rehabilite etmek varken sisli lambası yanmayan mekanlardaki esen rüzgarlarla ve saklanan hırsızlarla kendi kendisinin ödünü kopartıyor.

uyanık olduğum zaman işte bunları anlıyorum. iradenin, idarenin, yönetimin, karar mekanizmasının bende olmadığını. benim görevim yalnızca beş duyumla onun istediği bütün dataları, bilgileri o'na iletmek olduğunu... ben sadece bir kap, ipli bir kukla olduğumu, birileri tarafından rölelere, düğmelere, şaltere basılarak idare edilen bir robottan farkım olmadığını anlıyorum... başka bir kuvvet tarafından ele geçirilmiş... karabasan...

Faust

tanrının şeytana vermiş olduğu bir söz vardır.
"bana sadakatle hizmet eden kulum faust'u asla yolundan
geri çeviremezsin.
"onu kandırmacalarıyla kendi tarafına çekemezsin."
bahis tutuşulur. ve eğer şeytan her bir maharetini ortaya
koyup faust'un ağızından "verweile doch du bist so schön"
sözünü alırsa ruhu da onun olacak...

hollanda'nın deniz kıyılarında karaların denize karşı
verdikleri savaşta yapılan inşaatlar karşısında en sonunda
faust şeytanın duymak istediğini söyler.
"kal böylece, çok güzelsin."
bu sözler hazzın, o güzel ve muhteşem anın verdiği
mutluluğun daim olması için söylenir...
ve o anın durması ve ebedi olması için...
bir güzelliğı sonsuza dek yaşamak...
ölmeden...
halbuki denemez miydi "nihayete er artık, çünkü çok
güzelsin..."
ve ağlamanın gülmeden daha güzel olduğu...

14mart2004

avrupa...

belki de ikinci baskı olacak ama tekrarlamak ve hikayeye bir şeyler daha katmak için...

bugünlerde olayların akışı, ap'nin aldığı kararlar vesaire vesile oldular...

efsaneye göre bir grek (ya da isterseniz bir yunan) tanrısı olan zeus ki kendisi en baba tanrıların başında gelir, tutulduğu europa'yı (yani avrupa da diyebiliriz) kaçırmayı kafasına koyar.

efsanenin aslı türkçe değil. iyi ki de değil. çünkü koskoca saçlı sakallı muteber, saygın tanrıların tanrısı zeus'un asıl maksadının avrupa dilberini kaçırıp onu baştan çıkartıp ve cazibesini kullanarak bir aşk yaşamak olmadığını, düpedüz zavallı kıza tecavüz etmek olduğunu biz yazsak, ohooo...

ama yazan onlar...

iyi ki de yazıyorlar...

böyle bir şeyi biz "müslüman türkler (!..)" söylesek ermeni ve kürt sorunları ve kıbrıs rum davaları anında onikinci plana itilip bir grek tanrısına hakarettten aihm'lerde davalar açılıp ve avrupa kapılarında sittin sene daha bekletilirdik...

hem de belki de la haye'deki tarafsız mahkemede bir de hakaret davası açılarak...

her ne hal ise...

zeus baba girdiği boğa kılığında sırtına bindirdiği "avrupa dilberini" -hem de babasından habersiz- girit adasına atıp ona sahip olup çirkin tanrısallık emeline nail olduktan sonra avrupa hatun da girit'in ilk kraliçesi oluyor.

eee... yakışır... her şey karşılıklı...

baba zeus herhalde pek çok memnun kaldığı muameleden ötürü kendisine "talos ve laelaps" adında biri robot diğeri köpek iki de hediye veriyor. bir de bunlara ilaveten her attığını vuran bir mızrak...

şimdi düşünüyorum da, avrupa'nın birliğine duhul edebilmemiz için bu kadar çırpınıp bu kadar helak olup

pantolon dizkapaklarımızda yerlerde sürünmelerden mütevellit bin tane yamaya rağmen halen huzura alınamıyorsak, o zaman ham'fendiye memnun etmek için acaba diyorum kendilerini şöööyle heybeli ya da burgaz'a atıp bir beraberlik yaşasak, gönlünü hoşça etsek daha mı başarılı oluruz?

filvaki biz her ne kadar grek tanrıları kadar saçlı sakallı, iri ve heybetli değilsek te cümle alem bizim bu işlerin erbabı olduğumuzu bilir, hem de bir karıyı kaçırmak için davar kılığına girmek te biliyorsunuz ki racona ters düşer... artık bu işi kanun hükmünde bir kararname ile baş müzakereciye mi verirler, yoksa daha da büyük bir iki devlet büyüğümüz mü bu işi üstlenir bilemem. ama kedi köpek, ok mızrak yerine iş bittikten sonra kendisine pekala bi şişe rakı ve bir paket latilokum hediye edilebilir. yani bizden bu kadar.

29eylül2005

bunama

insanların yaşam deneyimleri doğrusal (lineer) toplamlardır. ancak hafıza izlenimlerinin zaman içerisinde karşılıklı ilişkilerinde (korelasyon) bu giderek sınırsızca yükselen bir işleve (fonksiyon, dizi) dönüşür. eğer bir gün insanoğlunun bin seneden fazla bir yaşam beklentisi olabileceğini düşünürsek o zaman hafıza çağrışımı veya ilişkilendirilmesi (asociation) için tamamen başka bir metot icat etmek ya da bulmak gerekir. aksi halde insan, bilgilerin (data) çokluğu altında boğulur ve karar verme mekanizmasını yitirebilir. sonuç delirme ve bunama olur.

filvaki yukarda öne sürülen söylemde insanoğlunun yaşamının "eğer bin sene olursa" varsayımından hareket edilmiştir. halbuki yirmibirinci yüzyılda bazı istisnalar dışında insanın halen yaşamdan yetmiş ila seksen seneden fazla bir beklentisi yoktur. bütün gerontolojik çalışmaların bile önümüzdeki yüzyılda insana bir on, bilemedin yirmi sene daha kazandırabileceği düşünülebilir. daha fazlası değil.

fakat yukardaki yazıda insanı delirmenin ya da bunamanın eşiğine getirebileceği söylenen bilgi çokluğu (yoğunluğu) altında çökebileceği söylemi, halen içinde yaşadığımız ve sınırsız geometrik bir diziye tırmanan birikim ve bozulmanın, bin senelik bir yaşama gerek bile olmadan, daha şimdiden delirmek için gerekli ortamın sağlandığının habercisidir.

yine de insanoğlunun halen içinde yaşadığı çevreden kendisine doğru dalgalar halinde gelen dayatmalar, reklamlar, saçmalıklar, mantıksızlık, devlet terörü, savaşlar, kölelikler, küresel ısınma, canlıların teker teker yok olması ve benzeri algılama ve izlenimler karşısında delirmediğine ve bunamadığına ve her şeye karşın halen

ayakta durabildiğine göre ³⁹ teoride yanlış bir şeyler var gibi.

ya da kısacası bütün haksızlıklara, işkencelere ve devlet denilen o hayvanın ⁴⁰ dayatmasına karşın duyarsız, tepkisiz, apolitik bir topluma dönüşüyorsak o zaman bu yeni bir hafıza ilişkilendirme metodunun bulunmasına gerek bırakmayacak ve her birimizin kalın kabuklarımızın altına çekilerek teker teker gergedanlaşmamızın ⁴¹ bir işaretidir.

not:

birçokları tarafından, haklı veya haksız, vatanperver veya değil, işgüzar ya da vazifesinas gönderilen "*bor'umuza sahip çıkalım*", "*toryum elden gidiyor*", "*uyanın telekomu peşkeş çekiyorlar*" gibi iletilerde halen berenger'in kişiliğinde bir metamorfoza karşı durmanın hiç bir faydası olmayacağına, sonunda bir gergedana dönüşmenin kaçınılmaz olduğuna inanıyorum. lütfen ayak diremeyin, inat etmeyin...

gergedanlaşmak, akıl fikir hafıza zeka gibi şeylerle uğraşmaktan daha kolay değil mi?

27temmuz2006

³⁹ en azından ülkemizde

⁴⁰ hay = yaşayan, canlı anlamında

⁴¹ eugene ionescu, gergedanlar

bazı dostluklar

bazı dostluklar incikle pişmiş havuçlu patatesli haşlamaya benzerler.

ilk pişirildiğinde daha tam kıvamında değildir.
sıcaktır.

üfleyerek yemek gerekir. yoksa ağzınız yanar!..
etin, havucun, patatesin özü de suyuna tam geçmemiştir.
ama her ısıtılıştta daha bir ağdalanıp daha bir
lezzetlenirler.

son parça etine, son patatesine son kaşık et suyunu
dek...

bazı dostluklar pilava benzerler.

ilk piştiklerinde ve altındaki ateş söndürüldüğünde
tencerenin üzerine konan gazete kağıdı ve onu da üzerine
kapanan kapakla dört elif bir miktar demlenmeye
bırakılması gerekir.

iyi demlendiyse tane tane doyumsuz bir tadı olur.
lakin artanı buzdolabının soğuşuna kaldırılıp ertesi gün
ısıtıldığında ve daha sonraları buzdolabı ile ocak arası
gidip geldiğinde ise tadı giderek koflaşır.
ve piringler tıklar tıklar insanın ağzında dolanıp büyür.

bazı dostluklar patlıcan oturtmaya benzer.

piştikten sonra ancak bir kerelik olur.

ve ertesi güne kat'iyen kalmaz.

patlıcan sevenler için o bir kerelik taamin ağızda bıraktığı
muhteşem lezzet, uzun süre patlıcandan mahrum kalınsa
da zaman boyunca hatırlanır...

ve beynin kıvrımları onu tatlı tatlı yad eder.

bazı dostluklar nane şekerine benzerler.

ağıza bir tane atıldığında hoş bir rayiha, tatlı bir lezzet ve
bir serinlik kaplar insanı. nefes alıp verdikçe serin bir dağ
havası iner insanın gırtlğından aşağıya.

ve biri bittiğinde insan refleks halinde bitmesini istemediği
bir mutluluğu, elinin altındaki kutu muhteviyatına
daldırarak biteviye devam ettirir.
kutunun içi bitip te kutu buruşturulup en yakın çöpe
atıldığında ağızda halen serin bir bahar havası vardır
mutlaka.
lakin o da çabuk geçer...

bazı dostluklar sarımsaklı yoğurtlu baklaya benzerler.
eğer bakla kıvamında pişmişse ve eğer sarımsağın dozu
abartılmamışsa insanın yedikçe yiyesi gelir.
ve ilk anda yoğurt, sarımsak ve baklanın gevrek
harmanlanmasından başka hiçbir şeye önem verilmez ve
bir tad denizine bırakır insan kendini.
lakin hazım başladıktan sonra mide şişer...
bağırsaklarda toplanan gazlar bir türlü hiçbir menfezden
dışarıya çıkamazlar,
ağızda hasiyetli sarımsağın nahoş tadı...
ve sanki dışardan bile duyulacakmış gibi guruldayan bir
mide gelecekteki bakla yeme projelerini bir süre
erteleyebilir.
bazı dostluklar yukarda belirtilen rahatsızlıklar
doğrultusunda kuru fasulyeye de benzerler.
ancak kuru dedin mi helve gibi olmayan ktır ktır da
olmayan şöyle ağızda dağılan cinsten olması kıymet taşır.
buna rağmen yine de o güzel yemek ağzı kavuran acı pul
bibersiz olmaz.
mazoşist bir zevkle yutulan lokmaların yangınına ve daha
sonra de gazına da katlanmak gerekir.

bazı dostluklar kıymalı lahana yada bilinen adı ile
kapuskaya benzerler. zamanların sonuna ve paraların
darlıklarına gelindiğinde artık pek başka bir seçenek
kalmadığı için sofraya zoraki misafir olur. çoğunlukla
lokmalar ağızda büyür. suyuna (eğer varsa) bolca ekmek
batırılıp damağa daha lezzet gelmeden lokmalar
yutulmaya bakılır.

kapuskayı sevenler de vardır mutlaka. lakin dostlukları yavan olur

bazı dostluklar antep baklavasına benzerler.
fıstıklısı, kestanelisi, sadesi bir tarafa, ağıza atılıp eriyip
gittiğinde insan zevkten bir hoş olur.
ve o zevkin devamına hasret bir diğer lezzet zaten çatala
batırılmış ağıza atılmak için alesta beklemektedir.
ve fakat dördüncü samsadan sonra tatlının bütün
tatlılığına rağmen çatal artık bırakılır...
çünkü fazlası hem insana baygınlık verir hem de mide
bulantısı yapar.

bazı dostluklar çok kılçıklı deniz balıklarına benzerler.
buğulaması bir güzel yapıp ta insanın önüne geldi mi ilk
sefer manzarasına bakmaya doyum olmaz.
daha sonra o güzelim suyuna ekmek batırılıp bir bismillah
denilir.

etrafında dolanan domates biberine pek yüz verilmez.
ve derisi belki de şöyle bir kenara itilip bembeyaz etine
çatal daldırılır.
kimileri baş ve işaret parmaklarıyla kendini o lezzete daha
bir yakın hisseder.

ancak kılçık konusunda çok dikkatli olmak gerekir.
ağızda eriyip giden o güzelim balığın her daim bir iki
kılçığı çıkar; belki daha bile fazla.
kılçıklar yine baş ve işaret parmakların yardımı ile
dikkatlice tutulur ve tabağın kenarına konulur.
bir de boğaza kaçtı mı... aman allah...

bazı dostluklar egzotik çin yemeklerine benzerler.
oturduğunuz yerden kalkmadan yemeklerin envai çeşidi
döner bir düzenek üstünde önünüze gelir. ekşi tavuklar,
haşlanmış ananaslar, yağda kızarmış muzlar, şekerli
kekremsi börekler, lapa pirinç pilavı ve bol yasemin çayı.
onlara gösterdiğiniz o sıcak ilgi masa başında bir tek o

160 PROCLAMACİON

akşamlıktır. sokağa çıkıp eve gelene kadar bütün o uzak
ülke tatları belki de damağınızda daha bir süre asılı kalır.
sonra onlarda uçar gider.

bir dahaki çin lokantası sefasına kadar...

03mayıs2007

161 PROCLAMACİON

SU....

fazla su harcamayın su tasarrufu yapın diyorsunuz. bulaşıklarınızı elde yıkamayın, bulaşık makinasında yıkayın diyorsunuz. duş yaparken traş olurken ellerinizi yıkarken dişlerinizi fırçalarken harcadığınız suya dikkat edin diyorsunuz.

dünya dört nala bir kötüye doğru, dünya susuzluğa, dünya kuraklığa doğru gidiyor diyorsunuz.

bunu bize siz mi söylüyorsunuz ?

bizim zamanımızda içme sularımız bir merkebin sırtına yüklenmiş hasır kaplı cam damacanalarda gelir, üstünde ince bir tülbentin bağlı olduğu geniş karınlı altı sarı musluklu, alçakça bir taburenin üstüne tünemiş sırlı toprak küplere doldurulurdu; damacananın içine saka amcanın soktuğu pirinç bir borudan nefes alıp akardı sular küpe doğru. sürahi, bardak, yemek suyu o sarı musluktan doldurulurdu ve itinayla kapatılan musluktan ola ki su damlarsa diye musluğun altına bir de toprak kap yerleştirilirdi.

güzelim içme sularını (içme suyu olup olmadıkları bile belli değil ya!) adi plastik şişelere doldurup doldurup ta yarısını içip yarısını da oraya buraya döken, suyun SU olduğuna zerre kadar önem vermeden arabanızda ya da bir yerde unutan sizlersiniz..

ya da ayak topu maçlarında kızdığınız oyunculara o plastik içme sularını daha açılmadan içilmeden fırlatıp atan yine sizlersiniz.

bizim zamanımızda bir porselen beyaz kabın içerisine ocakta çaydanlıkta kaynatılan musluk suyundan bir miktar konulup traş fırçasını suya şöyle bir daldırıp bol sabunladıktan sonra çift taraflı nacet marka jiletle traş olurduk. ve her seferinde traş bıçağını porselen kabın

162 PROCLAMACİON

içerisindeki suya daldırıp bir iki çalkalar, bıçağa biriken köpükten kurtarıp traşa devam ederdik. musluk en sonunda açılır ya iki ya da üç sefer iki el dolusu su çarpardık yüzümüze. o kadar...

inkar etmenize hiç gerek yok. sizler bir taraftan suratınızı kazırken bir taraftan da şar şar akan musluğun altına ara sıra tuttuğunuz traş bıçağınızı çalkalıyorsunuz; suyun neden böyle bol keseden aktığının farkında bile olmadan.

bizim zamanımızda evlerin hamamında *(o zamanlar banyo yoktu. o zamanlar banyonun italyancadan bozma kodes olduğunu da kimse pek bilmiyordu. hoş şimdi de bilen yok ya)* kuruca odunla yakılan o zamanlar dahi şofben tabir edilen sobalarda ısınan suların taşmadan miktarı kafi doldurulduğu

kurnalardan tas tas su alınıp sabunlu kafamıza ya da vücudumuza dökünülürdü. adam başı bir, bilemedin iki kurna su ile yıkanma işi hallolurdu. hem de en temizinden

bugünlerde sokaktaki avamın bile sanki ağzına yapışmış: "abi sabah bir duş aldım kalkar kalkmaz... akşam da almıştım ama.."

görgüsüzlüğün dik alası... insan bedeninin her bir tarafına çeşitli açılardan sular püskürten sözde modern 'jakuzi' aletlerinin içerisinde, karşısında, altında dakikalarca boşa akan duş sularının altında kafaya sürülen bir gıdım şampuanla, aleme yapılan fiyakanın dışında harcadığınız onca suya yazık değil mi?

ya da anca yarım ton suyla dolan banyo küvetlerinize girip kabaran kirlerinize beraber o kirlerden güya kurtulmak istemeniz...

163 PROCLAMACİON

bizim zamanımızda elverdiği kadarı ile her evin bahçesi, ağacı, çiçeği vardı. ya da çoğunlukla cam içlerinde saksı veya vita-yağı tenekelerine ekili sardunya ya da fesleğenlerimiz... akşam vakti olduğunda ya musluktan ya suyunu el tulumbası ile çektiğimiz sarnıçtan ya da kuyudan doldurduğumuz delikli bahçe sulayacakları ile her ağaca her çiçeğe istediği kadar suyu itinayla ve de sevgiyle verirdik. ne bir damla eksik ne de bir damla fazla.

karınca yuvalarına dönüştürdüğünüz şehirlerinizdeki binalarınızın, apartmanlarınızın, sitelerinizin o zevksizlik numunesi olan, bilhassa ingiliz çimlerini, ya da varsa bir iki sap çiçeğinizi bahçıvanınızın, olmazsa kapıcınızın eline verdiğiniz itfaiye hortumlarıyla bol keseden alabildiğine, bilinçsizce sulatmanızın kabahatlisi biz miyiz ?

bizim zamanımızda pek öyle otomobil lüksü yoktu. hatta en yakın zamanlarımıza gelinceye kadar bile onları sizler gibi ilahlaştırmadık. o yüzden kapımızın önünde ancak bir nakil vasıtası evsafında bekleyen 'dört tekeri', belki de bir cumartesi ya da pazar günü yıkamak aklımıza gelirdi. musluktan alınan bir tek kova suya daldırılıp daldırılıp sıkılan bezle araba bir güzel temizlenir, daha sonra da kovada artakalan su bonkörce çatısından aşağıya ya da ön cama doğru boca edilirdi. araba yıkamak buydu.

içinde yaşadığınız şehrin pisliğine, tozuna dumanına, çamuruna zifosuna rağmen yollarda bu pislik ve sefaletten nasibini alıp ta leş gibi dolaşmakta olan ya bir ya iki otomobil görebilirsiniz. geri kalan seyrüsefer mensubunun vasıtası ayna gibi pırıl pırıldır; onca çirkef şehire, onca şehir çirkefine rağmen.

çünkü her mahalle arasında mantar gibi biten 'araba yıkama istasyonları' sağ olsun. her yarım saat içerisinde tonlarca suyu tazyikle arabalara sıkıp, daha sonra köpüklü şampuanlarla yıkadıktan sonra bir daha

mirasyedi gibi canım suları tenekeden dört tekerlerinizin üzerine boca ederken "aman bulaşıklarınızı elle yıkamayın" diyerek faturayı bize çıkartmanız ayıp değil mi?

biz yağmura bereket dendiği, damlardan saçaklardan oluklara oradan da borulara dolup aktığını ve fakat boruların altına birer fıçı konularak yağmur sularının dahi biriktirildiği devirlere de yetiştik.
ve o zamanlar daha dünyanın çivisi henüz çıkmadığı için müslüman taifesinin en sahtesinin iki de bir de alayı vala ile yağmur duasına çıkması da söz konusu değildi.

bugün bol keseden savrukça ve şuursuzca harcamalarınızla o raddeye geldiniz ki, artık devrin başkanının bile yağmur duasına çıkmasını gayet tabii buluyorsunuz. hatta o duadan medet bile umuyorsunuz. bu işlerle uğraşacak bir tanrının olup olmadığını tam olarak bilmediğiniz ya da gönülden inanmadığınız halde. çünkü bu yağmur dualarına şemsiyesini de alıp giden bir tek müslüman görmedim daha...

ayıp!.

biz suya hasretlik çekmedik.

biz suyla beraber yaşadık.

tabiatın bir parçası olarak.

ama sizler...

yumurta kapiya gelip dayandıktan sonra felaket tellallığı

yapmayı kahramanlıktan, medeni olmaktan ya da size

göre insaniyetten sayıyorsunuz.

geç kaldınız.

seattle söylemişti.

hatta bizlerden de önce.

"bir gün gelecek beyaz adam kendi pisliği içinde

boğulacak."

sohbet II ⁴²

birden aklımıza takılsa da kalkıp sizin oralara gelmeye kalksak..
valla neresinden baksan buralardan oraları en azından binlerce kilometre yol tutar, hem de kim bilir trenle kaç saat çeker.
tayyare dersen, paramız mı yetiştirilmiş sanıyorsunuz.
haaa bir de kısa yol var tabii...
hani ankara’lardan falan kazma kürek bir kazmaya başlasak ta dimdik aşağıya doğru bir kuyu açsak; bin kusur kilometre...
kendimizi delikten aşağıya koyverdik mi...
şıppadnak sizdeyiz.
yani diyeceğim o ki doğru dürüst nizami yollarla da kestirmeden de sizlere bir hayli uzağız.
ama sağ olun sizler yine de internet minternet falanla uzağı yakın kılmaya doğru bir hamle yaptınız.
allah razı olsun...
sizler oralardan bizlerden haberlerle hasret gideriyorsunuz, bizler de oralarda bir yerlerde dostlarımızın olduğunu düşünerek kendimizi avutuyoruz...
bakıyoruz, okuyoruz da haberler oradan buradan..
sizin memleketten..
dışarıklardan..
ve tabii, tabiatınız icabı kan çekiyor ya, biraz da bizim buralardan..
...diyeceğim ama haksızlık etmiş olurum.
bizim buralardaki bir sürü çarpıklıklar çurpukluklar, alışkanlık ta demeyeyim de, vakayı adiyeden olduğundan dolayı değil gözümüze batmak artıkin farkında bile olunmazken, sizler bunları sütunlarınıza taşıyarak memleketin diken üstündeki halini hülasa tasvirde bir hayli başarılı oluyorsunuz...

⁴² avustralya’da yayınlanan “ayorum” sitesine gönderildi.

işte mesela bir kanun maddesinin akıbeti, işte mesela başbakanın halleri, işte mesela caddelerimizin fiyatı, fakir zengin farklılıklar vesaire vesaire....

tabii bunların yanında daha sırada olan kavgalar döğüşler, müstakbel (inşallah) sınır operasyonları, borç ve tesettür konuları da (ikinci inşallah..) herhalde gündeme gelecektir.

bu kadar hengame arasında şöyle elimi şakağıma dayayıp bir tefekkürlendiğimde, sanki atalarımızın bir kere bile olsa boş laf ettiğine inanacağım neredeyse.

ne demişler?

davulun sesi uzaktan hoş gelir, demişler atalarımız...

valla, davul bizim burada kulağımızın dibinde gümbür

gümbür gümbürdedikçe kulaklarımızı sağır ediyor... da...

oralara gelinceye kadar da zahir sizlerin de kulak tozunu

patlatıyor ki teee sizin oralardan bile davulun sesinde

artık bir hoşluk bir letafet sezinlemek ne mümkün?

bunlar bu cihete ait olan yazılarınızdan anlaşılıyor.

işte burada haksızlık ediyorsunuz gibime geliyor.

bakın bir haftadan beri ne atom bombası ve de ne londra konferansı...

ayak topu ile hop oturup hop kalkıyoruz.

ilk önce diyarı küffardaki galibiyetimiz ile hamdolsun

memleketimiz evlatları bir tarih yazmakla kalmamış,

bütün vatanın ağlayan anasının cümle yarasına

pansuman yapmıştır.

yazılan bu tarih her ne kadar bizleri sevinçlere,

bahtiyarlıklara garketmişse de yine de bir hafta boyunca

uykusuz geceler geçirmek zorunda kalmışız...

neden?

yazılması elzem olan daha büyük bir tarihin arifesinde

cümle alem tedirginlik içinde,

iş güç bir tarafa, el ovuşturup saç yolmuştur.

endişeler, aritmetik hesaplar, boşa koymalar, doluya

bakmalar...

hatta memleketimizin bütün sıkıntıları ve dertleri bir

tarafa yazılması mutlaka elzem olan bu tarih bazılarımızın

bağırsaklarını bile bozarak alafranga aptes taşı üstlerinde sürüm sürüm süründürmüştür.

fakat allahın inayeti ile, medyamızın ısrarla dürtüklemesiyle, federasyonumuzun ortaya koyduğu dört milyon euro gibi basit bir galibiyet priminin şevki ile ve en önemlisi yurdumun insanının artık bundan başka tutunacak dalı kalmadığından aslanlarımız bize bir galibiyet daha hediye ederek bir ikinci tarih daha yazmışlardır..

bu ne biçim zaferdir ki sağlı sakallı, kelli felli, ense kulak yerinde onca insan göz yaşlarına boğulmuşlardır..

bu ne biçim zaferdir ki yazılan tarihler bizleri on çamçak kıımız içmişiz gibi esrik etmiştir..

bu nasıl bir zaferdir ki nasıl seller gibi göz yaşları döktüğümüzü, nasıl artık bütün dert, gam, kasavet, çankaya mankaya, türban mürban endişelerinden bizleri asude etmiştir..

bu ne biçim bir zaferdir ki cumalarda minberlerden ahaliye allahın lütfu olarak vaaz ettirilmiştir..

bu nasıl bir zaferdir ki bütün husumetleri toprağa gömerek bizleri yeniden diriltmiş, karın gurultumuzu dahi bastırabilmiştir..

sizlerin, tabii tabiatınız icabı ve her ne kadar kan çekse dahi oralarda bu sonsuz sevincimizi anlamanız ne de olsa biraz zordur...

lakin lafın dirhemini okkaya tebdil etmemek gerekir. diyeceğim o ki oralarda bu mutlu günlerimizde yazı ve çizilerinizle bahtiyarlığımızı bir iki satırla paylaşırsanız....

iki banka hikayesi ⁴³

bundan üç ay kadar önce akbank`tan bir kredi kartı özeti geldi.

ödemelerimin yanı sıra "üyelik aidatı" altında 35 lira daha istiyorlar.

önce komik bir yazı yazdım.

"ben sizin hiç bir spor, toplantı, treking falan gibi bir aktivitenize katılmıyorum. dolayısıyla ben sizin hiç bir şekilde üyeniz değilim."

gibi komik bir mektup...

ve sonunda 35 liranın da iadesini rica ettim.

yanıt yok!.

biraz daha ciddi bir mektup yazdım.

yanıt yok!

çok acı ve hakaretamiz bir mektup yazdım.

cevap yok...

kalktım beşiktaş'ta kaymakamlıktaki *tüketici hakları derneğine* başvurdum.

bana basılı, resmi, yasalarla ilgili bir kağıt verdiler. boş yerlerini doldurdum. ve bu sefer onu yolladım.

tabii bütün bu yazışmalar iadeli taahhütlü mektuplarla oluyor...

bunun üzerine - yazılı değil.. .hayır... cep telefonuma arka arkaya mesajlar yağmaya başladı:

"- sayın yazgan, mevcut kredi kartı limitinizi üçbin liradan beşbin liraya çıkartmak için lütfen bizi falanca numaradan arayın. -"

garip değil mi?

ben adamlar 35 liramı geri versenize diyorum... adamlar bana haybeden ikibin lira daha kredi ister misin diyorlar. ama 35 liradan ses seda yok.

güzel...

tekrar telefon ediyorum:

⁴³ bu yazının burada olmaması lazımdı.. kişisel kırgınlıklar paylaşılmassa daha iyi olur..

169 PROCLAMACİON

"n'olacak bu bizim 35 lira ?"

"efendim bu kredi kartı aidatı bilmem nesi gayet yasaldır, ve bankamız bu parayı size geri ödemeyecektir."

öyle mi..

yeniden gidersin *tüketici hakları derneğine* ve akbank genel müdürlüğüne son bir ihtarname çekersin.

- yasanın falanca maddesi ve falanca içtihat kararı ile falan filan..-

aradan bir ay geçer..

akbank`tan kısa ve öz bir yazı.

"otuzbeş liranız hesabınıza aktarılmıştır."

bir ay sonra bu sefer hsbc denilen bir bankadan aynı numara.

ama tutar değişik.. 65 lira.

aynı konuşmalar, aynı mektuplar, bankanın nuh deyip peygamber dememesi ve tüketici hakları derneğinin devreye girmesi..

ve hsbc denilen bankanın 65 liramı bana hesaben iade etmeye razı olması.

buraya kadar her şey güzel.

yani güzel gibi...

akbank`a gidiyorum ve "şu benim iade ettiğiniz 35 liramı verin ve kartımı da iptal edin" diyorum. makul karşılıyorlar.

ve bir şekilde işi hemen hallediyoruz.

hsbc denilen banka ise iki köşe ötede.

iş bitsin diye beş dakika da ona uğruyorum...

"merhaba" deyip aynı şekilde 65 kağıdımı istiyorum.

"efendim sizin bizde aktif bir hesabınız varmış.. fakat sonra bu hesap inaktif olmuş.. onun için para burada ama biz size veremiyoruz...

merkeze telefon edeceksiniz" diyorlar. "oradan onlar bize parayı gönderecek, biz de size vereceğiz"

peki...

bankanın içindeki telefonlardan üç beş yedi falan çevirip
merkezi buluyoruz.
telefonda başka bir yere bağlıyorlar, oradan da daha
başka bir yere...
sonunda derdimizi anlatıyoruz.
"tamam efendim" diyorlar nazikçe. "paranızı üç gün sonra
göndeririz."
"niye üç gün"... prosedür öyle...
ona da peki...
"ham'fendi.. bu arada ben kartımı da iptal ettirmek
istiyorum, işlemi de siz yapıyormuşsunuz... lütfen..."
cevap:
"efendim sizin kartınızı biz zaten iptal ettik"
"yok yahu... neden peki, bir hata mı yaptık?"
"hayır efendim. siz tüketici hakları derneğine baş
vurunca, biz de 65 liranızı ödemek zorunda kalınca,
kartınızı otomatikman iptal ettik..."
"ham'fendi, yani bu bir tür ceza mı?"
"efendim yasalar masalar falan filan mırın kırın..."
durum böyle.
ben aslında böyle şeyleri hiç yazmam.
fakat olay bana yasalarla hakkını arayan, hatta bir ecnebi
banka karşısında bir türk vatandaşı olarak hakkını arayan
biri olarak tuhaf geldi.
hatta komik.
otuzlu yaşlarda böyle bir durum karşısında avazım çıktığı
kadar bağırabilir, hatta belki de işi el şakasına kadar bile
vardırabilirdim..
diye düşündüm..
ama yetmişli yaşlarda gittikçe salaklaşan insanların ve
toplumların karşısında, iyiden iyiye bükülüp iki kat olmuş
aptallıklarını ve yozluklarını düzeltemeyeceğime göre
yalnızca gülüyorum.
yani komik...

çorap makinaları

etrafta kim varsa gözaltına alınıyor.
listede olanları...
gözlerine kestirdiklerini...
işlerine gelmeyi...
laf söyleyenleri...
gözünün üstünde kaşın var diyenleri...
bir bir alıyorlar içeri...

ve işin gümüşü; ne için, neden, neye dayanarak, ne suçundan, yasanın hangi maddesinden, ne tür kanıtlarla içeri tıktıkları da belli değil...

ergenekon ilk başladığında çiziktirdiğim bir karikatürü hatırlıyorum.
koskoca türkiye haritası üzerinde kocaman bir ergenekon binası.
ve önünde cumhurbaşkanı ve başbakan.
cumhurbaşkanı ötekisine:
-yahu ülkede bizden başka kimse kalmadı..
diyordu; bomboş türkiye üzerinde...

bu olay karikatür olmaktan çıktı.
sanırım artık karabasanlaşan bir gerçeğe dönüşüyor.

kanal biz'e düzenlenen baskın ve arama;
sahibinin gözaltına alınması...
kanal art'eye düzenlenen baskın;
sahibinin gözaltına alınması...
kanal b'ye yapılan baskı ve aramalar;
sahibinin gözaltına alınması...
çydd gibi derneklere yapılan baskın ve aramalar;
yetkililerin gözaltına alınması ve taciz edilmeleri...

muhalif gazetelere salınan astronomik vergi cezaları...

172 PROCLAMACİON

namuslu gazetecilerin, emekli subayların gözüne alınması..
ve bir kısmı hayati tehlike atlatırken dahi halen tutuklu bulundurulmaları...
bir kısmının ise bu barbarlıktan dolayı ölümle tanışmaları...

bunlar hep bildikleriniz.
bir şeye halen inanan, bir şeylerden halen ümidini kesmeyen, başkaldıran ve muhalefet eden birçok insanın hapishanelere doldurulması benim çok gerilerde kalmış bir hatıramın canlanmasına vesile oldu...
(bu vesile sözünden de nefret ediyorum...)

1940'lı seneler...
babamın bir fabrikası var. (fabrika demeye bin şahit ister.)
iç çamaşırları üretiyor.
bina dört katlı.
birinci katında ise bir erkek çorabı imalathanesi var.
makinalar o zamanlar için bile (1940-1942) döküntü ve bir an önce hurdaya çıkmayı bekliyorlar...
fakat buna rağmen süleyman usta elinde pense, tornavida, ege, zımpara, bol yağ; makinaları ayakta tutup, yine de dönmelerini ve çorap üretmelerini sağlıyor, canla başla.

bu arada bir tambur üzerinde yukarı aşağı çalışan işçilerin yatakları her gün zımparalanmak veya eğelenmek gerekiyor.

çorap atölyesine sık sık girip çıkan madam anastaysa süleyman ustanın bu zımparalama ve eğeleme eylemlerini hayra yormuyor pek...

173 PROCLAMACİON

babam bir gün kapıdan girerken madam anastasya kolundan çekip kulağına eğiliyor... babama ağır bir rum şivesiyle:

-aptı bey... bak kuzum... bu sulman usta var ya!.. senin makineleri yavaş yavaş bitiriyor!...

o çorap makinaları her şeye rağmen satılincaya kadar bitmediler tabii...

satıldıkları yerde de çalıştılar.

koskoca demir, pik ve çelik bir makina törpülenmekle biter mi?

madam anastasya işte...

sanırım yetmiş milyonu da...

yobazlar, gerzekler, yalakalar, numara cumhuriyetçileri, mafya bozuntuları, yiyenler, yeğenler, çalıp çırpınlar, kolluk bacaklık kuvvetleri, salya sümük cemaati, soysuzlar dışında...

ergenekon mergenekon eğesi ile törpülemekle bitiremezler.

makina bitmez..

bitmez lakin eninde sonunda da bozulur..

20nisan2009

gazeteler de haberler

gazetelerde haberler.. televizyonlarda haberler...
usta oyuncu sekseniki yaşında evinde ölmüş...
önlü gitarist seksenaltı yaşında hastanede vefat etmiş...
tanınmış tüccar ve sanayici yat gezisinde hayata veda
etmiş... sekseninde...
henüz yetmişindeki eski milletvekili bugün törenle meclis
binası önünde anıldıktan sonra askeri merasimle...

bütün dünya bunu biliyor da nepal'in bir köyünde garip
bir adamın sekseninde öldüğünü neden kimse bilmiyor...
önlü olmadığı için mi...
her gün milyonlarca insan... ölmüyor... geberip gidiyor...
ya açlıktan, ya yoksulluktan, ya onbinlerce kilometre
öteden gelen haris, aç gözlü bir takım ahlaksızların
yolladıkları askerin kurşunuyla... bombasıyla...
neden bütün dünya bu milyonları isminle cismine tek
tek... neden bilmiyor... neden yazmıyor
tek tek...
hollywood artisti çok mu mühim...
üç kişiyi eğlendiren komedyen...
yaşarken yalancı, ahlaksız, hırsız siyasetçi... politikacı...
çok mu mühim şahsiyetler bunlar..
kamboçya'da, nepal'de, suriye'de, afrika'nın dört bir
yerinde ölenlerden...

gazetelerde *köşe (!)* yazarları... televizyonlarda
anchormen'ler...
ne demekse...
her şeyi söylemeye, her şeyi tahlil etmeye, her şeyi
eleştirmeye, her bi boka maydanoz olmaya mezunlar...
onlara sınır yok...
iç işlerinin iç işlerinden... doların neden düştüğüne,
melahat'le kadir'in ayrılıklarına... soğanlı patates yemek
tarifine... ve de muhammed'in libero mu yoksa müdafaa
mı oynaması gerektiğine kadar...

175 PROCLAMACİON

her bi bok...

artvin'in borçka'sındaki garip vatandaşın bunlara bir
cevap verme hakkı yok mu...

muğla'nın çaybükü'nden...

sivas'tan...

herkesin bir mürşidi var... herkes birilerine inanmış...

kör sağır peşinden gidiyor...

okudun mu bugün cemal'i... nasıl yazmış ama...

ya da...

dün gece televizyonda anasını belledi faruk muhalefetin...

nasıl ama...

duydun mu televizyonda liderimizi... şeyini şaaaptı...

anasını belledi muhalefetin... zaten bu namussuzlar,

kansızlar...

siyah beyaz

bir lisan bilmek iyi bişeydir... türkçe mesela... derdini anlatırsın... neren ağrıyor tarif edersin... *bi dilim ekmek verir misin* lütfen dersin... yani bir lisanı bilmeden acıdan ölebilirsin... ya da ağrılarından...

ama işin daha da incesine sardığında, bi de bakarsın ki bildiğin o lisan kimi zaman yetmiyor... yani basbayağı yetmiyor... tabii sen bunun farkında bile olmazsın... ancak: *anlatamıyorum ki abi derdimi* dersin, çıkarsın işin içinden...

her ne kadar dışardan bakıldığında öyle gözüксе de, üçbeşyüz kelime ile yeterli olacakmış gibi gelirse de insana, değildir aslında kazın ayağı öyle... niye dersen insan hayatını beşyüz kelimeyle, dört duvar arasına; yalnızca dertleriyle, ağrılarıyla, karın acıklarınınla bi de tabii geyikle sınırlayamasın... bazen ender mutlulukların ya da iç karanlığının derecesini karşındakine anlatabilmen için ne siyah ne de beyaz yeter... arasında bir yerlerde bir ton bulmalısın... gri'nin çeşitleri... diyeceksin ki yok mu incecik kelimeler... yok mu grinin bütün tonlarını anlatan deyimler, deyişler, boyalar, notalar, renkler...

mutlaka vardır... olmaz olur mu... mesela italyanlar *sfumatura della lingua* dedikleri vakit işte böyle bişey... ama yine de yetmiyor... yetmiyor yalnızca anandan babandan okuldan öğrendiğin, pazarda konuştuğun, kırık dökük derdini anlatmaya çabaladığın lisan...

yani türkçe yetmiyor... ama ben yine de yalnızca türkçenin türkçeye yetmediğine inanmıyorum... başka ülkelerin başka insanların

konuştukları kendi lisanları ne olursa olsun. onlarla da
kimi zaman bir ölçüde yetmiyor derim...
bi de bunun dışında tabii *dünya insanların* kazara bir
araya geldiklerinde...

her şeyden önce diyorsun mesela türkçe'de... alman
diyor: *vor allem*... yani her şeyin önünde... italyan *sopra
tutto* dediğinde o her şey bu sefer önde değil üstünde
oluyor, fransız ise *avant tous* dediğinde bu sefer de
önüne geçiyor...

yani bir ispanyolla bir fransız senin *önce* gördüklerini bir
başka düzeyde görüyorlar... söylendiği zaman beyinde
oluşan bir iz... bir imge... anca bununla anlayabiliyorsun
her şeyin nerede olduğunu..

zor yani...
ne kadar kelime zengini olsan da...
ne kadar palettteki bütün renklerini, portedeki bütün
notalarını ve lügatindeki bütün o ince, zarif, narin
kelimelerini; birer çiçek gibi birer ziynet taşı, hint kumaşı
gibi satırlarına döksen de...

yine de...
o kadar yaklaştığın halde...
o kadar duyduğun halde...
o kadar bildiğin halde...
anlatman mümkün olmaz...
orhan veli usta bunu benden önce dedi ama... olsun...

